

**Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych
dla Miasta Łodzi na lata 2024 – 2028**

Projekt

Spis treści

Przedmowa	4
1. Struktura dokumentu	5
Strategie miejskie w obszarze problemów społecznych – obszary nieuwzględnione w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Łodzi na lata 2024 – 2028	6
2. Zgodność z innymi dokumentami strategicznymi	7
a. Strategie miejskie	7
b. Strategie wojewódzkie	8
c. Strategie ogólnokrajowe	9
3. DIAGNOZA	10
1) Wskaźniki demograficzne	10
2) Wybrane wskaźniki ekonomiczne	15
3) Konkluzje	17
4) Sytuacja Seniorów w Łodzi	18
a. Działalność instytucji i organizacji w sferze wsparcia Seniorów	20
b. Domy Dziennego Pobytu	21
c. Domy Pomocy Społecznej	23
d. Polityka sektorowa w obszarze zdrowia miasta Łodzi 2030+	24
5) Problemy osób z niepełnosprawnościami	26
a. Informacje ogólne	26
b. Sytuacja materialna osób z niepełnosprawnościami	27
c. Wsparcie społeczne osób z niepełnosprawnościami	28
d. Pomoc finansowa w ramach rehabilitacji społecznej	34
e. Praca osób z niepełnosprawnościami	40
f. Dostępność przestrzeni i usług publicznych dla osób z niepełnosprawnościami	42
6) Problemy łódzkich rodzin	47
a. Rodziny wymagające wsparcia w sprawach opiekuńczo – wychowawczych	47
b. Piecza zastępcza	49
c. Skuteczność działań w obszarze wsparcia rodziny i pieczy zastępczej	50
d. Przeciwdziałanie przemocy domowej	53
7) Problemy i działania na rzecz cudzoziemców przybyłych do Łodzi	56
a. Dane ogólne	56
b. Sytuacja osób przybyłych z Ukrainy po wybuchu konfliktu zbrojnego	59
c. Cudzoziemcy posiadający status uchodźcy lub ochrony uzupełniającej	61
8) Pomoc społeczna w Łodzi	64
a. Klienci łódzkiej pomocy społecznej	64
b. Zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej	69

c.	Osoby w kryzysie bezdomności	70
4.	Usługi społeczne – idea deinstytucjonalizacji	73
a.	Założenia procesu deinstytucjonalizacji	73
b.	Działania realizowane w Łodzi zgodne z ideą deinstytucjonalizacji	75
c.	Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych	77
5.	Analiza SWOT	79
6.	Misja strategii rozwiązywania problemów społecznych	81
7.	Wizja strategii	81
8.	Obszary strategiczne – cele operacyjne główne i szczegółowe, wskaźniki realizacji działań	82
	Cel strategiczny 1 - Osiągnięcie wysokiej jakości życia osób starszych poprzez wzmacnianie ich aktywności i samodzielności, a także zapewnienie pomocy i wsparcia	83
	Cel operacyjny I- Promowanie aktywnego starzenia się	83
	Cel operacyjny II: Formy opieki senioralnej	83
	Cel Strategiczny 2- Ochrona i poprawa jakości życia oraz zapewnienie osobom niepełnosprawnym pełnego udziału w życiu społecznym i zawodowym	85
	Cel operacyjny I: Rozwój lokalnych usług wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami	85
	Cel operacyjny II: Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych.	87
	Cel operacyjny III: Włączanie społeczne i integracja osób z niepełnosprawnościami	89
	Cel operacyjny IV: Zwiększenie dostępności transportowej, architektonicznej, cyfrowej, dostępności informacyjno-komunikacyjnej dla osób z niepełnosprawnościami.	90
	Cel strategiczny 3- Wsparcie rodzin w sytuacjach kryzysowych	93
	Cel operacyjny I: Monitorowanie skuteczności działań służących trwałości rodziny	93
	Cel operacyjny II: Monitorowanie skuteczności działań w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej	93
	Cel strategiczny 4- Wspieranie działań na rzecz integracji cudzoziemców w Łodzi	95
	Cel operacyjny I: Wdrożenie mechanizmów integracji cudzoziemców w warunkach lokalnych	95
	Cel operacyjny II: Monitoring sytuacji cudzoziemców	99
	Cel Strategiczny 5- Rozwój usług społecznych na terenie Łodzi	101
	Projekt „Centrum Usług Środowiskowych w Łodzi”	101
	Projekt „Wspólnie- wsparcie rodziny i pieczy zastępczej w Łodzi”	107
	Projekt „Nasze świetlice 2”	111
9.	Monitoring Strategii	113

Przedmowa

Drogie Łodzianki, Drodzy Łodzianie

Oddajemy w Wasze ręce dokument pn. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Łodzi na lata 2024 – 2028. Określa ona kierunki działań, na rzecz mieszkańców Miasta przeżywających trudności życiowe, służące przywróceniu do prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie.

Opracowanie i przyjęcie Strategii wynika wprost z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, art. 16b nakłada go na gminy. Zgodnie z przyjętymi tam założeniami Strategia zawiera:

- diagnozę sytuacji społecznej,
- określenie zdolności podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych między innymi w obszarach:
  - wspierania rodziny,
  - systemu pieczy zastępczej,
  - pomocy społecznej,
  - wspierania osób niepełnosprawnych,
  - mieszkalnictwa,
  - reintegracji zawodowej i społecznej;
- prognozę zmian w zakresie objętym strategią;
- określenie:
  - celów strategicznych projektowanych zmian,
  - kierunków niezbędnych działań,
  - sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
  - wskaźników realizacji działań.

Łódź to miasto o bogatej historii i dynamicznie rozwijającym się charakterze, które na przestrzeni lat stało się symbolem transformacji społecznej i gospodarczej. Niemniej jednak, jak każde duże miasto, Łódź boryka się z różnorodnymi wyzwaniami społecznymi, które wymagają skutecznych i długofalowych działań. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Łodzi na lata 2024-2028 stanowi plan działania, mający na celu poprawę jakości życia mieszkańców miasta, zniwelowanie istniejących nierówności oraz budowanie solidarnych i zrównoważonych relacji społecznych.

Dokument ten jest wynikiem współpracy wielu interesariuszy, w tym przedstawicieli samorządu i organizacji pozarządowych. Dzięki zaangażowaniu wszystkich uczestników procesu, strategia ta ma szansę stać się realnym narzędziem zmiany, które uczyni Łódź miastem jeszcze bardziej przyjaznym i solidarnym dla każdego mieszkańca. Analiza potrzeb społecznych, w połączeniu z dogłębną diagnozą problemów i potencjałów miasta, pozwoliła na wytyczenie priorytetów oraz opracowanie konkretnych działań na najbliższe lata.

Strategia koncentruje się na kilku kluczowych obszarach, w tym: wsparciu osób z niepełnosprawnościami, seniorów, rodzin, osób z innych grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, czy poprawie dostępu do usług społecznych. Priorytetem jest również rozwój lokalnych inicjatyw, które sprzyjają aktywizacji społecznej.

1. Struktura dokumentu

Strategia zawiera następujące elementy:

1. Informacja o innych strategiach miejskich w obszarze problemów społecznych – obszary nieuwzględnione w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Łodzi na lata 2024 – 2028,
2. Zgodność z innymi dokumentami strategicznymi,
3. Diagnozę społeczną określającą:
  - strukturę demograficzną,
  - wybrane wskaźniki ekonomiczne,
  - działania na rzecz Seniorów,
  - problemy osób z niepełnosprawnościami,
  - problemy rodzin, w tym:
    - rodziny wymagające wsparcia
    - problemy w obszarze pieczy zastępczej,
    - przeciwdziałanie przemocy domowej;
4. Działania na rzecz cudzoziemców przybyłych do Łodzi,
5. Pomoc społeczna w Łodzi,
6. Usługi społeczne – idea deinstytucjonalizacji,
7. Analizę SWOT,
8. Misję Strategii,
9. Wizję Strategii,
10. Obszary strategiczne – cele operacyjne główne i szczegółowe, wskaźniki realizacji działań
11. Monitoring Strategii.

Strategie miejskie w obszarze problemów społecznych – obszary nieuwzględnione w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Łodzi na lata 2024 – 2028

Miasto Łódź przyjęło dokumenty strategiczne dla wybranych obszarów problemów społecznych bądź w innych obszarach (np. ochrony zdrowia) zbieżnych w części z problematyką społeczną. Po analizie tych dokumentów, autorzy niniejszej Strategii, wyszli z założenia niepowielania tych treści w kolejnym dokumencie strategicznym. Poniżej przedstawiamy wykaz strategii i programów miejskich opisujących działania w wybranych obszarach zabezpieczenia społecznego a nieujętych w niniejszej Strategii:

- Polityka sektorowa w obszarze zdrowia miasta Łodzi 2030+ - stanowiąca załącznik do uchwały Nr LXXX/2420/23 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 20 września 2023 r. w sprawie przyjęcia „Polityki sektorowej w obszarze zdrowia miasta Łodzi 2030+”,
- Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Zapobiegania Uzależnieniom,
- Powiatowy program działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami w Mieście Łodzi w latach 2021–2026 – stanowiący załącznik do uchwały Nr XLVIII/1472/21 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 15 września 2021 r. w sprawie przyjęcia Powiatowego programu działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami w Mieście Łodzi w latach 2021–2026,
- Polityka mieszkaniowa miasta Łodzi 2030+ - stanowiąca załącznik do uchwały Nr LXX/2107/22 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 21 grudnia 2022 r. w sprawie przyjęcia Polityki mieszkaniowej miasta Łodzi 2030+,
- Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta Łodzi na lata 2023-2030 – stanowiący załącznik do uchwały Nr LXX/2108/22 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 21 grudnia 2022 r. w sprawie przyjęcia Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta Łodzi na lata 2023-2030,
- Strategia rozwiązywania problemu bezdomności w Łodzi na lata 2024-2030 – stanowiąca załącznik do uchwały Nr LXXXVII/2647/24 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 21 lutego 2024 r. w sprawie przyjęcia „Strategii rozwiązywania problemu bezdomności w Łodzi na lata 2024-2030”.

2. Zgodność z innymi dokumentami strategicznymi

a. Strategie miejskie

Strategia w całościowym systemie planowania strategicznego Miasta Łodzi jest polityką sektorową rozwijającą ustalenia przewodniego dokumentu tj. Strategii Rozwoju Miasta Łodzi 2030+ przyjętego uchwałą Nr L/1535/21 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 17 listopada 2021 r.

Wskazania strategiczne założone w Strategii Rozwoju Miasta Łodzi 2030+

Cel strategiczny:	Obszar tematyczny:	Cele operacyjne:
<i>I. Łódź silna i odporna</i>	1. Bezpieczne miasto	6. Adaptująca się do sytuacji pomoc społeczna 8. Zapewnienie ciągłości obsługi mieszkańców Miasta w sytuacjach kryzysowych
	5. Miasto wychodzące naprzeciw zmianom demograficznym	5. Promowanie aktywnego starzenia się i wspieranie łódzkich seniorów. 13. Wdrażanie działań przeciwdziałających przemocy w tym w szczególności wobec dzieci i kobiet
	7. Miasto inteligentnej infrastruktury	4. Inteligentne zarządzanie polityką społeczną
<i>III. Łódź odpowiadająca na oczekiwania interesariuszy</i>	1. Miasto wartości za korzystną cenę	5. Wypracowanie specjalnego systemu ulg i wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zakładanych i prowadzonych przez nie przedsiębiorstw i inicjatyw z zakresu tzw. ekonomii społeczne

Inne dokumenty powiązane na poziomie miejskim:

Gminny Program Rewitalizacji miasta Łodzi 2026+

Cel strategiczny:	Cel operacyjny	Kierunki działania
<i>1. Uzyskać spójność społeczną</i>	2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym – poprzez animację społeczną	<ul style="list-style-type: none"> Wspierać mikro – inicjatywy samopomocowe, współdziałanie sąsiedzkie, projekty wymiany usług i współużytkowania dóbr, w celu budowania trwałej sieci wzajemnego wsparcia w środowiskach dotkniętych ubóstwem Intensywnie wspierać wszelkie formy pracy z dziećmi i młodzieżą nakierowane na przerwanie cyklu dziedziczenia ubóstwa. Preferencja obejmuje także modele pracy środowiskowej z rodziną, w których obecne są nie tylko elementy interwencji w zastane problemy, ale i profilaktyka Stosować preferencyjne wsparcie dla działań nastawionych na zintegrowaną pracę modelem Labiryntu Problemów – złożonej sieci współzależnych przyczyn problemów społecznych, z których ubóstwo jest jednym z problemów węzłowych Wspierać wszelkie formy aktywizacji środowisk i osób, w tym poprzez animację kultury i sportu, oraz pobudzanie do żywego uczestnictwa w życiu społecznym: aktywności kulturowych, ekologicznych, sportowych,

	<p>edukacyjnych, prozdrowotnych i profilaktycznych itp.</p> <ul style="list-style-type: none"> Rozwijać na obszarze rewitalizacji usługi społeczne, takie jak placówki wsparcia dziennego (opiekuńcze, specjalistyczne i w formie pracy podwórkowej), świetlice środowiskowe, świetlice socjoterapeutyczne i inne formy pracy z dziećmi i młodzieżą, instrumenty wsparcia rodziny, w tym rodziny sprawującej stałą opiekę nad osobą od tej opieki zależną, usługi na rzecz seniorów, a także różne mieszkania specjalnego przeznaczenia: chronione, treningowe, wspomagane itd. Rozwijać programy rozwiązywania problemu nawarstwionych, nieściągalnych zadłużeń czynszowych; programy powinny uwzględniać m.in. mechanizm stopniowego umarzania wynegocjowanej części zadłużenia pod warunkiem spłaty w ratach pozostałej części, możliwość odpracowania zadłużenia oraz możliwość zamiany lokalu mieszkalnego na mniejszy.
--	--

Współpraca Miasta z organizacjami pozarządowymi jest szalenie istotna w kontekście przeciwdziałania problemom społecznym i niwelowania ich skutków. Zasady współpracy w tym zakresie regulują uchwalane w trybie rocznym gminne *Programy współpracy z organizacjami pozarządowymi* określające:

- priorytetowe zadania zlecane do realizacji organizacjom pozarządowym,
- narzędzia współpracy finansowej i pozafinansowej,
- budżet przeznaczony na zadania zlecane organizacjom pozarządowym.

b. Strategie wojewódzkie

Strategia w zakresie polityki społecznej województwa łódzkiego do 2030 roku

Obszar	Cel strategiczny	Wskaźnik	Założona wartość docelowa (wartości bazowe 2019 rok)
<i>Aktywne i silne społeczności</i>	Wzmocnienie potencjału wychowawczego rodzin z dziećmi	Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w województwie	80% wartości bazowej
<i>Standardy i jakość życia</i>	Ograniczenie poziomu ubóstwa, zmniejszenie skali ubóstwa (w tym energetycznego)	Odsetek osób zagrożonych ubóstwem poniżej granicy minimum egzystencji	Spadek z 3,3% do 2%
<i>Włączenie społeczno-zawodowe</i>	Wzrost włączenia społecznego i autonomii osób z niepełnosprawnościami	Odsetek zatrudnionych osób z niepełnosprawnościami w wieku 16 lat i więcej	Wzrost z 19,5% do 24,5%
		Udział osób objętych opieką instytucjonalną (DPS) w populacji osób	Spadek z 38% do 28%

	z ograniczeniami w codziennym funkcjonowaniu, która korzysta ze wsparcia w ramach systemu pomocy społecznej	
	Zwiększenie dostępności transportowej, architektonicznej i społecznej, z uwzględnieniem grup mieszkańców o szczególnych potrzebach (np. starszych, OzN)	Liczba linii regionalnych komunikacji autobusowej.
		Wzrost z 81 (2018 rok) do 100
<i>Horyzontalny</i>	Zwiększenie roli ekonomii społecznej i solidarnej jako narzędzia rozwoju lokalnego zaspokajającego potrzeby społeczne	Liczba podmiotów ES w regionie Liczba podmiotów/placówek stacjonarnych zamykanych w ramach procesu deinstytucjonalizacji
		wzrost o 20% spadek o 20% liczby placówek o charakterze stacjonarnym długoterminowym

c. Strategie ogólnokrajowe

Strategia Rozwoju Usług Społecznych polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.)

Cel strategiczny	Kierunki działań
<i>Cel strategiczny 1: Zwiększenie udziału rodzin i rodzinnych form pieczy zastępczej w opiece i wychowaniu dzieci</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój usług profilaktycznych i bezpośrednich usług środowiskowych wspierających dzieci i rodzinę 2. Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej 3. Zmiana funkcjonalności placówek całodobowych długookresowego pobytu 4. Poprawa jakości usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej i placówek całodobowego pobytu
<i>Cel strategiczny 2. Zbudowanie skutecznego i trwałego systemu świadczącego usługi społeczne dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wdrożenie systemu koordynacji oraz standaryzacji usług społecznych 2. Wsparcie rodziny i osób pełniących opiekę nad osobą potrzebującą wsparcia w codziennym funkcjonowaniu 3. Rozwój środowiskowych form wsparcia w postaci usług społecznych 4. Zmiana sposobu funkcjonowania stacjonarnej instytucji opieki długoterminowej
<i>Cel strategiczny 3. Włączenie społeczne osób z niepełnosprawnościami dające możliwość życia w społeczności lokalnej niezależnie od stopnia sprawności</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wdrożenie systemu koordynacji oraz standaryzacji usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami 2. Wsparcie rodziny realizującej opiekę nad osobą z niepełnosprawnościami 4. Wdrożenie idei niezależnego życia dla osób z niepełnosprawnościami zamieszkujących w społeczności lokalnej oraz mieszkańców domów pomocy społecznej

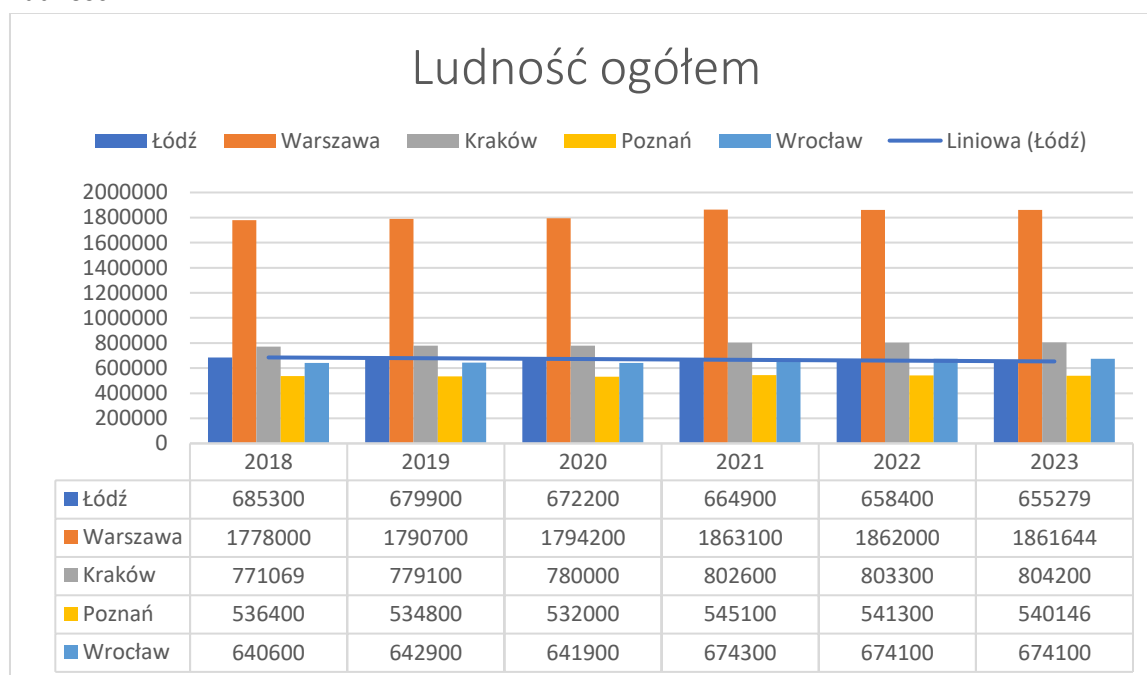
3. DIAGNOZA

1) Wskaźniki demograficzne

Wstępem do niniejszej diagnozy jest analiza podstawowych wskaźników demograficznych i ekonomicznych opracowanych na podstawie danych publikowanych zarówno przez Główny Urząd Statystyczny jak i urzędy regionalne. Dane zostały przedstawione w skali sześciolietniej, porównawczo na tle średnich wartości w skali kraju oraz pięciu ośrodków miejskich o ludności powyżej 500 tys. Wnioski z analizy materiału stanowią podstawę do wskazania podstawowych obszarów problemowych charakterystycznych dla Łodzi a w konsekwencji kierunków interwencji.

Wybrane wskaźniki demograficzne

Ludność

Opracowanie własne na podstawie publikacji Urzędu statystycznego w Łodzi „Łódź w liczbach” roczniki 2019 do 2023

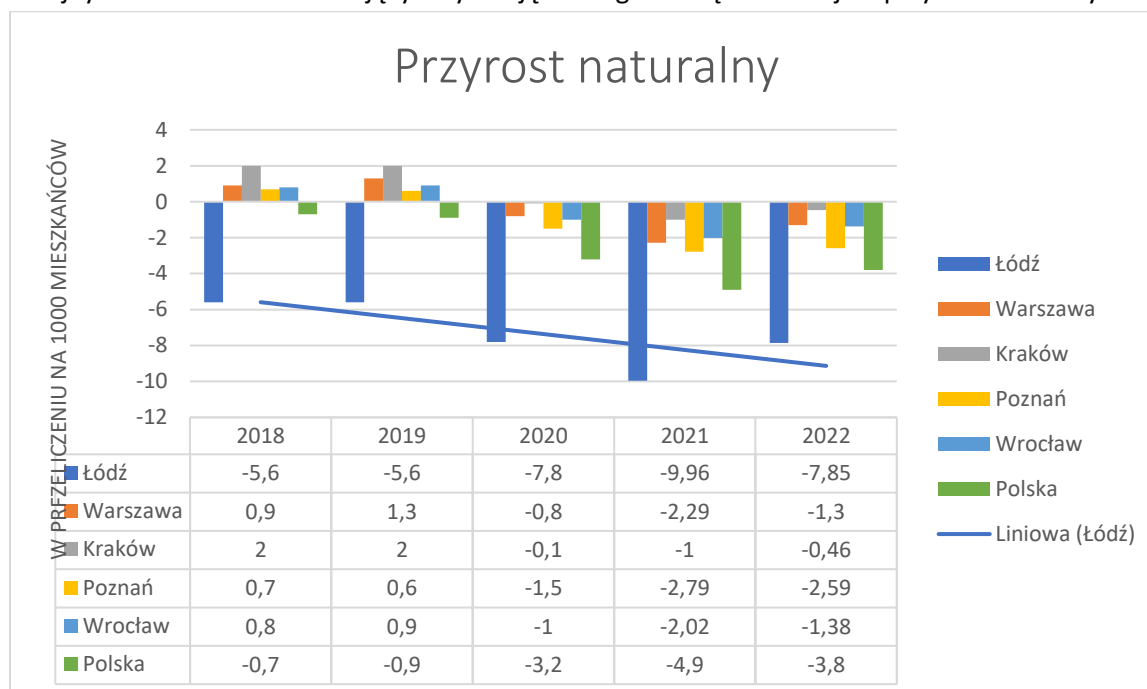
Kolejnymi wskaźnikami porównawczymi są narodziny dzieci żywych w przeliczeniu oraz zgony w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, w 2022 roku liczby te kształtowały się następująco:

	Narodziny na 1000 mieszkańców	Zgony na 1000 mieszkańców
<i>Polska</i>	8,1	11,9
<i>Łódź</i>	7,8	15,7
<i>Warszawa</i>	9,7	11
<i>Kraków</i>	10,3	10,8
<i>Poznań</i>	8,9	11,5
<i>Wrocław</i>	10	11,4

Opracowanie własne na podstawie publikacji Urzędu statystycznego w Łodzi „Łódź w liczbach” roczniki 2019 do 2023

Ludność Łodzi w okresie porównawczym w sposób ciągły maleje, począwszy od 2018 roku ubyło 4,38% mieszkańców Miasta. Wydaje się, że podstawową przyczyną tego trendu jest niekorzystna relacja narodzin i zgonów. W stosunku do średniej ogólnopolskiej (w przeliczeniu na 1000 mieszkańców) wynoszącej -3,8 dla Łodzi jest to liczba -7,9 czyli ponad dwukrotnie wyższa. Najkorzystniejszy wskaźnik można zaobserwować dla Krakowa i wynosi on -0,5.

Kolejnym wskaźnikiem obrazującym sytuację demograficzną ludności jest przyrost naturalny

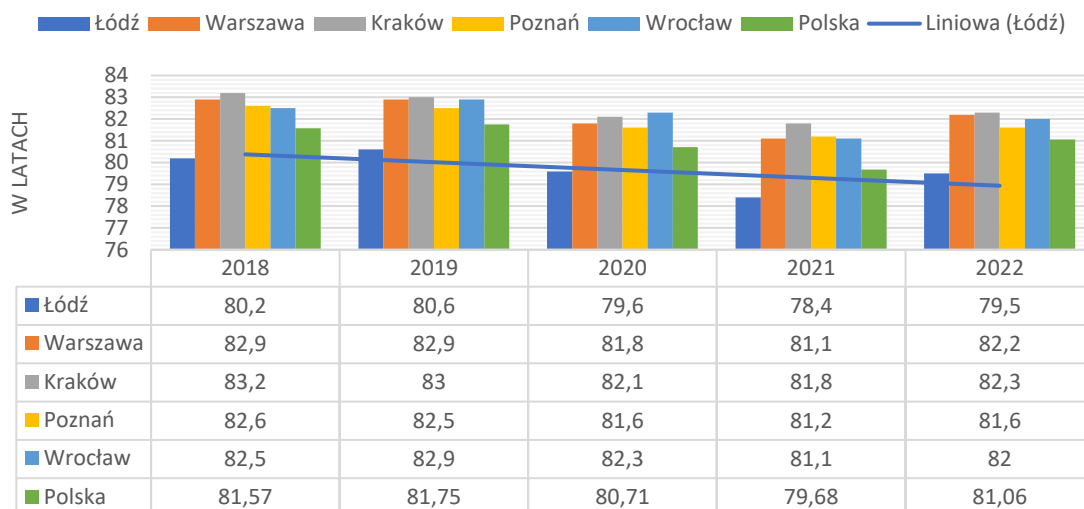

Opracowanie własne na podstawie publikacji Urzędu statystycznego w Łodzi „Łódź w liczbach” roczniki 2019 do 2023

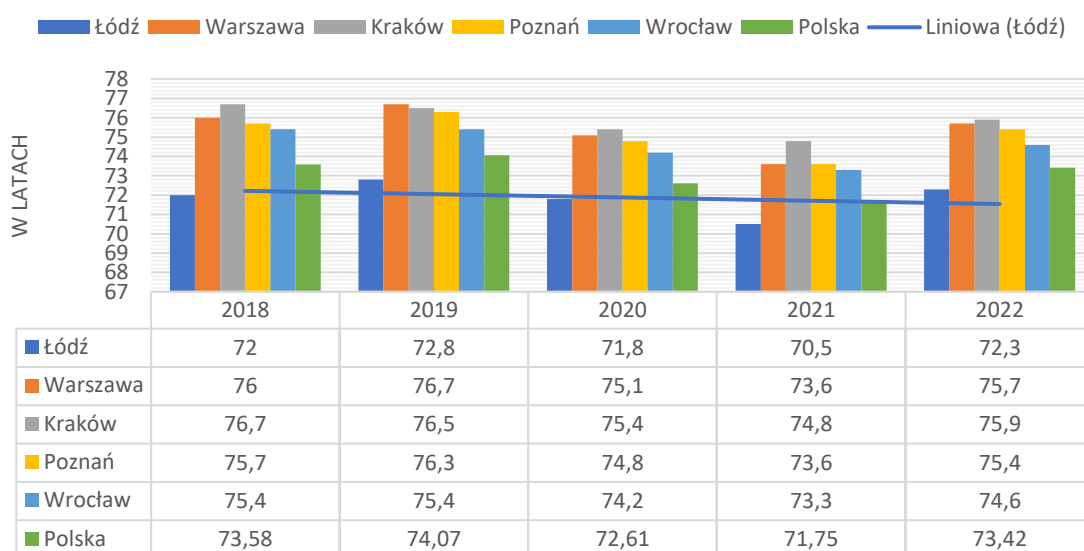
Zarówno w skali całego kraju jak i porównywanych miast widoczny jest wpływ pandemii Covid – 19 w postaci ponadwymiarowej liczby zgonów w latach 2020 – 2021. Dla Łodzi wskaźnik przyrostu kształtuje się wyjątkowo niekorzystnie zarówno w porównaniu do innych obszarów miejskich oraz średniej ogólnopolskiej. Obserwowany od zeszłego roku trend wykazuje natomiast największy spadek tej niekorzystnej relacji, jest to jednak okres zbyt krótki do wyciągnięcia wiążących wniosków o jego trwałym charakterze.

Poniżej przedstawiono dane dotyczące średniego oczekiwanego czasu życia

Przeciętne trwanie życia kobiet

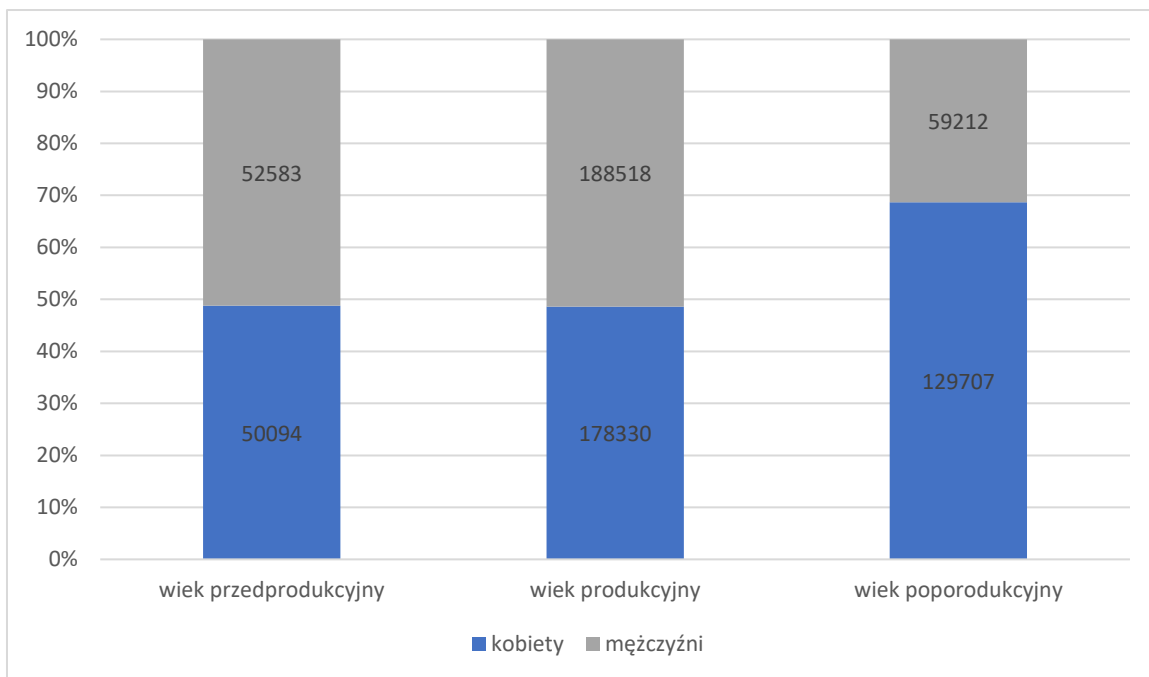
Przeciętne trwanie życia mężczyzn

Opracowanie własne na podstawie publikacji Urzędu statystycznego w Łodzi „Łódź w liczbach” roczniki 2019 do 2023

Analogicznie jak w przypadku wskaźnika przyrostu naturalnego przeciętne trwanie życia mieszkańców Łodzi, zarówno kobiet jak i mężczyzn, kształtuje się poniżej średnich dla całego kraju jak i w porównaniu z innymi badanymi ośrodkami miejskimi. Widoczny jest również niekorzystny wpływ pandemii w latach 2020 – 2021 na długość życia. W całym badanym okresie utrzymuje się zjawisko dłuższego średniego okresu życia kobiet w stosunku do mężczyzn o ok. 8 lat.

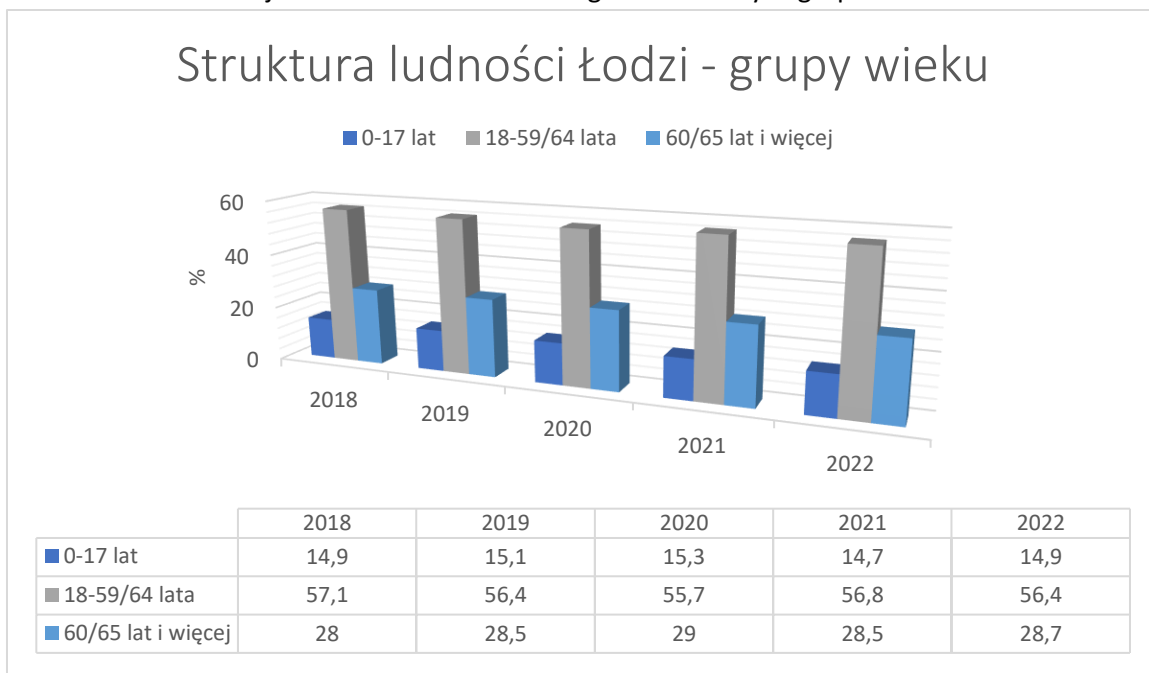
Cechą charakterystyczną dla Łodzi jest również wyższa liczebność kobiet w stosunku do mężczyzn. W przeliczeniu na 100 mężczyzn od lat utrzymuje się w naszym mieście wskaźnik wynoszący 119 kobiet, porównywalnie jest również w Warszawie – 117, w pozostałych badanych miastach – 114.

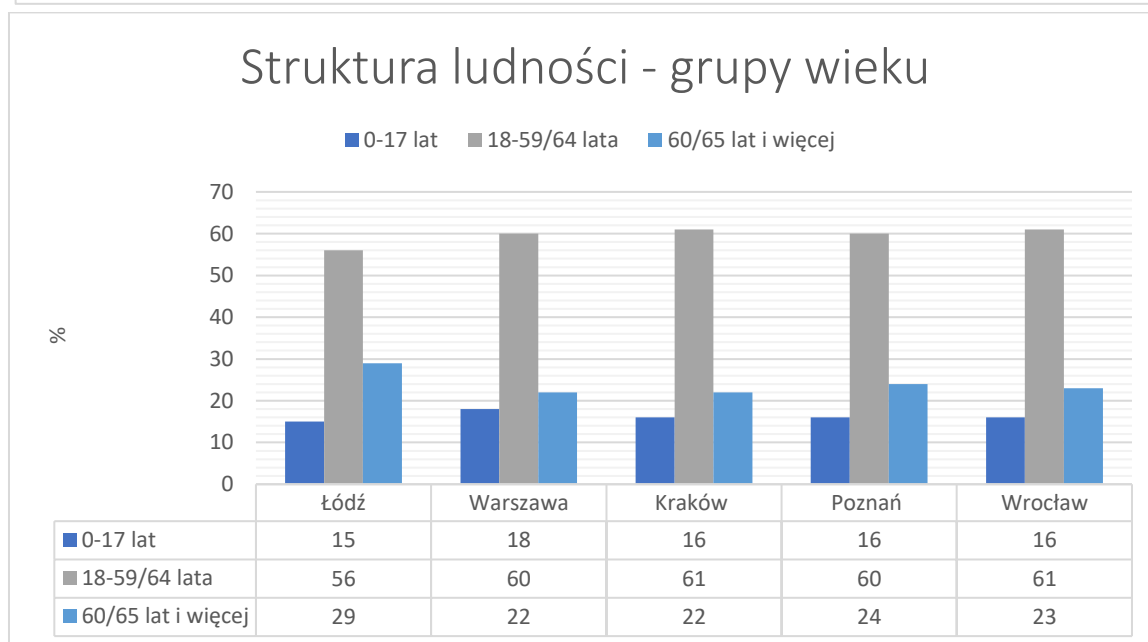
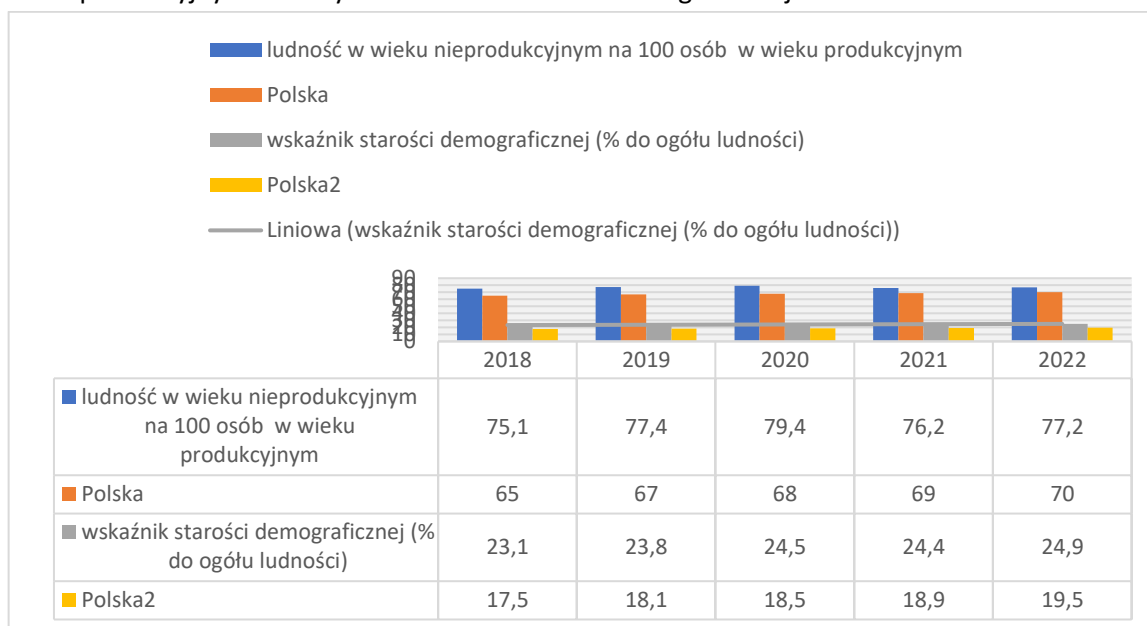
Opracowanie własne na podstawie publikacji Urzędu statystycznego w Łodzi „Łódź w liczbach” roczniki 2019 do 2023

Rozkład ludności Łodzi według płci rozkłada się równomiernie dla osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, dla osób w wieku poprodukcyjnym prawie 70% populacji stanowią kobiety – wpływ na ten czynnik ma zarówno wcześniejszy wiek emerytalny u kobiet jak i średnia długość trwania życia. Dla przykładu w przedziale wiekowym 75-79 lat populacja kobiet liczy 18 537 a mężczyzn 10 371, natomiast dla osób powyżej 80 roku życia 26 243 kobiety w stosunku do 9 842 mężczyzn. Analiza powyższych danych pozwala na wysunięcie wniosku, że łódzki senior jest przede wszystkim kobietą. Sytuacja ta, pomijając inne czynniki ekonomiczne i zaszczości historyczne Miasta, wpływa niekorzystnie na ogólne wskaźniki ekonomiczne (średnie emerytury kobiet są niższe niż mężczyzn – według danych ZUS za 2023 rok to kwoty 2,8 tys. zł do 4,1 tys. zł).

Ostatnim elementem jest rozkład ludności według ekonomicznych grup wieku:

Od lat utrzymuje się w Łodzi wysoki udział osób w wieku nieprodukcyjnym w stosunku do osób w wieku produkcyjnym oraz wysoki wskaźnik starości demograficznej:

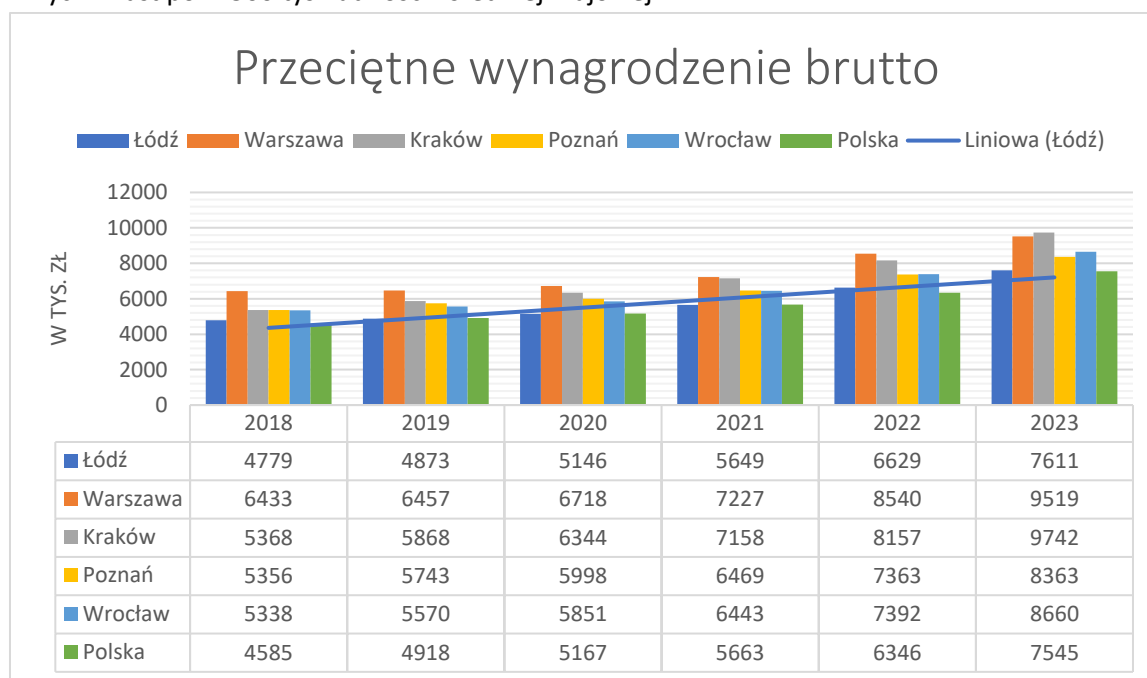

Starzenie się społeczeństw jest charakterystyczną cechą rozwojową, jednakże w przypadku Łodzi skala tego zjawiska jak również relacja pomiędzy grupami osób w wieku produkcyjnym do pozostałych kształtuje się niekorzystnie w stosunku do wskaźników na poziomie krajowym. W przypadku Łodzi występuje najniższy odsetek osób w wieku produkcyjnym do pozostałych grup ekonomicznych, w efekcie na 100 pracujących mieszkańców naszego Miasta przypada 77 osób w grupie wiekowej nieprodukcyjnej. Wskaźnik ten jest wyższy zarówno w porównaniu do średniej ogólnopolskiej jak i innych ośrodków wielkomiejskich gdzie waha się w przedziale 64 do 67 osób. Ma to swoje konsekwencje w kolejnych obserwowanych zjawiskach nazwanych na potrzeby diagnozy

ekonomicznymi oraz na podstawowe obszary problemowe i kierunki działań podejmowanych w ramach polityki społecznej.

2) Wybrane wskaźniki ekonomiczne

Najprostszym wykładnikiem obrazującym sytuację ekonomiczną jest oczywiście poziom dochodów mieszkańców. Poniżej wykazano te informacje na przestrzeni ostatnich sześciu lat porównawczo do innych miast pow. 500 tys. ludności i średniej krajowej:

Opracowanie własne na podstawie publikacji Urzędu statystycznego w Łodzi „Łódź w liczbach” roczniki 2019 do 2023

Średnie wynagrodzenie na terenie Łodzi kształtuje się w okolicy średniej krajowej, w porównaniu do największych ośrodków miejskich nadal pozostaje najniższe. Sytuacja taka obserwowana była również we wcześniejszych okresach – w latach 2009 – 2013 kształtowała się na poziomie ok. 95% w stosunku do średniej krajowej, w analizowanym obecnie okresie kształtuje się w okolicy średniej. Świadczy to o poprawie sytuacji ekonomicznej na terenie Miasta, tym niemniej na tle innych ośrodków wielkomiejskich dochody łodzian są najniższe:

Relacja wynagrodzenia do średniej krajowej Polska = 100%

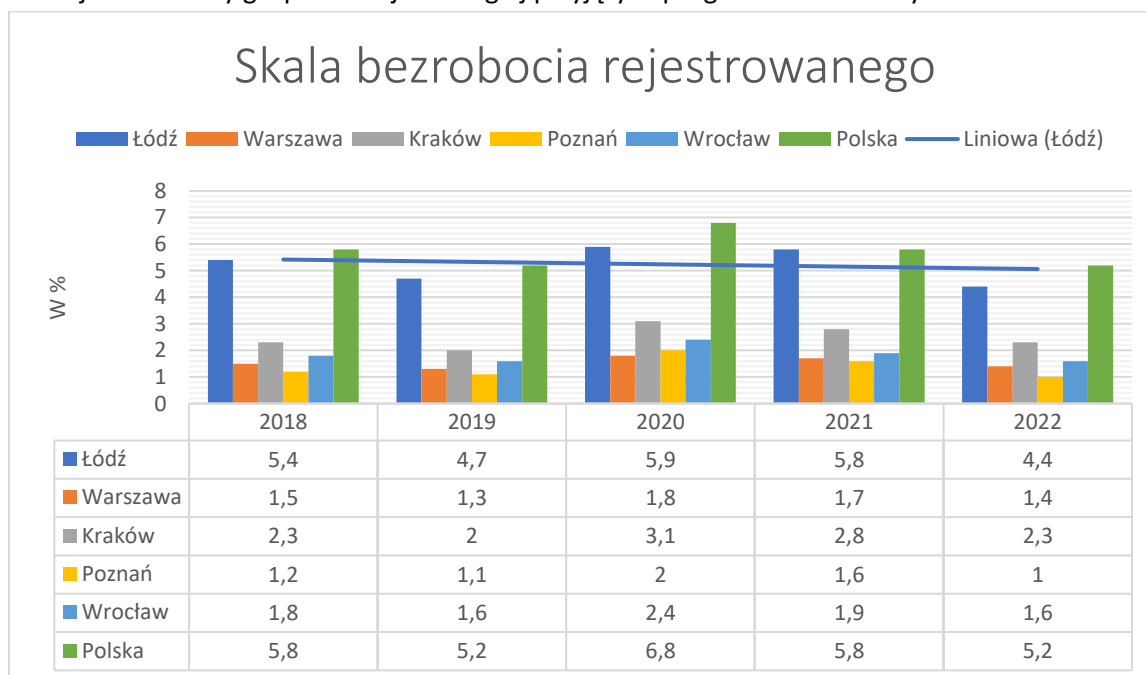
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Łódź	104%	99%	99%	100%	104%	101%
Warszawa	140%	132%	130%	128%	135%	126%
Kraków	117%	119%	123%	126%	129%	129%
Poznań	117%	117%	116%	114%	116%	111%
Wrocław	116%	113%	113%	114%	116%	115%

Opracowanie własne na podstawie publikacji Urzędu statystycznego w Łodzi „Łódź w liczbach” roczniki 2019 do 2023

Wysokość wynagrodzeń ma przełożenie na inne wskaźniki świadczące o zamożności mieszkańców i możliwości inwestycyjne lokalnych władz. Ilustruje to poniższe zestawienie opracowane na podstawie danych za 2022 rok:

	<i>Łódź</i>	<i>Warszawa</i>	<i>Kraków</i>	<i>Poznań</i>	<i>Wrocław</i>
<i>PKB per capita w zł</i>	90 632	191 318	116 630	139 005	112 493
<i>Dochód budżetu miasta per capita w zł</i>	8 184	11 627	8 996	9 438	9 122
<i>Wydatki budżetu miasta per capita w zł</i>	9 007	11 360	10 033	9 755	9 723

Ostatnim elementem tej części analizy jest sytuacja na rynku pracy i odsetek osób bezrobotnych. Począwszy od II połowy 2013 roku zaobserwowano spadek liczby osób pozostających bez pracy, w chwili kulminacji bezrobocie rejestrowane przekraczało 12% a pesymistyczne prognozy zakładały wzrost do poziomu ponad 17% w 2020 roku. Prognozy optymistyczne zakładały, po momencie kulminacji skali bezrobocia, powolny jego spadek do poziomu 9,5% w 2020 roku. Faktyczne wskaźniki bezrobocia okazały się być dużo korzystniejsze, co z jednej strony jest efektem dobrej koniunktury gospodarczej a z drugiej przyjętych programów ostonowych.

Opracowanie własne na podstawie publikacji Urzędu statystycznego w Łodzi „Łódź w liczbach” roczniki 2019 do 2023

Statystyki za 2022 rok wykazują równocześnie, że w Łodzi i Warszawie utrzymuje się podobna liczba bezrobotnych na 1 ofertę pracy wynosząc odpowiednio 15 i 16 osób, w pozostałych miastach 5 lub 6 osób.

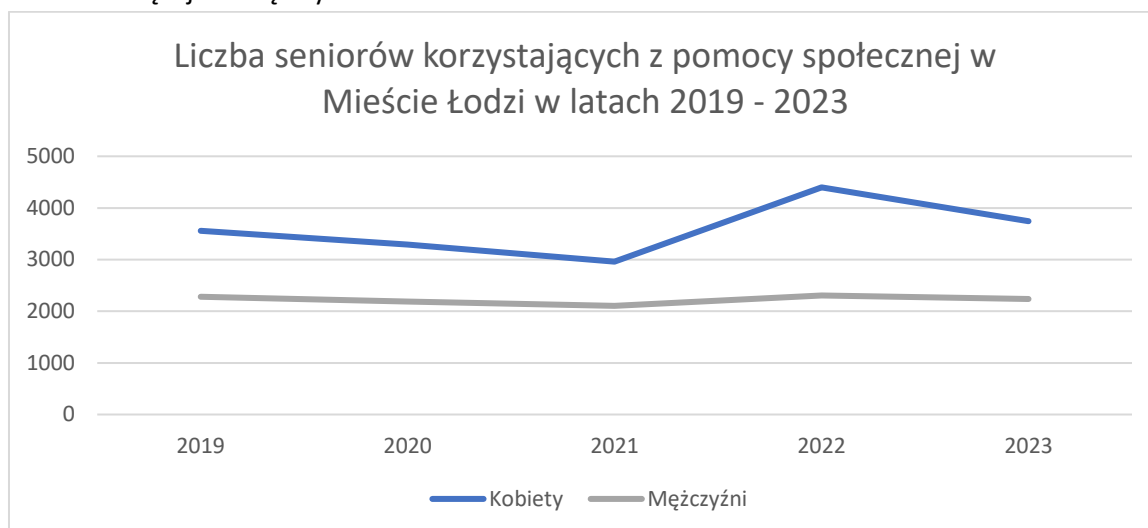
3) Konkluzje

Podstawowym problemem społecznym Łodzi jest wysoki udział Seniorów w całej populacji, w szczególności kobiet. Ze względu na historyczne zasłóci sytuacja ta negatywnie wpływa na wskaźniki ekonomiczne w skali Miasta powodując jednocześnie potrzeby w zakresie wsparcia dedykowanego tej grupie. Pandemia Covid-19 zarówno w skali całego kraju jak i Łodzi przyniosła negatywne efekty społeczne, które mają wyraźne odbicie we wskaźnikach umieralności jak i wskaźnikach ekonomicznych. W przypadku Łodzi zjawiska te mają szczególne znaczenie w obliczu stanu przedpandemicznego gdzie obserwowane były już niekorzystne zjawiska społeczne. W tym zakresie konieczna jest dalsza analiza zjawisk w obszarze ochrony zdrowia, w tym stosowanie instrumentów zachęcających mieszkańców o dbałość w zakresie zdrowego stylu życia. Warunki pracy w Łodzi ulegają stopniowej poprawie. Wydaje się, że w sposób trwały dochody mieszkańców osiągnęły poziom krajowy. Jako Ośrodek wielkomiejski Łódź ma aspiracje aby poziom wzrostu zamożności mieszkańców był jak najwyższy.

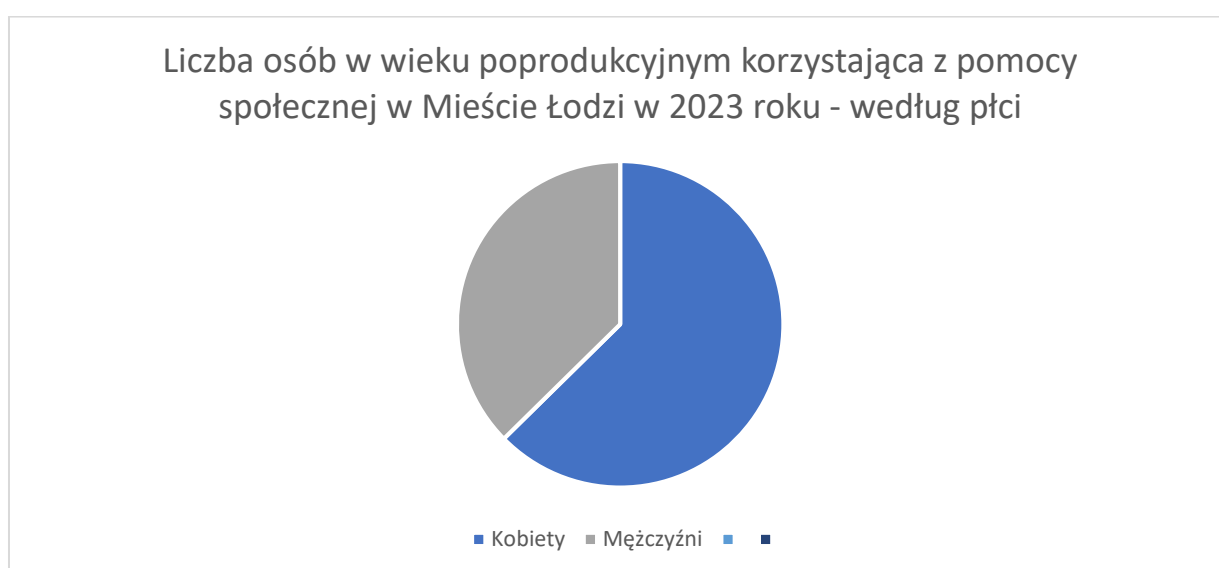
4) Sytuacja Seniorów w Łodzi

Mieszkańców Miasta Łodzi dotyczą różne problemy społeczne, w tym trudności, których nie są w stanie samodzielnie rozwiązać, bez wsparcia instytucji pomocowych czy organizacji pozarządowych. Bez wątpienia, osób starszych, ze względu na swój wiek i wiążące się z tym aspekty ich życia, niektóre problemy dotyczą w większym stopniu. Identyfikacji problemów społecznych dla osób starszych można dokonać analizując dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łodzi.

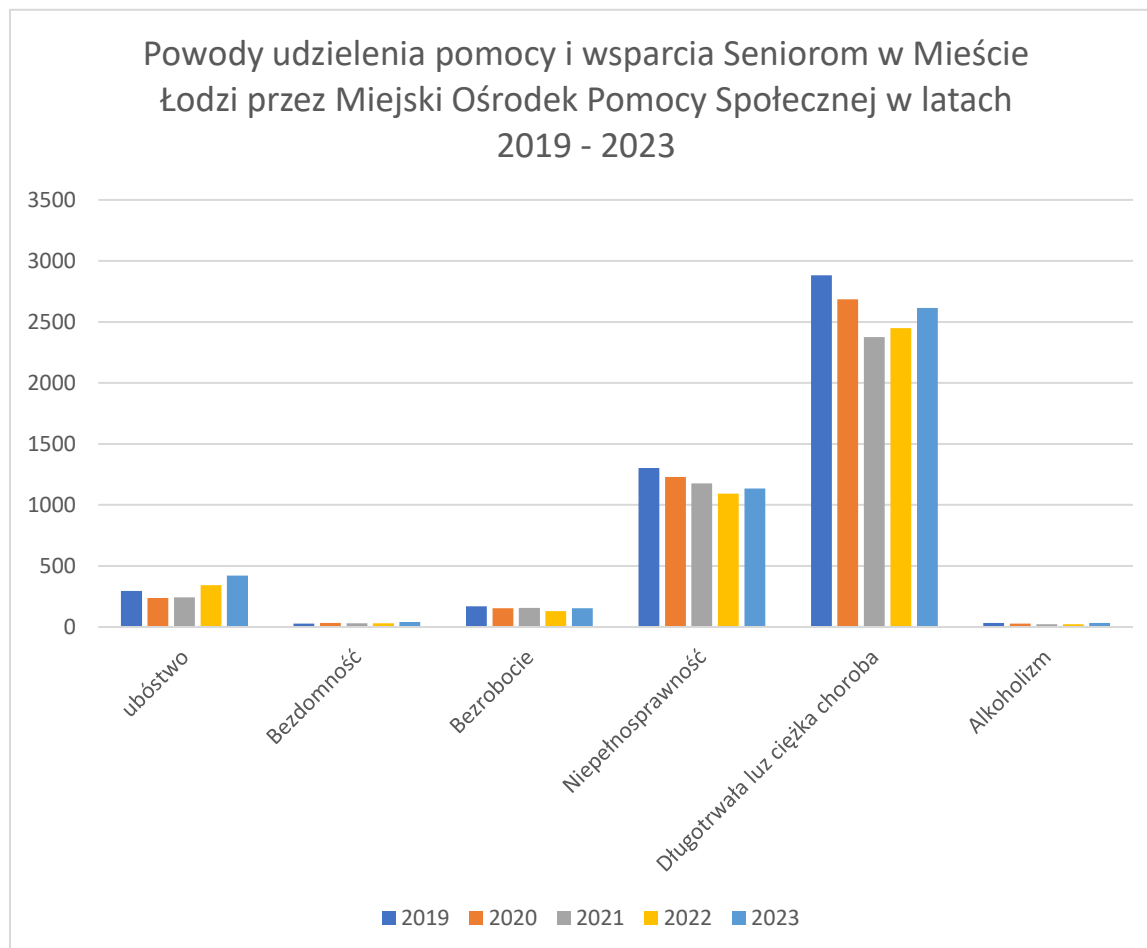
Dane dotyczące korzystania Seniorów z pomocy społecznej w Mieście Łodzi wskazują, że liczba osób korzystających z pomocy społecznej od 2019 roku do 2021 r. spadała, w 2022 roku nastąpił skokowy wzrost. W przypadku mężczyzn jest to raczej stała bądź niewiele różniąca się liczba osób korzystających z pomocy społecznej, natomiast w przypadku kobiet widać znaczący wzrost liczby osób korzystających ze wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łodzi. Fakt, że pomocą społeczną objętych jest znacznie więcej kobiet niż mężczyzn w dużym stopniu nie wynika z trudnej sytuacji kobiet, ale przede wszystkim z faktu, że kobiet w ludności wieku poprodukcyjnym jest znacznie więcej niż mężczyzn.

opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Łodzi

Dane, które zostały zgromadzone i przeanalizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łodzi, pozwalają także na zidentyfikowanie kluczowych problemów społecznych osób w wieku 60+. Przede wszystkim jest to długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, ubóstwo oraz bezrobocie.

Kwestia ubóstwa seniorów ma swoją specyfikę. Kryteria dochodowe określające ubóstwo, zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, wynoszą od 1 stycznia 2022 roku 776 zł dla osoby samotnie gospodarującej i 600 zł na osobę w rodzinie. Tak więc seniorzy, którzy posiadają świadczenie w postaci co najmniej minimalnej emerytury lub renty, a tacy stanowią większość osób starszych, przekraczają kryterium dochodowe pomocy społecznej. Wobec tego ubóstwo ma w przypadku emerytów mniejszy zasięg. Jednakże trzeba pamiętać, że wysokie koszty utrzymania mieszkań, szczególnie w przypadku gospodarstw jednoosobowych, a także wydatki na leki i leczenie przyczyniają się do trudnej sytuacji materialnej osób starszych.

Dodatkowo istnieje grupa seniorów, która nie wypracowała sobie minimalnej emerytury i otrzymuje niższe świadczenie oraz osoby w ogóle nieposiadające świadczeń emerytalnych lub rentowych. One korzystają ze świadczeń z pomocy społecznej w sposób stały.

Podkreślić należy, że w przypadku osób starszych, które uzyskują dochody przewyższające kryteria dochodowe, instytucje pomocy społecznej mają ograniczone możliwości ich wsparcia, szczególnie w wymiarze finansowym.

Niepełnosprawność oraz długotrwałe i ciężkie choroby nie są problemami wyłącznie seniorów, jednakże problemy zdrowotne oraz ograniczenia sprawności nasilają się wraz z wiekiem i dotyczą wielu osób starszych, szczególnie seniorów, powyżej 80 roku życia. Nie zawsze osoby starsze mają zapewnioną opiekę i pomoc ze strony rodziny, stąd konieczność działania instytucji pomocowych, w szczególności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

a. Działalność instytucji i organizacji w sferze wsparcia Seniorów

Główną instytucją powołaną do rozwiązywania problemów społecznych, udzielania pomocy i wsparcia w przypadku występowania trudnych sytuacji życiowych z którymi osoby i rodziny nie są w stanie samodzielnie sobie poradzić, jest w Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łodzi. Z oferty ośrodka korzysta więc wielu mieszkańców, a wśród nich są również osoby starsze. Pomoc społeczna oferuje osobom potrzebującym możliwość skorzystania ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych. Prawo do świadczeń pieniężnych (poza pewnymi wyjątkami) przysługuje osobom będącym w trudnej sytuacji życiowej, których dochód nie przekracza w przypadku osoby samotnie gospodarującej 776 zł miesięcznie, zaś na osobę w rodzinie 600 zł. Do głównych świadczeń pieniężnych należą zasiłki: stały, okresowy oraz celowy.

Zasiłek stały przysługuje osobie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, zaś zasiłek okresowy przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego. Z kolei zasiłek celowy to świadczenie fakultatywne przyznawane na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów.

Tabela 1. Liczba osób w Mieście Łodzi korzystających z wybranych świadczeń w 2023 r.

<i>Świadczenie</i>	<i>Liczba osób korzystających ogółem</i>	<i>Liczba osób w wieku 60+</i>
<i>Zasiłek stały</i>	4 322	2 063
<i>Zasiłek okresowy</i>	7 696	1 135
<i>Zasiłek celowy</i>	4 462	1 373
<i>Usługi opiekuńcze</i>	2 453	2 250
<i>Skierowania do DPS</i>	2 058	1 269
<i>Skierowania do DDP</i>	653	653

opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Łodzi

Ważną formą pomocy jaką oferuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łodzi są usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania. Osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. Ośrodek pomocy społecznej, przyznając usługi opiekuńcze, ustala ich zakres, okres i miejsce świadczenia.

Według danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łodzi Seniorzy właśnie z tej formy pomocy korzystają najczęściej. W 2019 roku z usług opiekuńczych skorzystały 2.882 osoby, w tym 2.586 osób to Seniorzy. W 2020 roku ogółem skorzystały 2.632 osoby, w tym 2.391 to Seniorzy. W roku 2021 z

pomocy w formie usług opiekuńczych skorzystało 2.230 mieszkańców Łodzi, w tym 2.023 Seniorów. W roku 2022 ogółem z tej formy pomocy skorzystało 2.425 osób, w tym 2.194 Seniorów. Natomiast w 2023 roku z w/w pomocy skorzystało 2.453 osoby, w tym 2.250 to Seniorzy. Znacząca większość osób korzystających z opieki w formie usług opiekuńczych stanowią kobiety.

Pomoc świadczona była w zakresie zaspokajania codziennych potrzeb życiowych, opieki higienicznej, zaleconej przez lekarza pielęgnacji oraz w miarę możliwości utrzymywania kontaktów z otoczeniem. Wymiar czasu świadczonych usług uzależniony był od stanu zdrowia i sytuacji rodzinnej klienta.

W 2023 r. z pomocy w formie usług opiekuńczych w ilości 454 500 godzin skorzystało 2 594 osoby (na ten cel wydatkowano kwotę 15 452 315,10 zł).

W roku 2024r. pomoc w formie usług opiekuńczych dla mieszkańców Łodzi świadczą, na podstawie podpisanych umów z Miastem Łódź – Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Łodzi, organizacje pozarządowe wyłonione w otwartych konkursach ofert na realizację zadań publicznych w zakresie pomocy społecznej.

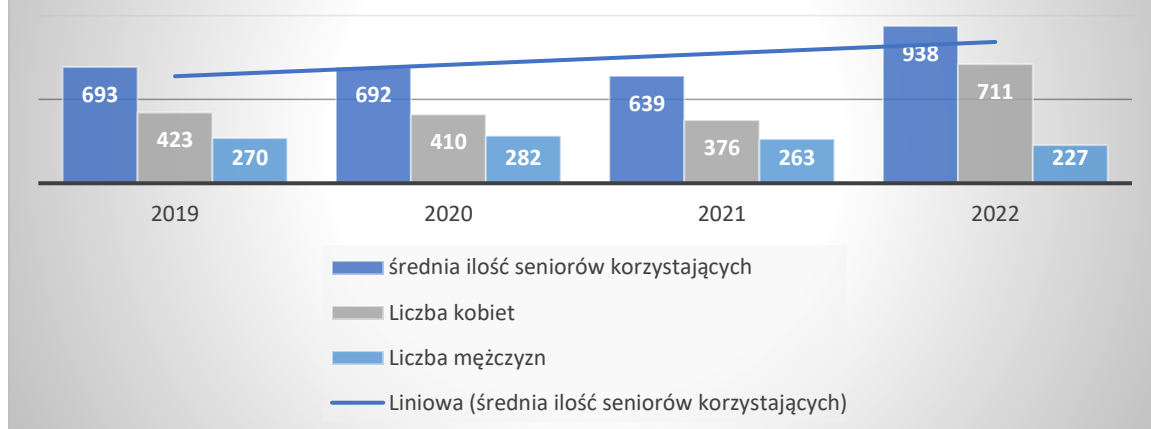
b. Domy Dziennego Pobytu

Bardzo ważną formą wsparcia osób starszych jest zapewnienie pobytu w Domach Dziennego Pobytu. Seniorom udostępniona jest infrastruktura pomieszczeń takich Domów, m.in. łazienka z prysznicem, pomieszczenia sanitarne. Podczas codziennego pobytu seniorów oprócz jadalni, pensjonariusze korzystają z sal do ćwiczeń wyposażonych w przyrządy rehabilitacyjne, świetlic z telewizorem czy też podręcznego księgozbioru biblioteki. Pensjonariusze mogą korzystać z laptopów, grać w karty oraz gry planszowe.

Seniorzy podczas pobytów w Domach Dziennego Pobytu bardzo chętnie korzystają także z różnego rodzaju terapii zajęciowej. Organizowane są m.in. :

- usługi edukacyjne (codzienne gry stolikowe, codzienny głośny przegląd prasy, codzienne korzystanie z biblioteki podręcznej, codzienne słuchanie radia i telewizji, codzienna nauka obsługi komputerów i telefonów dotykowych, haftowanie, decoupage, szycie);
- usługi kulturalno-oświatowe (udział w różnego rodzaju imprezach, koncertach);
- usługi aktywizujące społecznie (w tym wolontariat międzypokoleniowy);
- usługi aktywności ruchowej lub kinezyterapii (seniorzy korzystali z zajęć gimnastyki ogólnousprawniającej, ćwiczyli równowagę i koordynację, odbywały się ćwiczenia z nauki chodu po niestabilnym podłożu);
- Biblioterapia;
- Muzykoterapia.

Rzeczywista liczba seniorów objętych wsparciem

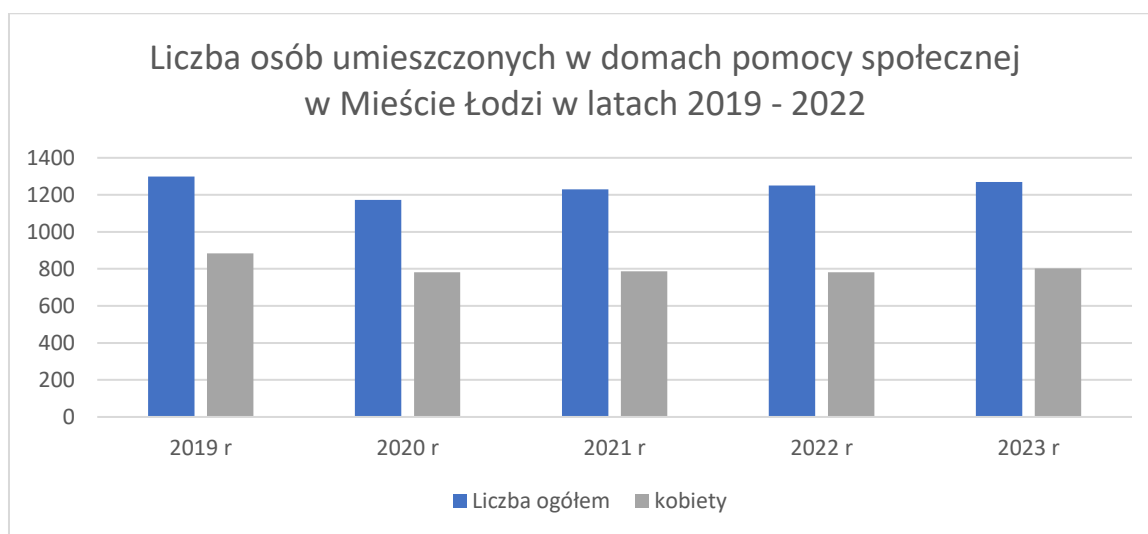
opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Łodzi

Obecnie na terenie Miasta Łodzi funkcjonują nw. Domy Dziennego Pobytu:

1. DDP Łódź, ul. Rojna 52,
2. DDP Łódź, ul. Wrocławska 10,
3. DDP Łódź, ul. Organizacji WiN 37,
4. DDP Łódź, ul. Borowa 6,
5. DDP Łódź, ul. Narutowicza 37,
6. DDP Łódź, ul. Tuwima 33,
7. DDP Łódź, ul. Grota-Roweckiego 30,
8. DDP Łódź, ul. Smetany 4,
9. DDP Łódź, ul. Zbocze 2a,
10. DDP Łódź, ul. Lelewela 17,
11. DDP Łódź, ul. Obywatelska 69,
12. DDP Łódź, ul. 1 Maja 24/26,
13. DDP Łódź, ul. Sienkiewicza 79,
14. DDP Łódź, ul. Fabryczna 19,
15. DDP Łódź, ul. Podgórna 2/14,
16. Dzienny Dom „Senior-WIGOR” Łódź, ul. Senatorska 4,
17. Dom Dziennego Pobytu funkcjonujący w ramach "Domu Międzypokoleniowego Bednarska" Łódź, ul. Bednarska 15a,
18. Dzienny Dom Pomocy dla Osób Starszych, Łódź, ul. Ćwiklińskiej 5a, prowadzony przez Stowarzyszenie Młodzieży i Osób z Problemami Psychicznymi, Ich Rodzin i Przyjaciół „Pomost”,
19. Dom Dziennego Pobytu Cartias Archidiecezji Łódzkiej, Łódź, ul. Gdańska 111,
20. Dom Dziennego Pobytu Cartias Archidiecezji Łódzkiej, Łódź, ul. Odolanowska 46.

c. Domy Pomocy Społecznej

Kolejnym ważnym obszarem wsparcia osób starszych jest zapewnienie opieki w placówkach całodobowego pobytu oraz w miejscu zamieszkania. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej kieruje do domów pomocy społecznej osoby, które ze względu na stan zdrowia wymagają całodobowej, specjalistycznej opieki, a z uwagi na sytuację rodzinną są tej opieki pozbawione. W 2022 roku ośrodek finansował pobyt w domach pomocy społecznej dla 1250 seniorów – 965 somatycznie chorych, 224 chorych psychicznie oraz 42 osób w podeszłym wieku. Osoby w wieku powyżej 60 lat przebywają także w domach pomocy społecznej dla osób niepełnosprawnych intelektualnie – 19 osób.

opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Łodzi

Obecnie na terenie Miasta Łodzi znajdują się DPS następującego typu:

DPS dla osób przewlekle somatycznie chorych:

1. DPS "Pogodna Jesień" w Łodzi przy ul. Dojazdowej 5/7
2. DPS w Łodzi przy ul. Rojnej 15
3. DPS "Włóknierz" im. Jana Pawła II w Łodzi przy ul. Krzemienieckiej 7/9
4. Centrum Rehabilitacyjno - Opiekuńcze - Dom Pomocy Społecznej w Łodzi przy ul. Przybyszewskiego 255/267
5. 2 DPS w Łodzi przy ul. 28 Pułku Strzelców Kaniowskich 32 (dla kobiet)
6. 6 DPS w Łodzi przy ul. Żłotniczej 10
7. DPS w Łodzi przy ul. Rudzkiej 56

DPS dla osób przewlekle psychicznie chorych:

1. 3 DPS w Łodzi przy ul. Paradnej 36
2. 5 DPS w Łodzi przy ul. Podgórznej 2/14
3. DPS Zgromadzenia Sióstr Służebniczek NMP NP im. bł. Edmunda Bojanowskiego w Łodzi przy ul. Kosynierów Gdyńskich 20

4. DPS Towarzystwa Przyjaciół Niepełnosprawnych w Łodzi „Wyjątkowy Dom” przy ul. Muncypalnej 4

DPS dla osób w podeszłym wieku:

1. DPS "Dom Kombatanta" im. majora Eugeniusza Gedymina Kaszyńskiego "Nurta" w Łodzi przy ul. Przyrodniczej 24/26

DPS dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie (dla mężczyzn):

1. DPS w Łodzi przy ul. Helenówek 7

DPS dla osób dorosłych, dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie:

1. DPS w Łodzi przy ul. Spadkowej 4/6

DPS dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie:

1. DPS w Łodzi przy ul. Sierakowskiego 65

We wszystkich Domach Pomocy Społecznej jest obecnie 1920 miejsc statutowych. Natomiast w 2022 roku łącznie z umieszczenia w Domu Pomocy Społecznej skorzystało 2.133 osób.

d. Polityka sektorowa w obszarze zdrowia miasta Łodzi 2030+

Należy pamiętać, że nie tylko Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łodzi jest instytucją powołaną do rozwiązywania problemów społecznych. Przykładem tego jest Polityka sektorowa w obszarze zdrowia miasta Łodzi 2030+, która jest efektem współpracy wielu podmiotów.

Wdrożenie powyższej strategii będzie przebiegało na zasadach współpracy między Wydziałem Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Łodzi, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej a innymi podmiotami, w tym organizacjami pozarządowymi realizującymi swoje cele statutowe w zakresie ochrony, profilaktyki i promocji zdrowia na terenie Łodzi.

Poniżej wymieniamy działania podejmowane na terenie Miasta Łodzi (przez instytucje, organizacje, stowarzyszenia działające na terenie Łodzi):

- Program „Miejska Karta Seniora”
- Nowe technologie
- Portal internetowy adresowany do łódzkich seniorów
- Telefon Życzliwości i Halofon dla Seniorów
- Łódzka Tytka Seniora
- Ułatwienie zamiany mieszkań osobom starszym
- Centra Zdrowego i Aktywnego Seniora
- Bezpieczny senior
- Przepis na opiekę
- Projekt „Przepis na Zdrowie”
- Projekt „Srebrny Biznes”

Seniorzy w Łodzi, podobnie jak w innych dużych miastach, zmagają się z szeregiem wyzwań, które mają istotny wpływ na ich jakość życia. Najważniejsze z nich to problemy zdrowotne, izolacja społeczna, trudności finansowe oraz ograniczony dostęp do usług publicznych i opieki długoterminowej. W obliczu starzejącego się społeczeństwa, konieczne jest podjęcie

skoordynowanych działań, które zminimalizują negatywne skutki tych problemów i poprawią codzienne funkcjonowanie osób starszych.

Kluczowe działania, które należy zaplanować i wdrożyć, obejmują:

- **Rozwój usług z obszaru opieki długoterminowej** – konieczne jest zwiększenie dostępności usług opiekuńczych.
- **Wsparcie w zakresie przeciwdziałania izolacji społecznej** – należy zintensyfikować programy i formy wsparcia w obszarze aktywizacji społecznej, które umożliwią seniorom większy udział w życiu społecznym. Ważne jest także promowanie i wspieranie inicjatyw sąsiedzkich oraz organizacji pozarządowych, które angażują seniorów w różnorodne aktywności.
- **Edukacja i informacja** – niezbędne jest również prowadzenie kampanii informacyjnych i edukacyjnych dotyczących zdrowego starzenia się, dostępnych form wsparcia oraz promowania aktywności fizycznej i społecznej wśród seniorów.

Realizacja tych działań pozwoli na skuteczne przeciwdziałanie problemom, z którymi borykają się seniorzy w Łodzi, a tym samym przyczyni się do poprawy jakości ich życia, zwiększenia poczucia bezpieczeństwa oraz integracji ze społecznością lokalną. Należy także zwiększyć działania uświadamiające seniorów jakie programy, formy wsparcia są w tym zakresie oferowane przez miasto, np. nt. dodatków mieszkaniowych.

5) Problemy osób z niepełnosprawnościami

a. Informacje ogólne

Osoby z niepełnosprawnościami to osoby, które mają długotrwale naruszoną sprawność fizyczną, umysłową, intelektualną lub w zakresie zmysłów, co może, w oddziaływaniu z innymi barierami, utrudniać im pełny i skuteczny udział w życiu społecznym, na zasadzie równości z innymi.

Przyjęte działania na rzecz tej grupy społecznej zakładają konieczność przełamywania barier uniemożliwiających osobom z niepełnosprawnościami samodzielne funkcjonowanie i pełny udział we wszystkich sferach życia społecznego. Odnosi się także do zapewniania dostępu do środowiska fizycznego, środków transportu, informacji, komunikacji, prawa do swobodnego wypowiedzania się. Podstawową zasadą jest poszanowanie przyrodzonej i niezbywalnej godności, niezależności i autonomii każdej osoby, w tym swobody dokonywania wyborów.

W odniesieniu do mobilności osób z niepełnosprawnością podejmowane są działania w celu umożliwienia im mobilności osobistej, by mogły z niej korzystać w sposób i w czasie przez nie wybranym i po przystępnej cenie. Osoby z niepełnosprawnością, czyli takie, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi, mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz nie mogą podlegać dyskryminacji. W szczególności mają prawo do dostępu w zakresie korzystania z dóbr i usług umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym, jak też do życia w środowisku wolnym od barier funkcjonalnych, w tym dostępu do urzędów, punktów wyborczych i obiektów użyteczności publicznej, swobodnego przemieszczania się i powszechnego korzystania ze środków transportu, dostępu do informacji, możliwości komunikacji międzyludzkiej.

Na gruncie polskiego ustawodawstwa podstawowym aktem prawnym dedykowanym osobom z niepełnosprawnościami jest ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz o zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, która z jednej strony definiuje niepełnosprawność a z drugiej wskazuje obszary koniecznych do likwidacji barier.

Ustawa ta określa niepełnosprawność jako trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Rozróżnia 3 stopnie niepełnosprawności, uzyskiwane na podstawie orzeczenia **lekarskiego**:

- **stopień lekki** – oznaczający osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mając ograniczenia w pełnieniu ról społecznych, dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne,
- **stopień umiarkowany** – oznaczający osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy lub zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych,
- **stopień znaczny** – oznaczający osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Ostatnie pełne dane dotyczące występowania niepełnosprawności pochodzą z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2021 r. W tym badaniu osoby z niepełnosprawnością zostały podzielone na dwie grupy:

1. osoby niepełnosprawne formalno – prawnie, tj. posiadające odpowiednie orzeczenie, wydane przez uprawniony organ;
2. osoby niepełnosprawne biologicznie, tj. takie, które miały lub odczuwały całkowicie lub poważnie ograniczone możliwości wykonywania podstawowych czynności życiowych, nie posiadające jednak orzeczenia.

Według stanu na 31 marca 2021 r. całkowita liczba osób z niepełnosprawnościami w Łodzi wynosiła 112 286, z czego 71 442 były to osoby niepełnosprawne prawnie. Było to odpowiednio 16,7% i 10,6 % mieszkańców Miasta. Wśród osób niepełnosprawnych prawnie najwięcej było osób z niepełnosprawnością w stopniu umiarkowanym – 32 695 osób, z niepełnosprawnością w stopniu lekkim było 21 409 osób, z niepełnosprawnością w stopniu znacznym było 13 847 osób, z niepełnosprawnością w wieku od 0-15 lat było 3 491 osób (do 16-go roku życia nie określa się stopnia niepełnosprawności a jedynie stwierdza niepełnosprawność).

b. Sytuacja materialna osób z niepełnosprawnościami

Ze względu na różnice w poziomie wykształcenia, aktywności zawodowej oraz z uwagi na problemy zdrowotne osoby niepełnosprawne stanowią grupę silnie zagrożoną wykluczeniem społecznym, biedą i ubóstwem. Niepełnosprawność wpływa na warunki życia i dobrobyt osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin. Obecność w rodzinie osoby z niepełnosprawnością w większości przypadków jest wyraźnie związana z gorszą sytuacją finansową tych gospodarstw domowych. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na osobę w 2018 r. w Polsce w gospodarstwach domowych z osobą niepełnosprawną (posiadającą orzeczenie o niepełnosprawności) wyniósł 1431 zł i był niższy o 15,5% niż przeciętnie w kraju. W 2018 r. w gospodarstwach z co najmniej jedną osobą niepełnosprawną stopa ubóstwa skrajnego wyniosła 7,8%, zaś w gospodarstwach bez osób z niepełnosprawnościami 4,8%.

Istotny wpływ na sytuację materialną osób niepełnosprawnych ma niewielka aktywność zawodowa tej grupy społecznej. Tematyka ta została szczegółowo omówiona w części V niniejszego opracowania.

Według danych raportu z „Badania potrzeb osób niepełnosprawnych”, przeprowadzonego w 2017 r. na zlecenie Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (ostatnie tego typu badanie), do głównych źródeł dochodu gospodarstw osób niepełnosprawnych należą dochody ze stałej pracy (53%) oraz renta z tytułu niezdolności do pracy (47%), choć to stała praca jest najważniejszym źródłem utrzymania dla połowy gospodarstw, a renta – dla 23%. Rzadziej spotykane źródła dochodu to renty socjalne / szkolne (17% gospodarstw), zasiłki i pomoc społeczna (15%) oraz prace dorywcze (14%). Źródła dochodów są zróżnicowane w zależności od rodzaju niepełnosprawności. W gospodarstwach domowych osób z dysfunkcją wzroku, słuchu oraz ruchu jako główne źródło dochodu przeważnie wskazywana jest stała praca (ponad 53% gospodarstw). Natomiast w gospodarstwach osób z niepełnosprawnością intelektualną lub z chorobami psychicznymi główne źródło utrzymania stanowi renta (odpowiednio 61% i 50%), a praca najemna wymieniana jest na drugim miejscu (nieco ponad 40%) gospodarstw). Renty i zasiłki znacznie częściej zasilają budżet osób o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Gospodarstwa domowe osób niepełnosprawnych często borykają się z trudnościami finansowymi. Podczas ww. badania jedynie 56 % osób podało, że pieniędzy bez problemów wystarcza

na jedzenie, a 45% nie ma problemów z opłaceniem czynszu i mediów. 36% gospodarstw jest w stanie ponosić wydatki związane z transportem, a 25% może także bez problemów ponosić inne wydatki. 70% gospodarstw osób niepełnosprawnych ma problemy z zakupem lekarstw i opłaceniem opieki zdrowotnej, a dla ponad 60% trudnością jest pokrycie kosztów rehabilitacji.

W tym samym badaniu 44% osób stwierdziło, że w związku z niepełnosprawnością posiadają specjalne potrzeby. Większość badanych uznała otrzymanie pomocy finansowej bez konkretnego przeznaczenia za bardzo ważną formę wsparcia.

Z pomocy finansowej korzystają także uczniowie szkół specjalnych, którzy wychowują się w rodzinach, gdzie występuje trudna sytuacja materialna. Mogą oni skorzystać ze stypendium szkolnego oraz zasiłku szkolnego. W roku szkolnym 2020/2021 złożonych zostało 11 wniosków o przyznanie stypendium szkolnego oraz 1 wniosek o zasiłek szkolny.

c. Wsparcie społeczne osób z niepełnosprawnościami

Środowiskowe domy samopomocy

Środowiskowe domy samopomocy są dzienną formą opieki społecznej. Świadczą usługi w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów samoobsługi i treningów umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym. Zakres działalności obejmuje też poradnictwo psychologiczne i socjalne, psychoedukację. Działania takich domów przyczyniają się do zmniejszenia izolacji społecznej osób z niepełnosprawnościami, szczególnie z niepełnosprawnością intelektualną.

W Łodzi funkcjonuje 7 środowiskowych domów samopomocy, prowadzonych przez podmioty niepubliczne na zlecenie Miasta:

- Łódzkie Towarzystwo Alzheimerowskie – ul. Przybyszewskiego 111 (dom typu C),
- Krajowe Towarzystwo Autyzmu Oddział w Łodzi – ul. Chocianowicka 198, ul. Cedry 2 (dom typu C),
- Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną Koło w Łodzi – ul. Karolewska 70/76 wraz z filią przy ul. Garnizonowej 38 (dom typu ABC),
- Stowarzyszenie Młodzieży i Osób z Problemami Psychicznymi, ich Rodzin i Przyjaciół „Pomost” – ul. Próchnika 7 (dom typu A),
- Towarzystwo Przyjaciół Niepełnosprawnych – ul. Pabianicka 132 (dom typu A) wraz z filią przy ul. ks. S. Staszica 1/3 (dom typu ABCD),
- Towarzystwo Przyjaciół Niepełnosprawnych – al. Wyszyńskiego 44 (dom typu C),
- Stowarzyszenie Młodzieży i Osób z Problemami Psychicznymi, ich Rodzin i Przyjaciół „Pomost” – ul. Ćwiklińskiej 5a (dom typu ABCD).

Kluby samopomocy

Osoby, które oczekują na przyjęcie do środowiskowych domów samopomocy bądź takie domy opuściły, mogą korzystać ze wsparcia klubów samopomocy. Są to kluby prowadzone na zlecenie Miasta Łodzi przez organizacje pozarządowe:

- Klub Samopomocy przy ul. Wrocławskiej 8, prowadzony przez Klub Lokalnej Integracji „Lonia”,
- Klub Samopomocy „Więź” przy ul. Pabianickiej 132, prowadzony przez Towarzystwo Przyjaciół Niepełnosprawnych,

- Klub Samopomocy przy ul. Próchnika 7, prowadzony przez Stowarzyszenie Młodzieży i Osób z Problemami Psychicznymi ich Rodzin i Przyjaciół „POMOST”,
- Klub Samopomocy przy al. Wyszyńskiego 44, prowadzony przez Towarzystwo Przyjaciół Niepełnosprawnych.

Kluby zapewniają wsparcie osobom z zaburzeniami psychicznymi, w szczególności w zakresie aktywizacji, rehabilitacji i integracji społecznej przy współudziale, w miarę możliwości, rodziny uczestnika. Kluby świadczą usługi w postaci indywidualnych lub zespołowych treningów samoobsługi i zajęć z zakresu kształtowania umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym. Rodzaj i zakres usług uwzględnia indywidualne potrzeby i możliwości psychofizyczne uczestników.

Mieszkania wspomagane i treningowe

Mieszkania wspomagane i treningowe są formą pomocy społecznej przygotowującą osoby tam przebywające, przy wsparciu specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia lub zastępującą pobyt w placówce zapewniającej całodobową opiekę. Mieszkanie zapewnia warunki samodzielnego funkcjonowania w środowisku, w integracji ze społecznością lokalną.

W Łodzi mieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi są prowadzone przez organizację pozarządową - Towarzystwo Przyjaciół Niepełnosprawnych. TPN prowadzi mieszkania dla mieszkańców Łodzi w 10 lokalizacjach – w Łodzi przy ul. Zawiszy Czarnego 22 i 22a, ul. Traktorowej 90 m. 34, ul. Krawieckiej 10 a-c, ul. Łągiewnickiej 102/116, ul. Wojska Polskiego 136/138, ul. Staszica 1/3, Żubardzkiej 20, Rojnej 52, Muncypalnej 4, Limanowskiego 154, Żubrowej 25, w Ośrodku Rehabilitacyjno-Wypoczynkowym Jedlicze A, ul. Jedlinowa 42/44. Placówki te dysponują łącznie 60 miejscami oraz 5 dla osób z niepełnosprawnością intelektualną.

Kolejne mieszkania dla osób z niepełnosprawnościami powstają w ramach programu Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi. Na terenie objętym rewitalizacją zostanie utworzonych docelowo 11 mieszkań dla osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami. Powstanie:

- 5 mieszkań dla 20 osób z niepełnosprawnością ruchową,
- 3 mieszkania dla 13 osób z zaburzeniami psychicznymi,
- 3 mieszkania dla 13 osób z niepełnosprawnością intelektualną.

Opieka Wytchnieniowa

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łodzi od 2022 roku realizuje wsparcie w formie opieki wytchnieniowej. Program realizowany jest ze środków FUNDUSZU SOLIDARNOŚCIOWEGO otrzymywanych z Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej.

Opieka wytchnieniowa ma za zadanie odciążenie członków rodzin lub opiekunów osób z niepełnosprawnością poprzez wsparcie ich w codziennych obowiązkach lub zapewnienie czasowego zastępstwa. Dzięki temu wsparciu osoby zaangażowane na co dzień w sprawowanie opieki mogły dysponować czasem, który mogły przeznaczyć na odpoczynek i regenerację, jak również na załatwienie niezbędnych spraw. Usługi opieki wytchnieniowej służyły również okresowemu zabezpieczeniu potrzeb osoby z niepełnosprawnością w sytuacji, gdy opiekunowie z różnych powodów nie mogli wykonywać swoich obowiązków.

Osobista, stała opieka nad dzieckiem lub dorosłą osobą, których niepełnosprawność związana jest z szerokim spektrum problemów zdrowotnych prowadzących do znacznego ograniczenia samodzielności, bardzo często oznacza konieczność wsparcia w prawie każdym elemencie codziennego życia. Członkowie rodzin, opiekunowie muszą podporządkować swój dzienny rozkład zajęć wykonywaniu czynności związanych z opieką i pomocą, co najczęściej oznacza życie w warunkach ciągłego obciążenia psychofizycznego. Wiele osób w takiej sytuacji rezygnuje z udziału w życiu społecznym, zawodowym, zaniedbuje własne zdrowie czy też inne potrzeby oraz całkowicie rezygnuje z indywidualnych aspiracji.

Program adresowany jest do członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności i osobami posiadającymi orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczenie traktowane na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, którzy wymagają usług opieki wytchnieniowej. Usługi opieki wytchnieniowej przysługują w przypadku zamieszkiwania członka rodziny lub opiekuna we wspólnym gospodarstwie domowym z osobą z niepełnosprawnością i sprawowania całodobowej opieki nad osobą z niepełnosprawnością.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łodzi przyznając usługi opieki wytchnieniowej bierze pod uwagę stan zdrowia i sytuację życiową uczestników Programu. W pierwszej kolejności uwzględniane są potrzeby członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad dzieckiem z orzeczeniem o niepełnosprawności lub osobą ze znacznym stopniem niepełnosprawności lub z orzeczeniem traktowanym na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, która:

- ma niepełnosprawność sprzężoną/złożoną (przez niepełnosprawność sprzężoną rozumie się posiadanie orzeczenia ze wskazaniem co najmniej dwóch przyczyn niepełnosprawności) lub
- wymaga wysokiego poziomu wsparcia (osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności oraz dzieci niepełnosprawne z orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami w pkt 7 i 8 w orzeczeniu o niepełnosprawności: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji) lub stale przebywa w domu, tj. nie korzysta z ośrodka wsparcia lub placówek pobytu całodobowego, np. ośrodka szkolno-wychowawczego czy internatu.

W godzinach realizacji usług opieki wytchnieniowej nie mogą być świadczone inne formy pomocy usługowej, w tym: usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze, o których mowa w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, usługi finansowane ze środków Funduszu Solidarnościowego lub z innych źródeł.

Maksymalna długość świadczenia wsparcia opieki wytchnieniowej dziennej wynosi 12 godzin dla jednej osoby z niepełnosprawnością, z zastrzeżeniem limitów (240 godzin rocznie).

Usługi w formie wsparcia dziennego mogą być świadczone w godzinach 6.00 – 22.00.

Uczestnik Programu nie ponosi odpłatności za usługi opieki wytchnieniowej.

W 2023 r. w ramach realizacji Programu „Opieka wytchnieniowa” – edycja 2023 (pobyt dzienny) łącznie skorzystało 201 osób, w tym 185 osób z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, którym świadczone usługi opieki wytchnieniowej oraz 16 dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności do 16 r.ż. Ogólna liczba godzin usług opieki wytchnieniowej świadczonej w formie pobytu dziennego wyniosła 30 003, w tym:

- dzieci do 16 roku życia – 3 046 godziny;
- osoby posiadające znaczny stopień niepełnosprawności – 26 957 godzin.

Łączna kwota środków Funduszu Solidarnościowego wykorzystana na realizację Programu wyniosła 1 205 808,38 zł.

Program realizowany był samodzielnie przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łodzi oraz przy współpracy z organizacjami pozarządowymi: Fundacją „Ktoś” oraz Polskim Towarzystwem Stwardnienia Rozsianego które zostały wyłonione w ramach otwartego konkursu ofert zgodnie z ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

W roku 2024 realizowany będzie Program "Opieka wytchnieniowa" dla Jednostek Samorządu Terytorialnego - edycja 2024 (pobyt dzienny).

Planowana liczba osób objętych wsparciem w formie opieki wytchnieniowej to 93 w tym 10 dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności do 16 r.ż. i 83 osoby posiadające znaczny stopień niepełnosprawności. Planowana liczba godzin realizacji opieki wytchnieniowej 22 320.

Program realizowany będzie samodzielnie przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łodzi oraz przy współpracy z organizacjami pozarządowymi: Fundacją „Ktoś” oraz Polskim Towarzystwem Stwardnienia Rozsianego które zostały wyłonione w ramach otwartego konkursu ofert zgodnie z ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Wartość uzyskanego dofinansowania 1 120 317,00 zł

W ramach Łódzkiego Budżetu Obywatelskiego w roku 2024 realizowane będą usługi opieki wytchnieniowej (pobyt dzienny).

Usługi opieki wytchnieniowej (pobyt dzienny) skierowane będą do 16 członków rodzin lub opiekunów, mieszkających na terenie Miasta Łodzi, którzy wymagają wsparcia w postaci doraźnej, czasowej przerwy w sprawowaniu bezpośredniej opieki nad dziećmi z orzeczeniem i niepełnosprawności, a także nad osobami posiadającymi orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczenie traktowane na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Planowana liczba godzin realizacji usług opieki wytchnieniowej 3 840.

Usługi realizowane będą przy współpracy z Fundacją „Ktoś”, która została wyłoniona w ramach otwartego konkursu ofert zgodnie z ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Wartość uzyskanego dofinansowania 203 600,00 zł

Asysta osobista osób z niepełnosprawnościami

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łodzi od 2022 roku realizuje wsparcie w formie asystencji osobistej. Program realizowany jest ze środków Funduszu Solidarnościowego otrzymywanych z Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej.

Celem Programu jest wprowadzenie usługi asystencji osobistej jako formy ogólnodostępnego wsparcia dla osób z niepełnosprawnością oraz przeciwdziałanie dyskryminacji i wykluczeniu społecznemu poprzez umożliwienie uczestnictwa w wydarzeniach społecznych, kulturalnych czy sportowych, ze szczególnym uwzględnieniem poprawy jakości życia osób z niepełnosprawnością, w szczególności poprzez umożliwienie im jak najbardziej niezależnego życia.

Program zapewnia bezpłatne skorzystanie z asystencji osobistej, w szczególności przy:

- wykonywaniu czynności dnia codziennego;
- wyjściu, powrocie lub dojazdach z uczestnikiem Programu w wybrane przez uczestnika miejsca;
- załatwianiu przez uczestnika spraw urzędowych;
- korzystaniu z dóbr kultury (np. muzeum, teatr, kino, galerie sztuki, wystawy);
- zaprowadzaniu dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności do placówki oświatowej lub przyprowadzaniu ich z niej.

Osoba z niepełnosprawnością może dokonać samodzielnego wyboru osoby asystenta lub skorzystać ze wsparcia asystenta osobistego, który spełnia co najmniej jedno z poniższych kryteriów:

- posiada dokument potwierdzający uzyskanie kwalifikacji w następujących kierunkach: asystent osoby niepełnosprawnej, opiekun osoby starszej, opiekun medyczny, pedagog, psycholog, terapeuta zajęciowy, pielęgniarka, fizjoterapeuta;
- posiada co najmniej 6-miesięczne, udokumentowane doświadczenie w udzielaniu bezpośredniej pomocy osobom niepełnosprawnym, np. doświadczenie zawodowe, udzielanie wsparcia osobom niepełnosprawnym w formie wolontariatu.

Limit godzin usług asystencji osobistej finansowanych ze środków Funduszu przypadających na 1 uczestnika wynosi zgodnie z Programem nie więcej niż:

- 840 godzin rocznie dla osób z niepełnosprawnościami posiadających orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności z niepełnosprawnością sprzężoną;
- 720 godzin rocznie dla osób z niepełnosprawnościami posiadających orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- 480 godzin rocznie dla osób z niepełnosprawnościami posiadających orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności z niepełnosprawnością sprzężoną;
- 360 godzin rocznie dla:
  - osób z niepełnosprawnościami posiadających orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności,
  - dzieci do 16 roku życia z orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

W godzinach realizacji asystencji osobistej nie mogły być świadczone inne formy pomocy usługowej, w tym: usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze, o których mowa w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, usługi finansowane ze środków Funduszu Solidarnościowego lub z innych źródeł.

W 2023 r. w ramach realizacji Programu „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” – edycja 2023 r. łącznie z pomocy skorzystały 83 osoby z niepełnosprawnością, w tym: 9 dzieci do 16 roku życia, 52 osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności, 11 osób z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności z niepełnosprawnością sprzężoną oraz 11 osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności.

Łączna liczba godzin zrealizowanej asystencji osobistej wyniosła 41 439 godzin, w tym: dzieci do 16 roku życia – 2 992 godziny;

- osoby posiadające znaczny stopień niepełnosprawności z niepełnosprawnością sprzężoną – 7 713 godzin;
- osoby posiadające znaczny stopień niepełnosprawności – 26 980 godzin;
- osoby posiadające umiarkowany stopień niepełnosprawności – 3 754 godziny.

Zatrudniono 76 asystentów osobistych osoby niepełnosprawnej. W większości byli to asystenci wskazywani przez uczestników Programu AOOD -edycja 2023.

Na realizację Programu „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” – edycja 2023 wydatkowano ze środków Funduszu Solidarnościowego otrzymanych z Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej kwotę: 1 756 442,16 zł.

Program był realizowany samodzielnie przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łodzi.

W roku 2024 realizowany będzie Program "Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością" dla Jednostek Samorządu Terytorialnego - edycja 2024.

Planowana liczba osób z niepełnosprawnością którym zostanie przyznane wsparcie to 35 w tym: 2 dzieci do 16 roku życia, 3 osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności, 24 osoby z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności z niepełnosprawnością sprzężoną oraz 3 osoby z

umiarkowanym stopniem niepełnosprawności i 3 osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności z niepełnosprawnością sprzężoną.

Zatrudnionych zostanie 27 asystentów osobistych osoby z niepełnosprawnością wskazanych przez uczestnika programu.

Planowana łączna liczba godzin asystencji wynosi 25 560.

Proponowane źródła finansowania

- Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021 – 2027;
- Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększenia Odporności;
- Programy polityki społecznej (Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej);
- Fundusz Solidarnościowy (Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej);
- Środki własne gminy, w tym budżet obywatelski.

Rodzinny Dom Pomocy

Rodzinny dom pomocy stanowi formę usług opiekuńczych i bytowych świadczonych całodobowo przez osobę fizyczną lub podmiot uprawniony (o jakim mowa w art. 25 ustawy o pomocy społecznej) dla nie mniej niż trzech i nie więcej niż ośmiu zamieszkujących wspólnie osób wymagających z powodu wieku lub niepełnosprawności wsparcia w tej formie.

W przypadku braku możliwości zapewnienia usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania osoba wymagająca z powodu wieku lub niepełnosprawności pomocy innych osób może korzystać z usług opiekuńczych i bytowych w formie rodzinnego domu pomocy. Od 2015 r. w Łodzi funkcjonuje jeden Rodzinny Dom Pomocy przy ul. Edwarda 33. Przeznaczony jest on dla 4 osób niepełnosprawnych intelektualnie.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łodzi od kilku lat przystępuje do Programu Rozwoju Rodzinnych Domów Pomocy, tym samym uzyskuje dotację z rezerwy celowej budżetu państwa na dofinansowanie kosztów ponoszonych przez gminę w związku z kierowaniem osób do rodzinnych domów pomocy.

Ponadto w 2024 roku Miasto Łódź – MOPS w Łodzi przystąpił do Programu Rozwoju Rodzinnych Domów Pomocy - MODUŁ IIB- o dofinansowanie do remontu lub zakupu wyposażenia celem utworzenia nowego rodzinnego domu pomocy w budynku będącym własnością organizacji pożytku publicznego.

Inne formy pomocy mieszkaniowej

Zgodnie z postanowieniami uchwały Nr XL/1223/21 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 17 marca 2021 r. w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Miasta Łodzi osoby o znacznym stopniu niepełnosprawności, które nie mają zaspokojonych potrzeb mieszkaniowych oraz spełniają określone kryterium dochodowe, mogą ubiegać się o najem lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Miasta Łodzi, stosownie do ich potrzeb wynikających z orzeczenia o niepełnosprawności. Wnioskodawcy muszą wykazać, że średni miesięczny dochód na członka gospodarstwa domowego z ostatnich trzech miesięcy przed złożeniem wniosku o przyznanie lokalu mieszkalnego nie przekracza:

- 225 % kwoty najniższej emerytury w gospodarstwie jednoosobowym,
- 205 % kwoty najniższej emerytury w gospodarstwie wieloosobowym.

Wnioski o najem składane są w Zarządzie Lokali Miejskich w Łodzi. Do rozpatrzenia wniosku konieczna jest opinia komórki organizacyjnej Urzędu Miasta Łodzi właściwej do spraw zdrowia.

W latach 2017 – 2020 wydano 37 skierowań na najem lokali mieszkalnych w opisanym powyżej trybie. Na liście oczekujących na przydział lokalu znajduje się 256 osób.

d. Pomoc finansowa w ramach rehabilitacji społecznej

Zadania realizowane przez Wydział ds. Rehabilitacji Społecznej Osób Niepełnosprawnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łodzi to:

1. Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych, np.:
  - przystosowanie łazienki i toalety,
  - likwidacja progów w mieszkaniu,
  - zakup podnośnika,
  - zakup schodołaza,
  - budowa podjazdu,
  - montaż windy.
2. Dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych, np.:
  - sprzęt komputerowy,
  - telefon komórkowy,
  - lupa elektroniczna,
  - czytnik tekstu,
  - ciśnieniomierz mówiący,
  - czujnik poziomu cieczy,
  - termometr mówiący.
3. Dofinansowanie likwidacji barier technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych, np.:
  - siedziska wannowe,
  - podnośniki wannowe,
  - taborety prysznicowe,
  - nadstawki sedesowe,
  - uchwyty ułatwiające korzystanie z urządzeń sanitarnych.
4. Dofinansowanie barier w komunikowaniu się poprzez zakup usług tłumacza języka migowego lub tłumacza – przewodnika.

Liczba wykorzystanych dofinansowań:

	2019	2020	2021	2022	2023
<i>Bariery architektoniczne</i>	79	72	143	114	119
<i>Bariery w komunikowaniu</i>	382	326	450	407	482
<i>Bariery techniczne</i>	27	10	25	26	25
<i>Tłumacz języka migowego/tłumacz przewodnik</i>	15	1	0	2	0

opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Łodzi

5. Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny (osoby indywidualne), przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów, np.:

- zakup sprzętu rehabilitacyjnego:
  - łóżka rehabilitacyjne,
  - rowery stacjonarne,
  - materace rehabilitacyjne,
  - piłki rehabilitacyjne,
  - rotory;
- Przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze:
  - ortezy,
  - protezy,
  - materace przeciwoślężynowe,
  - kule łokciowe,
  - balkoniki,
  - białe laski dla osób niewidomych,
  - aparaty słuchowe.

Liczba wykorzystanych dofinansowań:

	2019	2020	2021	2022	2023
<i>Sprzęt rehabilitacyjny</i>	230	217	224	233	252
<i>Przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze</i>	3 222	3 054	2 984	2 573	2 697

opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Łodzi

6. Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych.

	2019	2020	2021	2022	2023
<i>Liczba wykorzystanych dofinansowań</i>	977	1 480	1 770	1 423	1 200

opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Łodzi

7. Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej.

Głównym celem WTZ jest stwarzanie osobom z niepełnosprawnościami, niezdolnym do podjęcia pracy, możliwości rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub też przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia oraz samodzielnego i aktywnego życia.

Na terenie Miasta Łodzi działa 9 Warsztatów Terapii Zajęciowej. Zajęcia w warsztatach prowadzone są zgodnie z indywidualnymi programami rehabilitacji i terapii, który określa:

- formy terapii oraz techniczne i organizacyjne dostosowanie do sprawności psychofizycznej uczestnika,

- przewidywany zakres terapii,
  - zakres i metody nauki zaradności osobistej,
  - sprawności psychofizyczne niezbędne do podjęcia pracy oraz metody ich ćwiczenia,
  - formy rehabilitacji społecznej,
  - formy współpracy z rodziną i opiekunami.
8. Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny dla osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, osób prawnych i jednostek organizacyjnych nieposiadającej osobowości prawnej.

Wnioskodawcą mogą być: osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, osoby prawne i jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, prowadzące działalność gospodarczą, na rzecz osób z niepełnosprawnościami przez okres co najmniej 2 lat przed dniem złożenia wniosku.

W ramach tego zadania dofinansowano m. in.:

- Aparat do krioterapii na dwutlenek węgla
- Aparat do elektroterapii
- Aparat do terapii radialną falą uderzeniową
- Aparat do terapii ultradźwiękowej i laseroterapii
- Aparat do laseroterapii + aplikator skanujący R+IR
- Aparat do masażu uciskowego + Spodnie 12-komorowe + Mankiet 6-komorowy na rękę
- Platforma sił reakcji podłoża
- Kolumna do treningu funkcjonalnego
- Siedmiosekowy stół do masażu z pivotem

	2019	2020	2021	2022	2023
<i>Liczba wykorzystanych dofinansowań</i>	2	2	2	4	10

opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Łodzi

9. Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych.
Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki jest zorganizowaną formą zbiorowej aktywności mającą na celu doskonalenie sił psychofizycznych, stosowaną w celu odpoczynku i rozrywki lub poprzez wyjazdy poza miejsce stałego zamieszkania.

	2019	2020	2021	2022	2023
<i>Liczba wykorzystanych dofinansowań</i>	20	7	18	24	23

Pilotażowy program „Aktywny samorząd”

Pilotażowy program „Aktywny samorząd” jest ważnym krokiem w kierunku wydajniejszego modelu polityki społecznej wobec osób z niepełnosprawnościami. Działania przewidziane w programie uzupełniają plany ujęte w powiatowych strategiach rozwiązywania problemów społecznych i programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych. Umożliwiają samorządom aktywniejsze włączenie się w działania na rzecz inkluzji społecznej osób z niepełnosprawnościami. Formy wsparcia przewidziane w programie dotyczą likwidacji barier ograniczających społeczne i zawodowe funkcjonowanie osób z niepełnosprawnościami.

MODUŁ I Obszar A

- *Zadanie 1* – pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu, adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności w przypadku osób do 16 roku życia lub osób ze znacznym albo umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu ruchu, wiek do 18 lat lub wiek aktywności zawodowej lub zatrudnienie.
- *Zadanie 2* – pomoc w uzyskaniu prawa jazdy, adresowana do osób ze znacznym albo umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu ruchu, wiek aktywności zawodowej.
- *Zadanie 3* – pomoc w uzyskaniu prawa jazdy, adresowana do osób ze znacznym albo umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu słuchu, w stopniu wymagającym korzystania z usług tłumacza języka migowego, wiek aktywności zawodowej.
- *Zadanie 4* – pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu, adresowana do osób ze znacznym albo umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu słuchu, wiek aktywności zawodowej lub zatrudnienie.

MODUŁ I Obszar B

- *Zadanie 1* – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania, adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności w przypadku osób do 16 roku życia lub do osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu wzroku lub obu kończyn górnych, wiek do 18 lat lub wiek aktywności zawodowej lub zatrudnienie.
- *Zadanie 2* – dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania, pomoc udzielona w ramach Obszaru B, wiek do 18 lat lub wiek aktywności zawodowej lub zatrudnienie.
- *Zadanie 3* – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania, adresowana do osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu wzroku, wiek aktywności zawodowej lub zatrudnienie.
- *Zadanie 4* – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania, adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności w przypadku osób do 16 roku życia lub osób ze znacznym albo umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu słuchu i trudnościami w komunikowaniu się za pomocą mowy, wiek do 18 lat lub wiek aktywności zawodowej lub zatrudnienie.

- *Zadanie 5* – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego sprzętu elektronicznego, zakupionego w ramach programu, adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności w przypadku osób do 16 roku życia lub osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, pomoc udzielona w zadaniu 1,3,4, wiek do 18 lat lub wiek aktywności zawodowej lub zatrudnienie.

MODUŁ I Obszar C

- *Zadanie 1* – pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności (do 16 roku życia) lub osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności i dysfunkcją uniemożliwiającą samodzielne poruszanie się za pomocą wózka inwalidzkiego o napędzie ręcznym, wiek do 18 lat lub wiek aktywności zawodowej lub zatrudnienie.
- *Zadanie 2* – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego skutera lub wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym, adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności w przypadku osób do 16 roku życia lub osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności.
- *Zadanie 3* – pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne, tj. protezy co najmniej na III poziomie jakości, adresowana do osób ze stopniem niepełnosprawności, wiek aktywności zawodowej lub zatrudnienie.
- *Zadanie 4* – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne (co najmniej na III poziomie jakości), adresowana do osób ze stopniem niepełnosprawności, wiek aktywności lub zatrudnienie.
- *Zadanie 5* – pomoc w zakupie skutera inwalidzkiego o napędzie elektrycznym lub oprzyrządowania elektrycznego do wózka ręcznego, adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności lub osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności w przypadku osób do 16 roku życia, z dysfunkcją narządu ruchu, wiek do 18 lat lub wiek aktywności zawodowej lub zatrudnienie.

MODUŁ I Obszar D

Obszar D – pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej tj. dziecka będącego pod opieką wnioskodawcy, przebywającego w żłobku lub przedszkolu albo pod inną tego typu opieką, adresowana do osób ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, którzy są przedstawicielem ustawowym lub opiekunem prawnym dziecka, aktywność zawodowa.

Liczba wykorzystanych dofinansowań

MODUŁ I	2019	2020	2021	2022
<i>Obszar A</i>	7	16	54	25
<i>Obszar B</i>	113	91	133	105
<i>Obszar C</i>	122	65	94	120
<i>Obszar D</i>	23	10	25	24

opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Łodzi

MODUŁ II - pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym

Celem głównym programu – jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji. Dofinansowanie może obejmować koszty edukacji w szkole policealnej, kolegium lub w szkole wyższej studia pierwszego i drugiego stopnia, jednolite studia magisterskie, studia podyplomowe lub doktoranckie prowadzone przez szkoły wyższe.

Wysokość dodatku jest uzależniona od poziomu nauki i postępów w nauce.

W stosunku do wyliczonej dla Wnioskodawcy maksymalnej kwoty dodatku, wysokość dodatku możliwego do wypłaty wynosi:

- do 50% wyliczonej dla wnioskodawcy maksymalnej kwoty dodatku - w przypadku pobierania nauki na pierwszym roku nauki w ramach wszystkich form edukacji na poziomie wyższym, w przypadku form kształcenia trwających jeden rok - do 75% wyliczonej dla wnioskodawcy maksymalnej kwoty dodatku;
- do 75% wyliczonej dla wnioskodawcy maksymalnej kwoty dodatku - w przypadku pobierania nauki na kolejnym, drugim roku edukacji w ramach wszystkich form edukacji na poziomie wyższym;
- do 100% wyliczonej dla wnioskodawcy maksymalnej kwoty dodatku - w przypadku pobierania nauki w kolejnych latach (od trzeciego roku) danej formy edukacji na poziomie wyższym, przy czym studenci studiów II stopnia i uczestnicy studiów doktoranckich mogą otrzymać dodatek w kwocie maksymalnej na każdym etapie nauki.

<i>Liczba wykorzystanych dofinansowań</i>	2019	2020	2021	2022
<i>MODUŁ II</i>	272	238	212	197

opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Łodzi

Wyrównywanie różnic między regionami III obszar D – likwidacja barier transportowych

Celem strategicznym Programu jest wyrównywanie szans oraz zwiększenie dostępu osób z niepełnosprawnościami do rehabilitacji zawodowej i społecznej, ze szczególnym uwzględnieniem osób zamieszkujących regiony słabiej rozwinięte gospodarczo i społecznie.

Cele programu to:

- zwiększenie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami do urzędów, placówek edukacyjnych oraz środowiskowych domów samopomocy,
- zatrudnienie osób z niepełnosprawnościami w nowotworzonych spółdzielniach socjalnych osób prawnych,
- zwiększenie możliwości uzyskania wsparcia dla projektów gmin i powiatów oraz organizacji pozarządowych, dotyczących aktywizacji i/lub integracji osób z niepełnosprawnościami,
- zmniejszenie barier transportowych, które napotykają osoby z niepełnosprawnościami,
- zwiększenie dostępności warsztatów terapii zajęciowej dla osób z niepełnosprawnościami na terenach powiatów pozbawionych tych placówek,

- zwiększenie aktywności samorządów powiatowych w działaniach dotyczących aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami.

	2019	2020	2021	2022
<i>Liczba wykorzystanych dofinansowań</i>	3	2	1	1

opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Łodzi

e. Praca osób z niepełnosprawnościami

Rehabilitacja zawodowa ma na celu ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego przez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy.

Osoby niepełnosprawne, z racji stanu zdrowia oraz innych czynników, dużo częściej niż osoby w pełni sprawne doświadczają problemów na rynku pracy i będących ich konsekwencją kosztów o charakterze psychologicznym (apatia, niechęć do podejmowania jakiegokolwiek aktywności, izolacja, brak kontaktów z ludźmi, pesymizm, poczucie beznadziejności sytuacji, brak celów i planów na przyszłość).

Większość osób niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym pozostaje bez zatrudnienia. Według danych z 2019 r. z Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) przeprowadzanego przez Główny Urząd Statystyczny, w województwie łódzkim 78,4 % osób niepełnosprawnych to osoby bierne zawodowo. Pracowało jedynie 19,5 % osób niepełnosprawnych (w skali ogólnopolskiej – 16 %), a kolejne 2 % stanowiły osoby bezrobotne. Współczynnik aktywności zawodowej kształtował się zatem na poziomie 21,6 % i był o 4,5 % wyższy niż w skali całego kraju. Przyczyny takiego stanu rzeczy są różnorodne: niski poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych, mentalność osób niepełnosprawnych oraz nastawienie ich rodzin, nieumiejętność funkcjonowania na rynku pracy, niedopasowanie ofert pracy do możliwości pracowników z niepełnosprawnościami, oferowane warunki pracy.

Osoby z niepełnosprawnościami w Polsce są przeciętnie gorzej wykształcone od osób bez niepełnosprawności. W skali ogólnopolskiej w 2018 r. ok. 30% osób niepełnosprawnościami miała wykształcenie nie wyższe niż gimnazjalne, a 60,3% nie miała wykształcenia wyższego niż zasadnicze zawodowe. Wykształcenie wyższe posiadało 9,4% osób z niepełnosprawnością, podczas gdy odsetek ten w grupie osób bez niepełnosprawności wynosił 26 %.

Według danych za rok 2017 40 % niepełnosprawnych mieszkańców regionu łódzkiego w wieku 13 lat i więcej posiadało wykształcenie podstawowe lub gimnazjalne, 23% - zasadnicze zawodowe, 8% - wykształcenie wyższe, 29% - średnie lub policealne.

Z badań przeprowadzonych w 2017 r. na zlecenie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Łodzi wynika m.in., że zatrudnianie osób niepełnosprawnych nie jest popularne wśród pracodawców w województwie łódzkim. Jedynie 8% firm zadeklarowało, że zatrudnia osoby niepełnosprawne, a 4 % miało takie doświadczenia w przeszłości, 88% pracodawców nigdy nie zatrudniało niepełnosprawnych pracowników. Osoby z niepełnosprawnościami częściej znajdują zatrudnienie w sektorze publicznym (45%) niż w prywatnym (7%) oraz w branży produkcyjnej (22%) i usługach niewyspecjalizowanych, jak sprzątanie i ochrona (13%).

Najczęściej zatrudniane są osoby z niepełnosprawnością ruchową (52% pracodawców), zaś znacznie rzadziej z dysfunkcją wzroku (14%), słuchu (24%) czy zaburzeniami psychicznymi (15%). Spośród firm zatrudniających osoby niepełnosprawne 51% przyjęła do pracy osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, a 45% - ze stopniem lekkim. Tylko 9% firm, spośród wszystkich zatrudniających niepełnosprawnych, zatrudniła osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności.

Osoby z niepełnosprawnościami, niezależnie od rodzaju i stopnia niepełnosprawności, mają prawo do zatrudnienia. Część z nich wybiera pracę w warunkach chronionych (zakłady pracy chronionej, zakłady aktywności zawodowej), inni wybierają otwarty rynek lub spółdzielnie socjalne. W województwie łódzkim większość niepełnosprawnych pracowników (80%) zadeklarowała, że pracuje na otwartym rynku pracy, przy 15% pracujących na rynku pracy chronionej (pozostali to osoby prowadzące własną działalność gospodarczą). Oznacza to sporą zmianę w porównaniu do 2011 roku, kiedy to prawie połowa osób niepełnosprawnych (45%) była zatrudniona na chronionym rynku pracy. Niezmiennie na chronionym rynku pracy zatrudnienie znajdują przede wszystkim osoby ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, w dużej mierze z niepełnosprawnością intelektualną.

Powiatowy Urząd Pracy w Łodzi prowadzi na rzecz osób niepełnosprawnych działania obejmujące w szczególności pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe, szkolenia, staże, przyznawanie dotacji na działalność gospodarczą. Na koniec 2019 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łodzi w ewidencji osób bezrobotnych i poszukujących pracy było zarejestrowanych 1768 bezrobotnych osób niepełnosprawnych (w tym 1121 osób w wieku powyżej 50 roku życia) oraz 208 osób niepełnosprawnych poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu. W 2019 r. pozyskano 895 miejsc pracy przeznaczonych dla osób niepełnosprawnych (w tym 98 subsydiowanych i 10 z sektora publicznego). Ponadto 199 osobom udzielono wsparcia w różnych formach (przekazanie środków na wyposażenie stanowisk pracy, środków na podjęcie działalności gospodarczej, finansowanie kosztów szkolenia, kierowanie na staże, roboty publiczne, prace interwencyjne i prace społecznie użyteczne).

Niezależnie od działań prowadzonych przez urzędy pracy osoby z niepełnosprawnościami mogą korzystać z różnych form aktywizacji społecznej.

Zakłady aktywności zawodowej

Zakład aktywności zawodowej (zwany dalej ZAZ) to miejsce aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnością, w szczególności ze znacznym oraz umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. Celem działań ZAZ jest przygotowanie swoich niepełnosprawnych pracowników do pracy w bardziej wymagających warunkach, np. na otwartym rynku pracy.

Status zakładu aktywności zawodowej może uzyskać wyodrębniona organizacyjnie i finansowo jednostka, utworzona przez gminę, powiat, fundację, stowarzyszenie lub inną organizację społeczną, której statutowym zadaniem jest rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych, jeżeli:

1) co najmniej 70% ogółu osób zatrudnionych w tej jednostce stanowią osoby niepełnosprawne, w szczególności skierowane do pracy przez powiatowe urzędy pracy:

- zaliczone do znacznego stopnia niepełnosprawności,
- zaliczone do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, u których stwierdzono autyzm, upośledzenie umysłowe lub chorobę psychiczną; wskaźnik zatrudnienia tych osób nie może być wyższy niż 35% ogółu zatrudnionych;

- 2) obiekty i pomieszczenia użytkowane przez zakład pracy:
  - odpowiadają przepisom i zasadom bezpieczeństwa i higieny pracy,
  - uwzględniają potrzeby osób niepełnosprawnych w zakresie przystosowania stanowisk pracy, pomieszczeń higieniczno-sanitarnych i ciągów komunikacyjnych oraz spełniają wymagania dostępności do nich;
- 3) jest zapewniona doraźna i specjalistyczna opieka medyczna, poradnictwo i usługi rehabilitacyjne;
- 4) organizator przeznacza uzyskane dochody na zakładowy fundusz aktywności zawodowej;
- 5) uzyska pozytywną opinię starosty o potrzebie utworzenia zakładu aktywności zawodowej.

W Łodzi działają 4 zakłady aktywności zawodowej:

- Zakład Aktywności Zawodowej „Zdrowa Kuchnia” Towarzystwa Przyjaciół Niepełnosprawnych;
- Zakład Aktywności Zawodowej „Dobry Start” Towarzystwa Przyjaciół Niepełnosprawnych;
- Zakład Aktywności Zawodowej Caritas Archidiecezji Łódzkiej;
- Zakład Aktywności Zawodowej KRES w Łodzi z filią w Pabianicach.

Zakłady pracy chronionej

Kolejnym elementem systemu wsparcia dla osób niepełnosprawnych są zakłady pracy chronionej. Status zakładu pracy chronionej może uzyskać pracodawca:

- prowadzący działalność gospodarczą przez okres co najmniej 12 miesięcy,
- zatrudniający nie mniej niż 25 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy,
- osiągający przez okres co najmniej 6 miesięcy wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych co najmniej 40%, w tym co najmniej 10% ogółu zatrudnionych stanowią osoby zaliczone do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności,
- albo co najmniej 30% niewidomych lub psychicznie chorych,
- albo upośledzonych umysłowo zaliczonych do znacznego albo umiarkowanego stopnia niepełnosprawności,

u którego obiekty i pomieszczenia użytkowane przez zakład pracy odpowiadają przepisom i zasadom bezpieczeństwa i higieny pracy oraz uwzględniają potrzeby osób niepełnosprawnych w zakresie przystosowania stanowisk pracy, pomieszczeń higieniczno-sanitarnych i ciągów komunikacyjnych oraz spełniają wymagania dostępności do nich, zapewnia doraźną i specjalistyczną opiekę medyczną, poradnictwo i usługi rehabilitacyjne. Według rejestru zakładów pracy chronionej, prowadzonego przez Łódzki Urząd Wojewódzki, w Łodzi działa 37 takich przedsiębiorstw.

f. *Dostępność przestrzeni i usług publicznych dla osób z niepełnosprawnościami*

Dostępność przestrzeni

Dostęp do przestrzeni publicznej stanowi niezbędny element korzystania z pełni praw obywatelskich przez osoby z niepełnosprawnościami. Pojęcie dostępności należy przy tym rozumieć bardzo szeroko. Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych mówi o zapewnieniu dostępu do środowiska

fizycznego, środków transportu, informacji i komunikacji, w tym technologii i systemów informacyjno-komunikacyjnych, oraz do innych urządzeń i usług powszechnie dostępnych.

Poza opisanymi wcześniej formami wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami na terenie Łodzi realizowanych jest szereg działań ułatwiających poruszanie się w przestrzeni publicznej, m.in.:

- budowa podwyższonych peronów autobusowych i tramwajowych,
- stosowanie płytek wskaźnikowych i naprowadzających przy skrzyżowaniach i przejściach dla pieszych,
- obniżanie krawężników przy przejściach dla pieszych,
- montaż sygnalizacji dźwiękowych przy przejściach dla pieszych i skrzyżowaniach,
- wykorzystanie elementów infrastruktury drogowej pozwalających niewidomym odróżnić chodnik od ścieżki rowerowej,
- wyposażenie wybranych przystanków w tablice dynamicznej informacji pasażerskiej, prezentujące informacje tekstowe oraz głosowe.

Projekty realizowane w ramach rewitalizacji obszarowej również zakładają rozwiązania dostępności dla osób niepełnosprawnych:

1. Mieszkania na parterach rewitalizowanych oficyn zostaną zaprojektowane jako dostępne dla osób niepełnosprawnych.
2. Strefy wejścia do budynków są ukształtowane w sposób umożliwiający wjazd na wózku.
3. Wyposażenie lokali usługowych obejmuje uniwersalne pomieszczenie higieniczno-sanitarne z przedsionkiem i podstawowym wyposażeniem dla osób niepełnosprawnych.
4. Budynki są wyposażone w odpowiednie oznakowanie i urządzenia dostosowujące je do potrzeb osób niepełnosprawnych inaczej niż ruchowo (niewidomych lub niedowidzących, głuchych itp.).
5. Świetlice środowiskowe w obszarze rewitalizowanym są w całości dostępne dla osób niepełnosprawnych ruchowo poprzez umieszczenie ich na parterach budynków lub zamontowane windy.
6. Lokale mieszkalne przeznaczone dla osób z niepełnosprawnościami, w tym mieszkania chronione, są dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo, w tym poruszających się na wózku inwalidzkim. Pomieszczenia są projektowane tak, aby zapewnić pole manewrowe dla wózka, odpowiednią szerokość drzwi, odpowiednią wysokość uchwytów klamek okiennych oraz włączników, przystosowanie pomieszczeń higieniczno-sanitarnych (m.in. odpowiednia wysokość miski ustępowej, poręczne ścienne, dostosowana wysokość umywalki wiszącej wraz z dwoma poręczami ściennymi, kabina prysznicowa bez brodzika ze składanym siedziskiem prysznicowym, uchwyty pod prysznicem, zestaw baterii dedykowanych dla osób niepełnosprawnych).
7. Rozwiązania dostępności dla osób słabowidzących i niewidomych zapewniają zgodność z obowiązującymi przepisami budowlanymi i warunkami technicznymi, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie. W zakresie wyposażenia wewnętrznego numeracja i oznaczenia pomieszczeń oraz oznaczenia na domofonach są wykonane przy pomocy alfabetu Braille'a.

W ramach Lokalnego Transportu Zbiorowego w Łodzi wprowadzono możliwość bezpłatnych przejazdów m.in. dla nw. grup:

- osób posiadających orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności wydane przez zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności lub I grupę inwalidztwa wydaną przed dniem 1 stycznia 1998 r. przez organy uprawnione do orzekania o inwalidztwie w służbach mundurowych podlegających MON i MSWiA lub wypis lekarza orzecznika ZUS o całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji,
- osób niewidomych i niedowidzących oraz ich przewodników,
- dzieci i młodzieży z orzeczoną niepełnosprawnością uczęszczającej do przedszkoli, szkół i placówek specjalnych, przedszkoli i szkół z oddziałami integracyjnymi, przedszkoli i szkół integracyjnych lub przedszkoli i szkół ogólnodostępnych,
- dzieci i młodzieży z upośledzeniem narządu ruchu do czasu ukończenia szkoły ponadpodstawowej.

Do przejazdów ulgowych uprawnieni są m.in.:

- osoby niepełnosprawne posiadające umiarkowany stopień niepełnosprawności pobierające zasiłek stały,
- osoby zatrudnione w zakładzie pracy chronionej spełniające jeden z poniższych warunków:
  - a) posiadające orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności,
  - b) posiadające orzeczenie o zaliczeniu do I bądź II grupy inwalidów, wydane i ważne przed dniem 1 stycznia 1998 r.,
  - c) posiadające orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności wydane przez organ orzekający o niepełnosprawności dla celów korzystania z ulg i uprawnień na podstawie odrębnych przepisów.

W ramach działalności MPK-Łódź Sp. z o.o. od 1994 r. funkcjonuje Zakład Przewozu Osób Niepełnosprawnych (ZPON). Zakład dysponuje 23 pojazdami w pełni przystosowanymi do przewozu niepełnosprawnych pasażerów, w tym 16 samochodami wyposażonymi w windę do załadunku osób na wózkach inwalidzkich.

Usługa przewozu świadczona jest przez siedem dni w tygodniu w godzinach 6:00 – 22:00. Z usług Zakładu korzystają zarówno klienci instytucjonalni jak i indywidualni w systemie abonamentowym jak i jednorazowym. Kierowcy i opiekunowie ZPON:

- udzielają pomocy w przemieszczaniu się pasażera od drzwi lokalu (mieszkania, domu) do pojazdu i odwrotnie,
- gwarantują pełną obsługę włącznie z transportem osób na wózkach po schodach,
- dbają o bezpieczeństwo osoby niepełnosprawnej w trakcie całej podróży.

Przewozy abonamentowe zawierają minimum 8 przejazdów z określeniem konkretnych dat, adresów i godzin podstawienia pojazdu. Zamówienia należy składać do dnia 20 każdego miesiąca poprzedzającego przejazdu drogą elektroniczną na adres rndyspozytor@mpk.lodz.pl lub osobiście w siedzibie Zakładu Przewozu Osób Niepełnosprawnych MPK-Łódź, ul. Limanowskiego 147/149.

Przyjmowanie zleceń przewozów okazjonalnych (jednorazowych) odbywa się drogą telefoniczną pod numerem telefonu zgłoszeniowego 42 672 14 15 w godzinach 6:30 – 21:30. Zamówienie usługi jest możliwe z maksymalnie 7-dniowym wyprzedzeniem daty jej realizacji.

<i>Rodzaj usługi</i>	<i>Cena</i>
<i>Abonament zbiorowy</i>	7,00 zł / przejazd
<i>Abonament indywidualny</i>	8,00 zł / przejazd
<i>Przejazd jednorazowy/okazjonalny</i>	12,00 zł / przejazd
<i>Przejazd poza granice administracyjne M. Łodzi</i>	1,40 zł / kilometr

W 2022 roku ZPON świadczył usługi transportowe dla ponad 92 000 pasażerów.

Zwiększenie dostępności dla osób z niepełnosprawnością wzroku

W latach 2018 - 2019 r., mając na celu zwiększanie dostępności przestrzeni publicznej dla osób z dysfunkcją wzroku, zakupiono i zamontowano ponad 113 urządzeń elektronicznych ułatwiających osobom niewidomym i słabowidzącym orientację przestrzenną. Urządzenia, tzw. znaczniki TOTUPOINT, emitują sygnały tonowe i komunikaty głosowe o lokalizacji, w której znajduje się użytkownik. Urządzenia współpracują z dedykowaną, bezpłatną, ogólnodostępną aplikacją mobilną dla systemów operacyjnych Android i iOS, która m.in. umożliwia aktywowanie urządzeń automatycznie lub na żądanie oraz prezentuje pobrane z urządzenia treści opisowe. Znaczniki umieszczono na budynkach instytucji i placówek istotnych dla załatwiania spraw przez mieszkańców - m.in. budynek główny UMŁ, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy, niektóre podmioty lecznicze, niektóre instytucje kultury (Teatr Nowy, Teatr Muzyczny, EC1, Pałac Herbsta), Miejski Zespół Orzekania o Niepełnosprawności, Łódzki Oddział Wojewódzki NFZ, siedziby niektórych organizacji pozarządowych (Łódzki Sejmik Osób Niepełnosprawnych, Szansa dla Niewidomych), urzędy skarbowe. Inicjatywa spotkała się z pozytywnym przyjęciem przez środowisko osób z niepełnosprawnością wzroku.

Dostępność Urzędu Miasta Łodzi

Zgodnie z ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami obowiązkiem jednostek sektora finansów publicznych jest zapewnienie takiej dostępności w zakresie określonym ustawą. Dostępność powinna obejmować: dostępność architektoniczną, dostępność cyfrową oraz dostępność informacyjno-komunikacyjną.

Jednym z elementów realizacji powyższego obowiązku jest powołanie w Urzędzie Miasta Łodzi Zespołu ds. wdrażania ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w Urzędzie Miasta Łodzi oraz wyznaczenie koordynatora do spraw dostępności.

Funkcja koordynatora ds. dostępności w Urzędzie Miasta Łodzi została powierzona przez Prezydenta Miasta Łodzi Rzecznikowi Osób Niepełnosprawnych. Do zadań koordynatora należy w szczególności:

- 1) wsparcie osób ze szczególnymi potrzebami w dostępie do usług świadczonych przez Urząd Miasta Łodzi;
- 2) przygotowanie i koordynacja wdrożenia planu działania na rzecz poprawy zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, zgodnie z minimalnymi wymaganiami służącymi zapewnieniu dostępności, określonymi w art. 6 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami;
- 3) monitorowanie działalności Urzędu Miasta Łodzi w zakresie zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami;
- 4) przedstawianie Prezydentowi Miasta Łodzi bieżących informacji o podejmowanych działaniach z zakresu realizowanych zadań;
- 5) sporządzanie raportu zbiorczego o stanie zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Wspieranie osób głuchych w kontaktach z Urzędem Miasta Łodzi i miejskimi jednostkami organizacyjnymi.

Urząd Miasta Łodzi od 2012 r. realizuje zadanie polegające na wspieraniu osób głuchych w kontaktach z komórkami organizacyjnymi Urzędu Miasta Łodzi i miejskimi jednostkami organizacyjnymi poprzez świadczenie usług wideo-tłumacza języka migowego. Usługi tłumaczeń są wykonywane na 16 stanowiskach obsługi klientów w Urzędzie Miasta Łodzi i miejskich jednostkach organizacyjnych. Tłumaczenia są realizowane na bieżąco, w zależności od potrzeb, z chwilą zgłoszenia się klienta z dysfunkcją słuchu do stanowiska obsługi wyposażonego w komputer z kamerą i podłączony do Internetu, poprzez połączenie on-line z tłumaczem. Ponadto każda osoba zainteresowana załatwieniem sprawy w Urzędzie Miasta Łodzi może połączyć się z tłumaczem języka migowego poprzez stronę internetową UMŁ.

Informator dla osób z niepełnosprawnościami.

Urząd Miasta Łodzi, przy współpracy ze Spółdzielnią Socjalną FADO, przygotował informator o ulgach i uprawnieniach przysługujących osobom z różnego rodzaju niepełnosprawnościami. Informator jest zredagowany w języku prostym i jest w całości dostępny dla osób z niepełnosprawnościami, szczególnie dla osób z niepełnosprawnością intelektualną. Publikacja dostępna jest na stronie internetowej UMŁ: <https://uml.lodz.pl/niepelnosprawni>.

Osoby z niepełnosprawnościami zmagają się z szeregiem wyzwań, które mają istotny wpływ na ich jakość życia. Najważniejsze z nich to izolacja społeczna, trudności finansowe związane z niskimi świadczeniami a w przypadku pracujących często niskie kwalifikacje zawodowe, niski poziom wykształcenia, nieatrakcyjne oferty pracy. Szczególnym problemem są trudności w mobilności osób z niepełnosprawnościami oraz w kontaktach np. z urzędami, instytucjami w obszarze kultury i sportu.

Podstawowe działania, które należy zaplanować i wdrożyć, obejmują:

- rozwój lokalnych usług wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami,
- aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych,
- zwiększanie świadomości społecznej i przełamywanie stereotypów w zakresie niepełnosprawności poprzez organizowanie działań informacyjno-edukacyjnych,
- przeciwdziałanie wykluczeniu i stygmatyzacji osób niepełnosprawnych,
- zwiększenie dostępności transportowej, architektonicznej, cyfrowej, dostępności informacyjno-komunikacyjnej dla osób z niepełnosprawnościami.

6) Problemy łódzkich rodzin

a. Rodziny wymagające wsparcia w sprawach opiekuńczo – wychowawczych

Elementy wsparcia rodzin, organizacji pieczy zastępczej oraz adopcji zostały wskazane w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W ramach tych przepisów w Łodzi przyjmowane są trzyletnie programy wspierania rodziny oraz rozwoju pieczy zastępczej regulujące zadania i wskaźniki w obu tych obszarach. Celem niniejszej analizy nie jest dublowanie opisanych już strategicznie obszarów a próba krzyżowego zestawienia skuteczności proponowanych w tych programach rozwiązań.

Zadania z zakresu wspierania rodziny kierowane są do rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w celu przywrócenia rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji.

Liczba rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w latach 2018 – 2023

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Liczba rodzin	2 461	2 116	1 879	1 654	1 377	1 435
Liczba osób w rodzinach	6 780	5 899	5 370	4 977	4 114	4 305

opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Łodzi

Wspieranie rodziny jest prowadzone w formie:

1) pracy z rodziną w postaci:

- specjalistycznego poradnictwa,
- pomocy asystenta rodziny,
- rodzin wspierających;

2) pomocy w opiece i wychowaniu dziecka w postaci prowadzenia placówek wsparcia dziennego, które mogą być prowadzone w formie:

- opiekuńczej, w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych,
- specjalistycznej,
- pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę.

Forma pomocy w postaci rodziny wspierającej, pomimo określenia na poziomie ustawowym, do tej pory nie była na terenie Łodzi zastosowana. Rodzina wspierająca może być ustanowiona spośród najbliższego otoczenia dziecka, która nie była skazana prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne, z którą Prezydent Miasta zawiera umowę określającą zasady zwrotu kosztów ponoszonych w związku z ustanowioną funkcją. W MOPS w Łodzi przyjęto wewnętrzną regulację w postaci zarządzenia określającego zarówno wzór umowy jak i kwalifikowalne wydatki. Do tej pory rodziny nie wykazały zainteresowania tą formą wsparcia, natomiast na pozostałe komponenty wspierania rodziny występuje duże zapotrzebowanie.

Poniżej, w formie tabelarycznej przedstawiono korzystanie ze wsparcia w podziale na formy pracy z rodziną i pomocy w opiece i wychowaniu dziecka za lata 2018 – 2023.

Praca z rodziną:

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Liczba asystentów rodziny	20	33	33	30	20	27
Liczba rodzin korzystających ze wsparcia asystenta rodziny	555	510	562	641	507	630
Liczba rodzin korzystających ze specjalistycznego poradnictwa	580	654	493	490	481	515

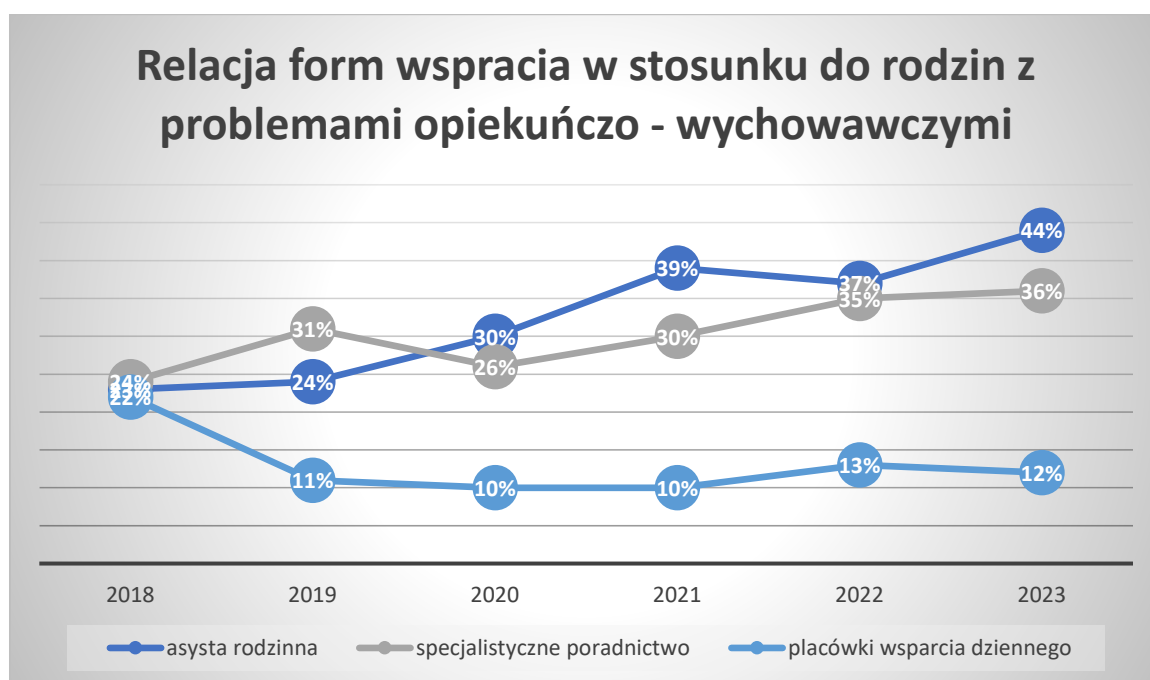
opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Łodzi

Placówki wsparcia dziennego:

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Liczba miejsc	940	910	910	1005	975	975
Liczba korzystających	1 459	647	559	504	549	537

opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Łodzi

Wspieranie rodziny prowadzone jest za jej zgodą i przy aktywnym współudziale. Skierowanie do form wsparcia w tym obszarze następuje na wniosek pracownika socjalnego. Skierowanie do wsparcia asystenta rodziny może nastąpić również na podstawie postanowienia sądu rodzinnego. Poniżej przedstawiono wykorzystanie poszczególnych rodzajów wsparcia w relacji do stwierdzonych w danym roku kalendarzowym liczby rodzin, w których wystąpiły problemy opiekuńczo – wychowawcze.

opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Łodzi

W wieloletniej perspektywie widoczne jest rosnące zapotrzebowanie na formy wsparcia w postaci bezpośredniej pracy z rodziną i malejące zapotrzebowanie na działania w zakresie pomocy w opiece nad dzieckiem. Nie można również pominąć faktu obostrzeń w okresie pandemii w latach 2020 – 2022, podczas których działalność placówek wsparcia dziennego była ograniczona.

b. Piecza zastępcza

Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej następuje na skutek utrzymujących się w środowisku rodzinnym trudności w sferze opiekuńczo-wychowawczej.

Na terenie Miasta Łodzi zadania w zakresie pieczy zastępczej realizują Centrum Administracyjne Pieczy Zastępczej oraz Wydział Pieczy Zastępczej MOPS w Łodzi.

Można wyróżnić dwie formy pieczy zastępczej tj. rodzinną i instytucjonalną.

Formy rodzinnej pieczy zastępczej:

- rodziny zastępcze spokrewnione,
- rodziny zastępcze niezawodowe,
- rodziny zastępcze zawodowe, w tym pełniące funkcję pogotowia rodzinnego i specjalistyczne,
- rodzinne domy dziecka.

Poniżej przedstawiono rodzinne formy pieczy zastępczej w latach 2019 – 2022:

<i>Forma rodzinnej pieczy zastępczej</i>	2019	2020	2021	2022
<i>Rodziny zastępcze spokrewnione</i>	650	652	631	555
<i>Rodziny zastępcze niezawodowe</i>	233	236	225	231
<i>Rodziny zastępcze zawodowe,</i>	23	27	26	26
<i>Rodzinne domy dziecka</i>	25	28	31	33

opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Łodzi

Instytucjonalne formy pieczy zastępczej, placówki opiekuńczo – wychowawcze typu:

Socjalizacyjnego – 17 placówek,

Rodzinnego – 12 placówek,

Interwencyjnego - 4 placówki,

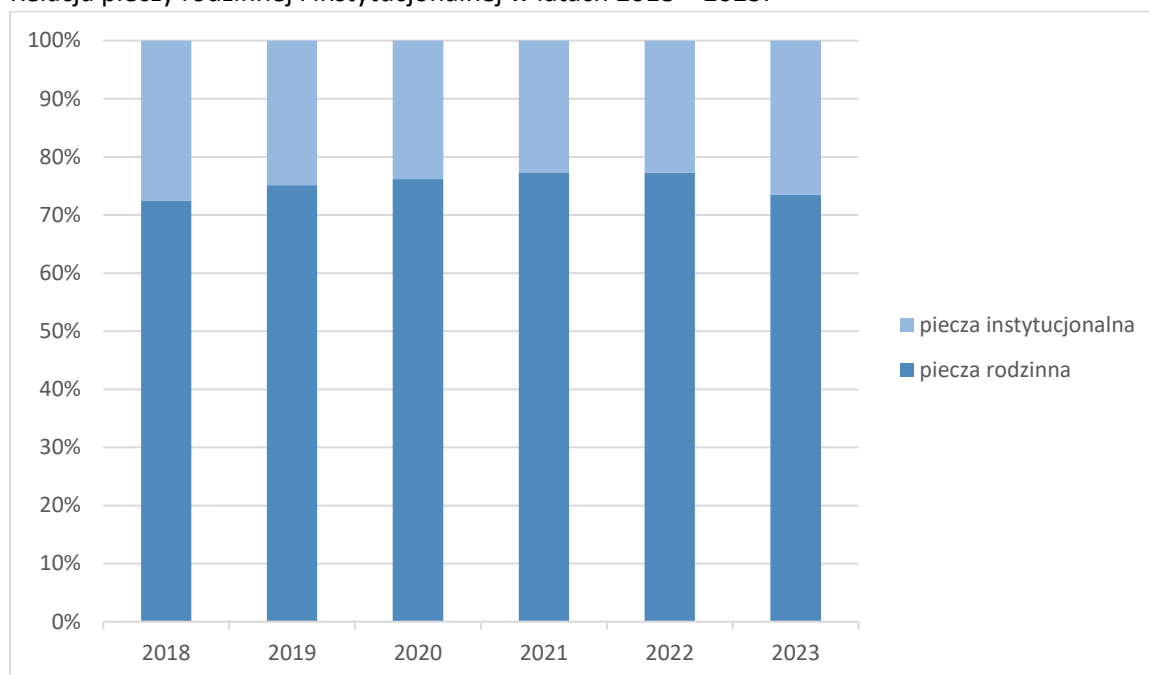
Specjalistyczno-terapeutycznego – 2 placówki.

Liczba dzieci przebywających w poszczególnych typach pieczy zastępczej w latach 2018 – 2023:

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
<i>Rodzinne Domy Dziecka</i>	53	145	158	174	179	187
<i>Rodziny spokrewnione</i>	842	834	844	823	688	666
<i>Rodziny zastępcze niezawodowe</i>	288	271	267	253	259	277
<i>Rodziny zastępcze zawodowe</i>	125	125	151	151	156	171
<i>Piecznia rodzinna ogółem</i>	1 308	1 375	1 420	1 401	1 282	1 302
<i>Placówki opiekuńczo - wychowawcze</i>	498	455	444	410	377	470
<i>Piecznia zastępcza ogółem</i>	1 806	1 830	1 864	1 811	1 659	1 722

opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Łodzi

Relacja pieczy rodzinnej i instytucjonalnej w latach 2018 – 2023:

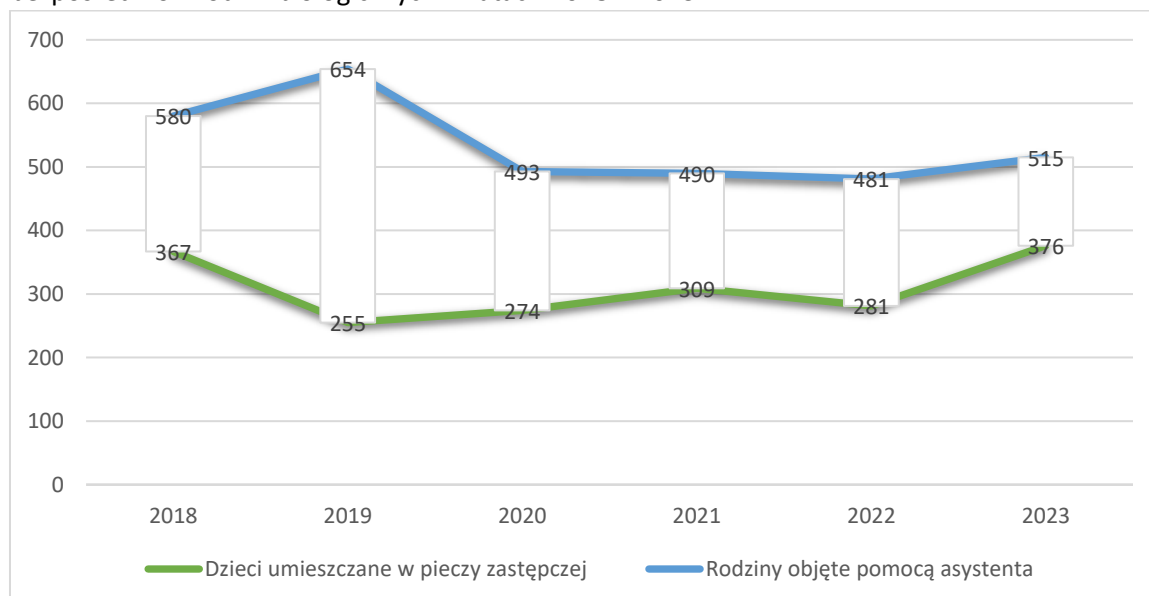

opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Łodzi

Analiza powyższych danych wykazuje, że w rodzinnych formach pieczy zastępczej przebywa ponad 70% umieszczonych dzieci, tym niemniej od dwóch lat obserwowalny jest wyższy udział dzieci umieszczonych w pieczy instytucjonalnej z poziomu ok. 22% w 2021 roku do 27% w 2023 roku.

c. Skuteczność działań w obszarze wsparcia rodziny i pieczy zastępczej

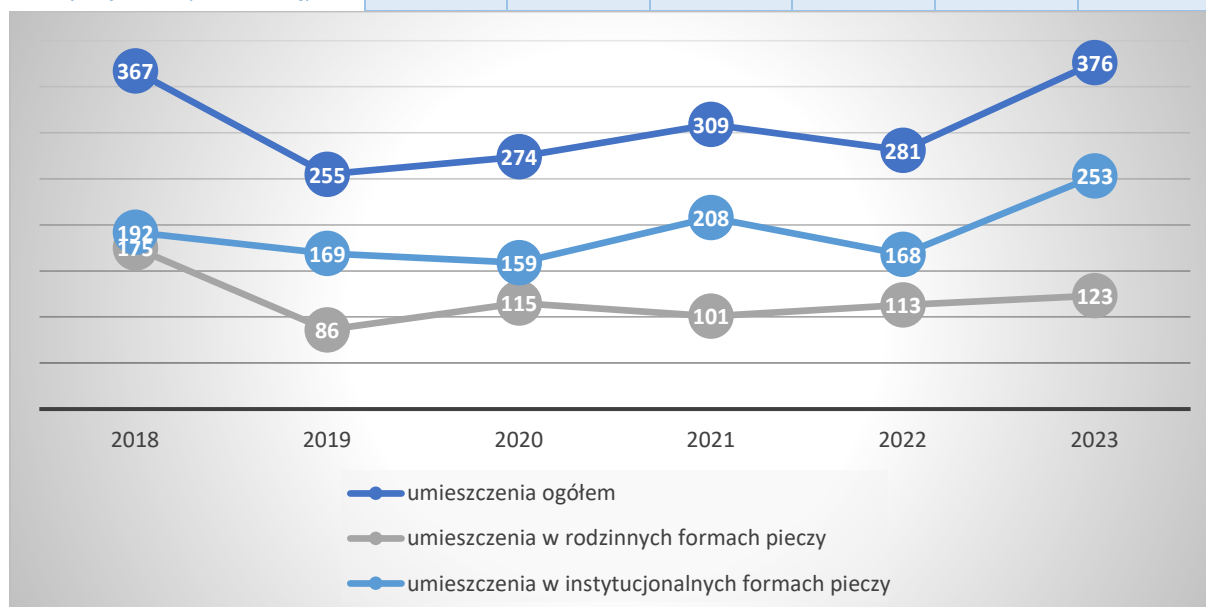
Zestawienie realizowanych form wsparcia rodziny z danymi dotyczącymi umieszczeń łódzkich dzieci w pieczy zastępczej pozwala na ocenę skuteczności działań na rzecz utrzymania rodzin. W tym celu zestawiono podstawową formę w obszarze wsparcia rodziny – liczbę rodzin objętych asystą rodzinną w stosunku do liczby dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej rodzinnej i instytucjonalnej bezpośrednio z rodzin biologicznych w latach 2018 – 2023.

Analizując przedstawione powyżej dane należy stwierdzić niekorzystną tendencję pomiędzy liczbą rodzin, w których doszło do pozbawienia władzy rodzicielskiej a wsparciem w osobie asystenta rodziny. Najlepiej widoczne jest to na podstawie danych z 2019 roku gdzie różnica jest najwyższa (301) do najniższego poziomu (139) w 2023 roku. Trudno jednoznacznie wskazać przyczyny takiej sytuacji, niewątpliwie w 2019 roku w stosunku do 2018 znacznie wzrosła liczba asystentów (z 20 do 33) co znalazło swoje odzwierciedlenie w ilości rodzin kierowanych przez pracowników socjalnych do tej formy wsparcia. Jednocześnie liczba asystentów zatrudnionych w kolejnych latach pozostaje na porównywalnym poziomie, z wyłączeniem roku 2022 – 20 asystentów, w kolejnym roku 27. Wydaje się również, że na wzrost liczby umieszczanych w pieczy zastępczej dzieci, bezpośrednio z rodzin biologicznych, mogły mieć wpływ obostrzenia panujące podczas pandemii Covid 19, podczas których bezpośrednio kontakty pracowników pomocy społecznej, edukacji i pracowników organizacji pozarządowych działających w tych obszarach były ograniczone. Badanie przedstawionej powyżej relacji będzie kontynuowane w kolejnych latach.

Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej jest traumatycznym przeżyciem zarówno dla rodziny a w szczególności dla samego dziecka. W sytuacji gdy dojdzie już do takiego zdarzenia preferowaną formą winna być rodzinna piecza zastępcza. Poniżej przedstawiono zestawienie liczby dzieci umieszczanych bezpośrednio z rodzin biologicznych w poszczególnych formach pieczy zastępczej oraz relację pomiędzy dziećmi umieszczanymi w formach rodzinnych i instytucjonalnych. Dla potrzeb analizy forma w postaci rodzinnego domu dziecka, pomimo definicji ustawowej kwalifikującej do instytucjonalnych form pieczy, ze względu na swój specyficzny charakter została ujęta w rodzinnych formach opieki. Dane za lata 2018 – 2023.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
<i>rodziny zastępcze spokrewnione</i>	67	54	72	69	53	73
<i>rodziny zastępcze niezawodowe</i>	30	19	23	12	26	25
<i>rodziny zastępcze zawodowe</i>	47	7	15	11	16	17
<i>rodzinne domy dziecka</i>	31	6	5	9	18	8
<i>instytucjonalna piecza zastępcza</i>	192	169	159	208	168	253

Wykres obrazuje wzrost umieszczeń dzieci w pieczy zastępczej, w szczególności w 2023 roku. Pomimo rosnącej liczby dzieci kierowanych do form rodzinnych nadal przeważające jest umieszczanie dzieci w domach dziecka, w ostatnim roku badanego okresu 2/3 wszystkich odebranych rodzinom dzieci zostało skierowane do placówek instytucjonalnych. Pożądanym kierunkiem, poza spadkiem ogólnej liczby orzeczeń o pozbawieniu władzy rodzicielskiej, jest wyższy udział rodzinnych form pieczy w relacji do ogółu umieszczeń. Badanie przedstawionej powyżej relacji będzie kontynuowane w kolejnych latach.

d. Przeciwdziałanie przemocy domowej

Poczucie bezpieczeństwa jest dla człowieka priorytetem, jest podstawą rozwoju zarówno dla jednostki, jak i społeczeństwa jako ogółu. Jednym z najważniejszych zadań samorządu jest zapewnienie bezpieczeństwa obywateli oraz minimalizowanie zagrożeń.

W grupie zagrożeń bezpieczeństwa i porządku publicznego znajdują się patologie, które wpływają negatywnie nie tylko na życie jednostek, ale i funkcjonowanie społeczeństwa. Do patologii społecznych zalicza się alkoholizm, narkomanię, a także przemoc domową.

Do zadań własnych gminy należy między innymi tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, który określa Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie, przyjęty Uchwałą Rady Miasta na lata 2023 - 2026, stanowiący załącznik do uchwały NR LXXII/2138/23 z dnia 01.02.2023.

Program zakłada działania nastawione na zwalczanie wykluczenia społecznego poprzez inwestowanie w ludzi i modernizację modelu socjalnego, jakim jest nowoczesna praca socjalna i edukacja. Kładzie także nacisk na zwiększenie liczby inicjatyw edukacyjnych i kampanii społecznych w zakresie uwrażliwienia mieszkańców Łodzi na problemy związane z przemocą oraz informacji na temat instytucji udzielających wsparcia. Przy pracy z indywidualnymi przypadkami rodzin i osób dotkniętych problemem przemocy, kluczową kwestią jest doskonalenie działania służb społecznych zajmujących się przemocą, w szczególności w kontekście Zespołu Interdyscyplinarnego i procedury „Niebieskie Karty”.

Przemoc domowa nadal, ze względu na przekonania społeczne, dotyczące życia rodzinnego nie jest obszarem łatwym do oszacowania. Diagnozowanie zjawiska przemocy domowej stało się możliwe, od kiedy wprowadzono w 1998 roku, opracowaną przez Biuro Prewencji Komendy Głównej Policji, Komendę Stołeczną Policji i Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych procedurę „Niebieskie Karty”.

Jednocześnie należy podkreślić, że procedura nie daje pełnego obrazu skali problemu, gdyż często przemoc domowa jest ukrywana, usprawiedliwiana i postrzegana jako wstydliva. Oszacowanie faktycznych danych jest niezwykle trudne, podobnie jak określenie źródeł i przyczyn przemocy domowej.

Procedura Niebieskie karty w latach 2019 – 2022

Rok	2019	2020	2021	2022
Liczba wszczętych procedur w danym roku	1473	1465	1220	1227

Źródło: Zespół Interdyscyplinarny w Łodzi

Analiza ilości wszczętych procedur w latach 2019 -2022 wskazuje, że ilość zgłoszonej przemocy domowej zmniejszyła się na przestrzeni 4 lat o ok. 17%, przy czym nie bez znaczenia dla obrazu problemu była pandemia covid, trwająca od 03/20 – 05/22, co mogło mieć wpływ na statystyki wszczętych procedur „Niebieskie Karty”.

Z informacji pozyskanych od Zespołu Interdyscyplinarnego na dzień 31.07.2023 do Zespołu wpłynęło już 896 formularzy Niebieska Karta A, co wskazuje na ponowny wzrost zjawiska ujawnionej przemocy domowej w Łodzi.

Przedstawione statystyki wskazują, że potrzebne są działania na różnych polach, które wpłyną na minimalizowanie przemocy domowej. Dlatego znaczącym elementem, który pozwoli na realizację w/w celu jest profilaktyka i edukacja społeczna.

Formy przemocy w rodzinie wobec dorosłych i nieletnich w latach 2019 - 2022

Formy przemocy	Wobec osób dorosłych				Wobec małoletnich			
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
fizyczna	1124	1110	859	795	179	173	145	118
psychiczna	1243	1217	927	886	261	275	305	279

Źródło: Zespół Interdyscyplinarny w Łodzi

Powyższa tabela wskazuje, że najwięcej zgłoszonych przypadków dotyczy przemocy psychicznej, także w przypadku małoletnich dzieci.

Odsetek krzywdzonych psychicznie dzieci, w stosunku do osób dorosłych jest znaczący i wynosi w analizowanym okresie średnio 27%, w przypadku przemocy fizycznej stanowi 16%.

Ujawnione przypadki przemocy domowej wobec małoletnich wskazują, że dla ich ochrony podmioty miejskie zajmujące się opieką nad dziećmi winny podjąć wszelkie możliwe działania, prowadzące do zwiększenia ich ochrony.

Nowym wyzwaniem jest praca w środowiskach dotkniętych przemocą domową, wywodzących się z innych kultur. Zespół Interdyscyplinarny prowadzi statystyki dotyczące przemocy domowej w rodzinach cudzoziemskich od 2021 roku. W 2021 roku w środowiskach tych wszczęto 23 procedury „Niebieskie Karty”, w roku 2022 ich ilość wzrosła do 74. Oznacza to ok. 30 procentowy wzrost ujawnionych przypadków, dotyczących przemocy domowej w środowiskach cudzoziemskich. Tendencja wzrostu migracji, wynikającej w dużej mierze z działań wojennych prowadzonych na terenie Ukrainy, napływ społeczności, w których akceptowalne są zachowania noszące znamiona przemocy, znacznie utrudnia działania pomocowe. Oprócz kulturowej, dodatkową jest bariera komunikacyjna, która nie pozwala podczas działań w takich środowiskach na zadowalające przedstawienie wagi problemu i oferty pomocowej.

Liczba osób doznających przemocy przebywających w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Łodzi w latach 2019-2022.

2022	2021	2020	2019
124 osoby	118 osób	103 osoby	127 osób
54 kobiety	53 kobiety	46 kobiet	60 kobiet
3 mężczyzn	3 mężczyzn	3 mężczyzn	3 mężczyzn
64 dzieci	62 dzieci	54 dzieci	64 dzieci

Źródło: Dane Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie.

Ilość osób które skorzystały z pomocy w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Łodzi w latach 2019-2022 pozostaje na podobnym poziomie i wynosi średnio 118 osób rocznie. Ośrodek nie dysponuje miejscami dla osób niepełnosprawnych, tym samym istnieje duży problem w sytuacjach konieczności zapewnienia schronienia dla osób ze specjalnymi potrzebami.

Ośrodek zapewnia maksymalnie 3 miesięczny pobyt i niestety często jest to zbyt krótki czas na rozwiązanie problemów socjalno – lokalowych i zabezpieczenie przyszłości osób doznających przemocy domowej. Wyraźnie dostrzegany problem, to brak lokali mogących pełnić funkcję mieszkań przejściowych po opuszczeniu Ośrodka, w których czasowo, na preferencyjnych warunkach ofiary przemocy domowej mogłyby przebywać.

Na poziomie gminy działa Zespół Interdyscyplinarny powołany przez Prezydenta Miasta Łodzi. Jego zadaniem jest koordynowanie na szczeblu samorządu terytorialnego działań podmiotów i specjalistów działających w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, poprzez diagnozowanie problemu przemocy domowej i podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą.

Kluczową instytucją podczas działań interwencyjnych, a także w pracy ze sprawcami przemocy domowej jest Policja.

Znaczącą rolę w pracy ze środowiskami, w których dostrzega się znamiona przemocy pełni Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, w którym można znaleźć pomoc i wsparcie specjalistów zarówno dla ofiar, jak i sprawców przemocy domowej. Ponadto w środowiskach tych prowadzona jest praca z indywidualnymi przypadkami poprzez działania adekwatne do problemów zdiagnozowanych w rodzinie, także w sprawach socjalnych, bytowych i prawnych, może też udzielić wsparcia psychologa i pedagoga.

Na terenie miasta, przy Miejskim Centrum Terapii i Profilaktyki Zdrowotnej im. bł. Rafała Chylińskiego ul. Niciarniana 41, funkcjonuje także Ośrodek Interwencji Kryzysowej, który udziela bezpłatnej pomocy psychologicznej dla osób, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej. W ofercie znajduje się terapia indywidualna i grupowa dla ofiar i sprawców przemocy domowej.

W placówce osoby stosujące przemoc domową mogą skorzystać z programów korekcyjno – edukacyjnych i psychologiczno – terapeutycznych. W 2022 roku z tego rodzaju wsparcia skorzystało łącznie 125 osób. Adresatami Programu są osoby dorosłe stosujące przemoc w rodzinie zgłaszające się samodzielnie oraz kierowane do udziału w Programie przez Sąd, w związku ze skazaniem ich za czyny związane ze stosowaniem przemocy w rodzinie, także kierowane przez inne instytucje w związku z prowadzeniem wobec nich procedury „Niebieskie Karty”. Głównym celem uczestnictwa w Programie jest nabycie wiedzy o tym, czym jest przemoc, nauczenie się kontrolowania swoich emocji, a także zmiana myślenia i przekonań tak, aby rozwiązywać konflikty bez agresji. W ośrodku znajduje się także hostel – noclegownia dla sprawców przemocy domowej, z którego w 2022 roku skorzystało 50 sprawców przemocy domowej.

Na terenie Łodzi w ramach działania Stowarzyszenia Promocji Zdrowia i Psychoterapii funkcjonuje Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie będący placówką całodobową, dysponująca 24 miejscami noclegowymi dla osób dotkniętych przemocą. Oferuje on także bezpłatną, kompleksową pomoc terapeutyczną, pedagogiczną, socjalną, medyczną i prawną.

Pomoc i wsparcie dla rodzin dotkniętych problemem przemocy oferuje także Fundacja Wsparcia Psychospołecznego, która w ramach swojej działalności wyspecjalizowała się w alienacji rodzicielskiej. Oprócz tego zapewnia:

- poradnictwo pedagogiczne, psychologiczne, psychospołeczne, prawne i rodzinne
- terapie indywidualne i rodzinne
- mediacje
- zajęcia psychoedukacyjne w szkołach (m.in. w zakresie ochrony i promocji zdrowia, profilaktyki uzależnień i przeciwdziałania przemocy)

Wszystkie powyższe instytucje i placówki pracujące bezpośrednio ze środowiskami naznaczonymi problemem przemocy.

W 2023 roku w strukturze MOPS w Łodzi wyodrębniono Wydział Przeciwdziałania Przemocy Domowej z siedzibą przy ul. Tramwajowej 21, którego pracownicy kompleksowo wspomagają rodziny, w których występuje to zjawisko. Wydział jest jednocześnie siedzibą Zespołu Interdyscyplinarnego w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej.

7) Problemy i działania na rzecz cudzoziemców przybyłych do Łodzi

a. Dane ogólne

Cudzoziemiec – osoba nieposiadająca obywatelstwa państwa, w którym przebywa – definicja słowna (PWN), definicja prawna – każdy kto nie posiada obywatelstwa polskiego (art. 3 pkt 2 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach).

Ostatnie powszechne badania ludności, w tym imigrantów przebywających na terenie Rzeczypospolitej Polskiej miały miejsce podczas Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań w 2021 roku. Według zebranych podczas spisu danych w Polsce przebywało 1 433 779 imigrantów, w województwie łódzkim 101 531, w tym w Łodzi 38 507 imigrantów – tj. 2,7% ogółu imigrantów i 38% w skali województwa.

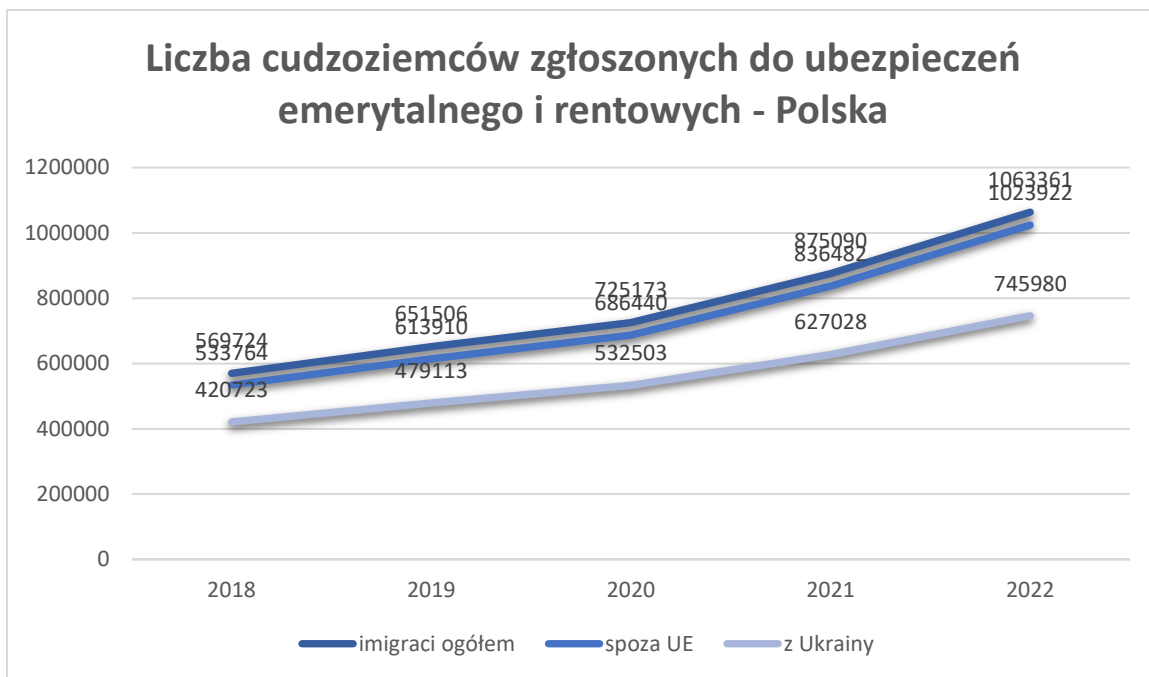
<i>Struktura społeczna imigrantów Łodzi</i>		Liczba osób – ogółem 38 507
Podział ze względu na płeć		
	<i>Mężczyźni</i>	21 845
	<i>Kobiety</i>	16 662
Podział ze względu na wiek		
	<i>W wieku przedprodukcyjnym</i>	1 263
	<i>W wieku produkcyjnym</i>	36 542
	<i>W wieku poprodukcyjnym</i>	702
Okres pobytu w Łodzi		
	<i>Do 3 miesięcy</i>	12 409
	<i>Od 3 do 12 miesięcy</i>	15 135
	<i>Powyżej 12 miesięcy</i>	10 963
Kontynent pochodzenia		
	<i>Europa</i>	30 683
	<i>w tym z obszaru UE</i>	1 510
	<i>w tym spoza obszaru UE</i>	29 173
	<i>Azja</i>	3 994
	<i>Ameryka Północna i Środkowa</i>	194
	<i>Ameryka Południowa</i>	186
	<i>Afryka</i>	797
	<i>Australia i Oceania</i>	9
	<i>Bezpaństwowcy</i>	2 664

Opracowano na podstawie danych z NSP 2021 publikowanych w Bazie Danych Lokalnych GUS Oddział w Łodzi

Na podstawie przedstawionych danych można wnioskować, że migranci przybywający w Łodzi to przede wszystkim obywatele krajów europejskich spoza obszaru UE, przybywający w celach zarobkowych. Około 2/3 migrantów planuje długotrwały pobyt w Łodzi. Kolejną pod względem liczbowym grupę stanowią obywatele z państw Azji i osoby o nieustalonym kraju pochodzenia.

Biorąc pod uwagę statystyki prowadzone przez ZUS, dotyczące osób podlegających ubezpieczeniom społecznym oraz korzystających ze świadczeń ZUS, można dokładniej scharakteryzować sytuację cudzoziemców przybywających do Polski, niestety są one publikowane w układzie dla całego kraju i poszczególnych województw.

Opracowanie własne na podstawie publikacji z czerwca 2023 r. Departamentu Statystyki i Prognoz Aktuariatycznych ZUS „Cudzoziemcy w polskim systemie ubezpieczeń społecznych 2022”

Napływ cudzoziemców do Polski ma od kilku lat trend rosnący, są to przede wszystkim obywatele innych krajów europejskich, niezrzeszonych w Unii Europejskiej. Najliczniejszą grupę stanowią obywatele Ukrainy ale wbrew powszechnemu mniemaniu po wybuchu konfliktu zbrojnego na terenie tego kraju, pomimo ciągłego wzrostu migracji obywateli Ukrainy, większą dynamikę wzrostu stanowią obywatele innych państw.

<i>Aktywność zawodowa cudzoziemców</i>	2018	2019	2020	2021	2022
<i>Pracownicy</i>	327 881	391 188	431 044	519 824	632 307
<i>Osoby prowadzące pozarolniczą działalność</i>	17 839	19 500	21 560	23 953	29 738
<i>Osoby wykonujące pracę na podstawie umowy zlecenia lub umowy agencyjnej</i>	224 852	241 006	273 509	333 709	402 580
<i>Bezrobotni</i>	1 296	1 390	1 564	1 234	4 550

Opracowanie własne na podstawie publikacji z czerwca 2023 r. Departamentu Statystyki i Prognoz Aktuariatycznych ZUS „Cudzoziemcy w polskim systemie ubezpieczeń społecznych 2022”

W Polsce pracuje coraz więcej cudzoziemców. Rośnie również liczba cudzoziemców, którzy podlegają ubezpieczeniom społecznym. Zgodnie z danymi ZUS w latach 2009-2014 liczba cudzoziemców, którzy podlegali ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym wzrosła o 59,3 tys., to w okresie od grudnia 2014 r. do grudnia 2022 r. już o 938,9 tys. (ponad ośmiokrotnie). Wśród cudzoziemców podlegających ubezpieczeniom społecznym osoby aktywne zawodowo stanowią znakomitą większość – w 2022 roku było to 97,60% osób w stosunku do 2,40% osób bezrobotnych. W ogólnej liczbie cudzoziemców podlegających ubezpieczeniom społecznym według danych ZUS za 2022 rok 59,50% stanowili mężczyźni a 40,50% kobiety. Najliczniejszą grupę według stanu na koniec 2022 roku stanowiły osoby w przedziale wiekowym 20 – 49 lat – 83,60% ogółu.

Zgodnie z danymi publikowanymi przez ZUS w latach 2008-2014 cudzoziemcy stanowili niecały 1% ogółu ubezpieczonych w ZUS. Na koniec 2015 roku udział cudzoziemców w ogólnej liczbie ubezpieczonych w ZUS wyniósł 1,2%, natomiast według stanu na 31 grudnia 2022 r. udział

cudzoziemców wyniósł już 6,5%. Największa dynamika wzrostu liczby cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych obserwowana jest w szczególności dla obywateli:

- Gruzji – w 2022 roku odnotowano przeszło 54-krotny wzrost liczby osób zgłoszonych do ubezpieczeń w stosunku do 2015 roku (z 0,5 tys. osób w grudniu 2015 roku do 27,4 tys. w grudniu 2022 roku),
- Turkmenistanu – w 2022 roku odnotowano ponad 39-krotny wzrost liczby osób zgłoszonych do ubezpieczeń w stosunku do 2015 roku (z 45 osób w grudniu 2015 roku do 1,8 tys. w grudniu 2022 roku),
- Indonezji – w 2022 roku odnotowano prawie 36-krotny wzrost liczby osób zgłoszonych do ubezpieczeń w stosunku do 2015 roku (z 124 osób w grudniu 2015 roku do 4,5 tys. w grudniu 2022 roku),
- Filipin – w 2022 roku odnotowano niemal 29-krotny wzrost liczby osób zgłoszonych do ubezpieczeń w stosunku do 2015 roku (z 237 osób w grudniu 2015 roku do 6,9 tys. w grudniu 2022 roku),
- Azerbejdżanu – w 2022 roku odnotowano blisko 16-krotny wzrost liczby osób zgłoszonych do ubezpieczeń w stosunku do 2015 roku (z 210 osób w grudniu 2015 roku do 3,3 tys. w grudniu 2022 roku),
- Kolumbii – w 2022 roku odnotowano 15-krotny wzrost liczby osób zgłoszonych do ubezpieczeń w stosunku do 2015 roku (z 108 osób w grudniu 2015 roku do 1,6 tys. w grudniu 2022 roku),
- Białorusi – w 2022 roku odnotowano 12-krotny wzrost liczby osób zgłoszonych do ubezpieczeń w stosunku do 2015 roku (z 8,9 tys. osób w grudniu 2015 roku do 108,1 tys. w grudniu 2022 roku),
- Bangladeszu – w 2022 roku odnotowano ponad 10-krotny wzrost liczby osób zgłoszonych do ubezpieczeń w stosunku do 2015 roku (z 298 osób w grudniu 2015 roku do 3,1 tys. w grudniu 2022 roku),
- Uzbekistanu – w 2022 roku odnotowano ponad 9-krotny wzrost liczby osób zgłoszonych do ubezpieczeń w stosunku do 2015 roku (z 0,5 tys. osób w grudniu 2015 roku do 4,9 tys. w grudniu 2022 roku),
- Indii – w 2022 roku odnotowano ponad 8-krotny wzrost liczby osób zgłoszonych do ubezpieczeń w stosunku do 2015 roku (z 1,9 tys. osób w grudniu 2015 roku do 16,0 tys. w grudniu 2022 roku).

Bez względu na cytowaną powyżej dynamikę przyrostu ze względu na kraj pochodzenia największą liczbę cudzoziemców stanowią obywatele nw. państw (dane ZUS na koniec 2022 roku):

- Ukraina – 70,2%,
- Białoruś – 10,2%,
- Gruzja – 2,6%,
- Indie – 1,5%,
- Mołdawia – 1,4%.

Osobną grupę stanowią cudzoziemcy pobierający w Polsce emerytury i renty. Według stanu na grudzień 2022 roku na rzecz tej grupy osób wypłacono 12,5 tys. świadczeń emerytalnych i rentowych, z tego: 10,3 tys. emerytur, 800 rent z tytułu niezdolności do pracy oraz 1,4 tys. rent rodzinnych. Dane ZUS obejmują wyłącznie osoby objęte ubezpieczeniami społecznymi, porównując te dane do danych pozyskanych podczas Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań w 2021 roku w systemie za 2021 rok widniało ok. 61% ogółu cudzoziemców przebywających w Polsce.

Dane dla Województwa Łódzkiego:

<i>Udział cudzoziemców w systemie ubezpieczeń społecznych</i>	2018	2019	2020	2021	2022
<i>Liczba osób</i>	36 153	43 409	49 436	60 198	69 924
<i>Procentowy udział w stosunku do całego kraju</i>	6,3%	6,6%	6,8%	6,8%	6,5%

Opracowanie własne na podstawie publikacji z czerwca 2023 r. Departamentu Statystyki i Prognoz Aktuariatycznych ZUS „Cudzoziemcy w polskim systemie ubezpieczeń społecznych 2022”

b. Sytuacja osób przybyłych z Ukrainy po wybuchu konfliktu zbrojnego

Konflikt zbrojny trwający w Ukrainie od 24 lutego 2022 r. skutkowałam przybyciem do Polski fali migrantów. Początkowo sytuacja przybyłych była nieustalona, na mocy ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, pobyt tej grupy osób został zalegalizowany oraz nadane uprawnienia m.in. do korzystania ze świadczeń szeroko rozumianego zabezpieczenia społecznego.

Osoby objęte pomocą MOPS w Łodzi

Liczby przybyłych po wybuchu konfliktu obywateli Ukrainy, którzy osiedlili się w Łodzi nie da się jednoznacznie ustalić, natomiast na podstawie danych dotyczących wypłaty świadczenia dla podmiotów zapewniających utrzymanie i zakwaterowanie dla ww. osób w wys. 40 zł dziennie ustalono, że od początku funkcjonowania świadczenia do grudnia 2023 r. składane wnioski dotyczyły łącznie 66 460 osób przebywających w mieście (dane MOPS – sprawozdawczość w Centralnej Aplikacji Statystycznej). Według stanu na dzień 31 grudnia 2023 r. świadczenie było pobierane na 1 652 osoby, w tym 1 255 osób na zasadach szczególnych powyżej 120 dni i 397 do 120 dni. Przytoczona liczba (66 460 osób) nie jest jednoznaczna z faktyczną liczbą obywateli Ukrainy nadal przebywających w Łodzi. Świadczenie co do zasady wypłacane jest przez okres 120 dni od dnia przekroczenia granicy, po tym okresie brak jednoznacznych danych dotyczących sytuacji życiowej tej grupy. Należy założyć, że część osób zmieniła miejsce przebywania np. przez powrót do Ukrainy, dalszą emigrację zagraniczną lub migrację wewnętrzną na terenie Polski.

Świadczeniami przyznawanymi na mocy ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej do grudnia 2023 r. zostało objętych łącznie 23 180 osób, w tym 18 290 kobiet i 4 890 mężczyzn.

Struktura wiekowa osób korzystających:

- osoby w wieku przedprodukcyjnym – 4 668,
- osoby w wieku produkcyjnym – 17 281,
- osoby w wieku poprodukcyjnym – 1 231.

Dodatkową grupą osób przybyłych z Ukrainy po wybuchu konfliktu zbrojnego są osoby małoletnie przebywające na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bez opieki osób dorosłych odpowiedzialnych za nie zgodnie z prawem obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej. W takich przypadkach na mocy ustawy z 12 marca 2022 r. sąd powierza pieczę nad osobą i majątkiem opiekunowi tymczasowemu. W przypadku Łodzi do grudnia 2023 r. powołano łącznie 818 opiekunów tymczasowych sprawujących pieczę nad 1 154 małoletnimi, w tym 159 umieszczonymi w pieczy zastępczej jeszcze na terenie Ukrainy.

Działania podejmowane przez Miasto Łódź na rzecz obywateli Ukrainy

Celem wszystkich działań było wzmocnienie procesu integracji cudzoziemców poprzez stworzenie szerokiej oferty form wsparcia dopasowanej do ich potrzeb. Wobec skali uchodźczej po wybuchu

wojny istotnym elementem działań integracyjnych było również edukowanie i włączanie w proces integracji naszego społeczeństwa, a w szczególności mieszkańców, pracodawców, urzędników, nauczycieli, uczniów i ich rodziców.

Opis działań podejmowanych dotychczas na terenie Miasta Łodzi (przez instytucje, organizacje, stowarzyszenia działające na terenie Łodzi):

- punkty informacyjne i pomocowe dla cudzoziemców: Spilno, ŁCW itd., darmowe zajęcia dla Ukraińców sportowe, rekreacyjne, kulturalne;
- od 14 marca 2022 r. do 30 listopada 2022 r. w czterech placówkach łódzkiego MOPS wydawano obywatelom Ukrainy odzież i obuwie (ubrania i buty pochodziły ze zbiórki tego typu rzeczy prowadzonej przez Urząd Miasta Łodzi – były przynoszone przez mieszkańców Łodzi oraz z przekazanych na rzecz UMŁ darowizn od różnych firm i instytucji (10614 osób objętych tą pomocą);
- od 14 marca 2022 r. do 29 kwietnia 2022 r. pracownicy Domów Dziennego Pobytu funkcjonujących w ramach łódzkiego MOPS przygotowywali codziennie (od poniedziałku do piątku) 150 ciepłych posiłków (dokładnie – drugich obiadowych dań). Następnie były one dostarczane do miejskiego Punktu Pomocy Humanitarnej funkcjonującego tuż obok punktu, w którym obywatele Ukrainy mogą składać wnioski o numer PESEL (5100 posiłków);
- w 2022r. dla obywateli Ukrainy wydano 146 skierowań na paczki żywnościowe dla 291 osób;
- Miejskie Centra Medyczne udzieliły w 2022 r. świadczeń 9 663 uchodźcom z Ukrainy, wykonano 106 szczepień oraz hospitalizowano 31 uchodźców z Ukrainy;
- pomoc psychologiczną w języku ukraińskim uzyskało 1250 obywateli Ukrainy;
- liczba uczniów – uchodźców z Ukrainy przyjętych do łódzkich placówek oświatowych:
  - przedszkola miejskie – 1068 uczniów,
  - szkoły podstawowe – 3536 uczniów,
  - szkoły ponadpodstawowe – 502 uczniów,
  - szkoły i placówki kształcenia specjalnego – 83 uczniów.
- miasto Łódź utworzyło w 11 szkołach podstawowych i 7 szkołach ponadpodstawowych łącznie 27 oddziałów przygotowawczych, do których uczęszczało 482 uczniów (282 uczniów do szkół podstawowych i 200 uczniów do szkół ponadpodstawowych);
- w miejskich placówkach oświatowych zatrudniono 88 osób na stanowiskach asystentów międzykulturowych/tłumaczy/pomocy nauczyciela, w tym 21 osób w szkołach, w których funkcjonują oddziały przygotowawcze;
- łódzkie Centrum Wydarzeń podejmowało działania językowe (kursy i klub konwersacyjny), kulturalne i integracyjne, wsparcie merytoryczne, pomoc prawną i psychologiczną;
- w ramach Urzędu Miasta Łodzi uruchomiono Oddział ds. integracji społecznej cudzoziemców, gdzie stworzono i stosowano strategię integracji cudzoziemców w Łodzi;
- stworzono stronę internetową dedykowaną uchodźcom, prowadzoną w językach polskim i ukraińskim, zawierającą wszystkie niezbędne informacje na temat edukacji, pracy, kultury;
- współpracowano z organizacjami pozarządowymi na rzecz integracji uchodźców – w różnorodnych działaniach i wydarzeniach wzięło udział ok. 10 000 osób;
- do wolontariatu miejskiego po wybuchu wojny w Ukrainie zgłosiło się blisko 1800 mieszkańców Łodzi, wysłano ponad 100 tirów z darami do Ukrainy.

Miasto Łódź przystąpiło do projektu wsparcia ludności uchodźczej w Łodzi w ramach współpracy z UNICEF, w ramach której realizowano m.in. następujące formy wsparcia:

- w placówkach łódzkiego MOPS zatrudniono 28 obywateli Ukrainy posługujących się językiem polskim w sposób komunikatywny (w tym 20 osób na stanowisku pomocy administracyjnej oraz 8 osób na stanowisku asystenta rodziny) będących wsparciem przy obsłudze

interesantów oraz świadczyli pomoc w rodzinach z problemami opiekuńczo - wychowawczymi;

- do czerwca 2023 roku dzieci obywateli Ukrainy uczęszczające do przedszkoli i szkół miały zapewnione nieodpłatnie gorące posiłki;
- zapewniono wsparcie dla dzieci pozbawionych opieki rodziców,
- realizowano działania prozdrowotne, w tym zapewnienie środków medycznych i higienicznych.

Miasto Łódź zleciło Centrum Studiów Migracyjnych Uł badanie, którego celem było określenie:

- skali, dynamiki i charakterystyki społeczno - demograficznej ukraińskich mieszkańców Łodzi (wiek, płeć, wykształcenie, rodzina),
- krótko- i długoterminowych potrzeb i wyzwań integracji ekonomicznej (rynek pracy, mieszkalnictwo),
- prawno-administracyjnej (legalizacja pobytu, usługi publiczne),
- społeczno- kulturowej (kontakt z mieszkańcami Łodzi, sieci migracyjne) tych osób,
- planów pobytowych cudzoziemców w Łodzi i aglomeracji łódzkiej.

Badania były przeprowadzone na próbie 1 043 osób, w tym 856 kobiet i 187 mężczyzn. W badanej grupie 546 osób było uciekinierami wojennymi a 497 migrantami długookresowymi. Największa liczba badanych posiadała wykształcenie wyższe – 44% oraz średnie ogólne – 29%. Wyniki badań: z zebranych odpowiedzi wynika, że Łódź nie jest powszechnie znana w Ukrainie, ale aż 47,22% dowiedziało się o Łodzi od krewnych i znajomych. Uciekinierzy, którzy przybyli po 24 lutego 2022 r. przebywają w mieście jedynie kilka miesięcy, podczas gdy w przypadku osób przybyłych do Łodzi wcześniej ich średni okres pobytu przekracza 3 lata (38 miesięcy), w czerwcu 2022 r. w łódzkim systemie oświaty zarejestrowanych było 4 436 uczniów z Ukrainy a w lutym 2023 r. 5. 189 – wzrost o 17%. Badani wysoce oceniali dostępność miejsc pracy, natomiast oferowane stanowiska (głównie w fabrykach czy w magazynach centrów logistycznych) często nie spełniały ich oczekiwań, większość badanych – ponad 56% - przebywała w mieszkaniach wynajmowanych, w grupie osób przybyłych po wojnie pobyt w placówkach zbiorowego zakwaterowania deklarowało niespełna 7% badanych, około 26% przebywało w akademikach.

c. Cudzoziemcy posiadający status uchodźcy lub ochrony uzupełniającej

Zarówno status uchodźcy jak i ochrony uzupełniającej nadawany jest decyzją Szefa Urzędu ds. Cudzoziemców. Zgodnie z ustawową definicją:

- status uchodźcy nadawany jest jeżeli na skutek uzasadnionej obawy przed prześladowaniem w kraju pochodzenia z powodu rasy, religii, narodowości, przekonań politycznych lub przynależności do określonej grupy społecznej cudzoziemiec nie może lub nie chce korzystać z ochrony tego kraju; status uchodźcy nadaje się także małoletniemu dziecku cudzoziemca, który uzyskał status uchodźcy w Rzeczypospolitej Polskiej, urodzonemu na tym terytorium;
- ochronę uzupełniającą udziela się cudzoziemcowi, który nie spełnia warunków do nadania statusu uchodźcy jednocześnie zachodzą przesłanki, że w przypadku gdy powrót do kraju pochodzenia może narazić go na rzeczywiste ryzyko doznania poważnej krzywdy przez:
  - orzeczenie kary śmierci lub wykonanie egzekucji,
  - tortury, nieludzkie lub poniżające traktowanie albo karanie,
  - poważne i zindywidualizowane zagrożenie dla życia lub zdrowia wynikające z powszechnego stosowania przemocy wobec ludności cywilnej w sytuacji międzynarodowego lub wewnętrznego konfliktu zbrojnego i ze względu na to ryzyko nie może lub nie chce korzystać z ochrony kraju pochodzenia.

Cudzoziemcy z nadanym jednym z ww. statusów, po opuszczeniu ośrodka dla cudzoziemców i na własny wniosek składany do starosty powiatu (nie później niż 60 dni od dnia otrzymania decyzji o nadaniu statusu), przez okres jednego roku udzielane jest wsparcie na podstawie przepisów o pomocy społecznej. Wsparcie realizowane jest na podstawie indywidualnego programu integracji zawieranego pomiędzy ośrodkiem pomocy społecznej a cudzoziemcem i obejmuje n.w. formy:

- świadczenia pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego,
- opłacanie składki na ubezpieczenie zdrowotne,
- pracę socjalną,
- poradnictwo specjalistyczne, w tym poradnictwo prawne, psychologiczne i rodzinne;
- udzielanie informacji oraz wsparcia w kontaktach z innymi instytucjami, w szczególności z instytucjami rynku pracy, ze środowiskiem lokalnym oraz organizacjami pozarządowymi,
- inne działania wspierające proces integracji cudzoziemca.

Przez cały okres programu cudzoziemiec pozostaje pod opieką pracownika socjalnego.

opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Łodzi

Widoczny jest skokowy wzrost liczby cudzoziemców podlegających tej szczególnej ochronie począwszy od 2022 roku. Statusy w znakomitej większości przyznawane są obywatelom Białorusi. Wcześniej prowadzone programy integracji, przed okresem wskazanym w wykresie, dotyczyły przede wszystkim obywateli Syrii – osoby te po zrealizowaniu programu dalej emigrowały do krajów zachodniej Europy. Obecnie nie można jeszcze ustalić jakie będą dalsze plany uchodźców, można jednak zakładać, że ze względu na bliskość kulturową oraz możliwość łatwości uzyskania pracy na miejscu osoby te w większym stopniu będą decydować się na pobyt w naszym mieście.

Obecnie zadania wobec tej grupy cudzoziemców zostały w ramach MOPS w Łodzi powierzone III Wydziałowi Pracy Środowiskowej z siedzibą przy ul. Będzińskiej 5. Poza tymi działaniami komórka obsługuje osoby, które uzyskały Kartę Polaka oraz repatriantów.

Udział cudzoziemców w ogólnej populacji łodzian systematycznie rośnie. Jeszcze przed wybuchem wojny w Ukrainie stanowili oni ok. 6% wszystkich mieszkańców miasta. Fala uchodźców wojennych, którzy przynajmniej czasowo przebywali w Łodzi jest prawie dwukrotnie wyższa niż ich liczba zidentyfikowana podczas spisu ludności w 2021 roku. Znakomitą większość stanowią obywatele Ukrainy i Białorusi, natomiast widoczny jest trend wzrostowy obywateli Indii – według danych ZUS w

województwie łódzkim podjęto pracę 7,2% obywateli tego kraju, tj. około dwu i półkrotnie więcej w stosunku do asymilacji migrantów ogółem. Cudzoziemcy przebywający na terenie Łodzi to przede wszystkim osoby w wieku produkcyjnym i mobilnym, w większości aktywni zawodowo. Biorąc pod uwagę historię naszego miasta, pokojowe współistnienie przedstawicieli różnych kultur Łódź stanowi doskonałe miejsce dla asymilacji migrantów. Nie można jednak pomijać faktu, iż po II wojnie światowej i w okresie PRL zarówno na terenie całej Polski i Łodzi również społeczeństwo stało się zdecydowanie bardziej homogeniczne niż wcześniej, tym samym działania integracyjne muszą być kierowane zarówno do migrantów jak i osiadłych mieszkańców miasta.

8) Pomoc społeczna w Łodzi

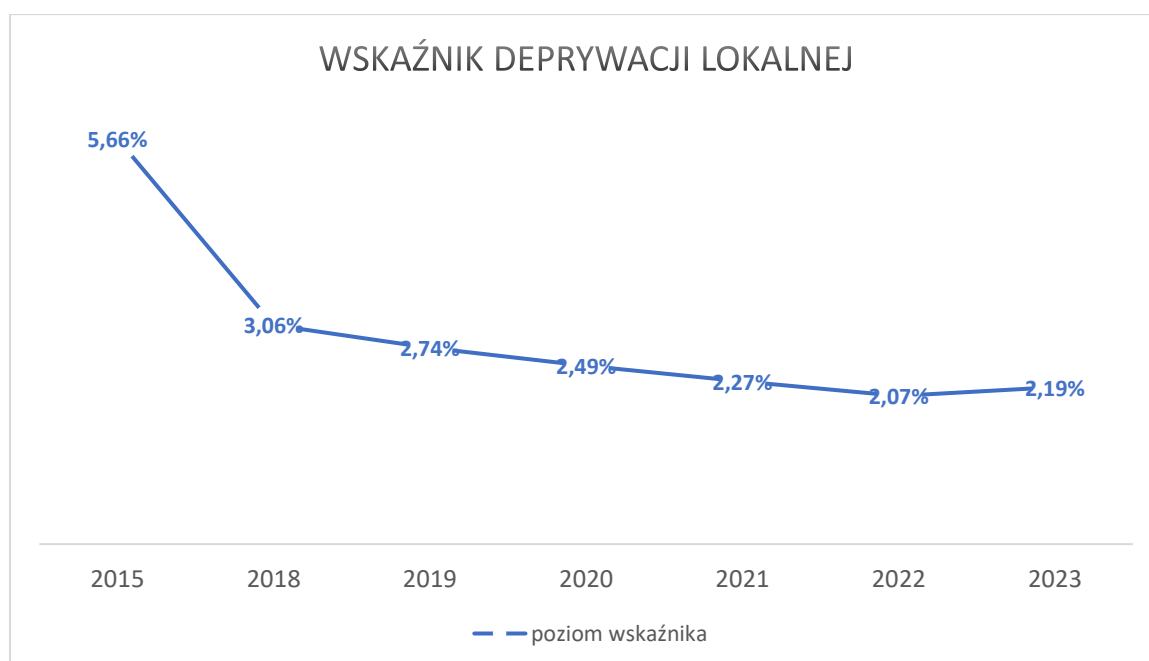
Pomoc społeczna jest podstawową instytucją polityki społecznej państwa w zakresie wsparcia osób i rodzin pozostających w kryzysie. Podstawową zasadą korzystania z pomocy społecznej jest zasada subsydiarności, oznaczająca że osoby korzystające z pomocy obowiązane są do współdziałania w rozwiązywaniu swojej sytuacji życiowej wykorzystując swoje środki, możliwości i uprawnienia. Świadczenia finansowe ze środków pomocy społecznej nieodpłatnie przyznawane są osobom i rodzinom spełniającym określone w ustawie o pomocy społecznej kryteria dochodowe a tym, którzy je przekraczają mogą być przyznane pod warunkiem zwrotu lub bezzwrotnie na zasadach specjalnych. Spełnienie kryterium nie oznacza uprawnień do świadczeń, konieczne jest również spełnienie jednej z przesłanek uzasadniających objęcie pomocą, np. niepełnosprawność czy bezrobocie. Poza świadczeniami pieniężnymi pomoc społeczna to szereg świadczeń rzeczowych i usług dostępnych nieodpłatnie osobom spełniającym kryteria dochodowe i odpłatnie dla osób z dochodami powyżej kryteriów. W niniejszym rozdziale zostanie opisana sytuacja klientów, zapotrzebowanie na typy świadczeń, rozwój nowych form świadczeń i zakładane kierunki rozwoju. Powołane w rozdziale dane dotyczą wyłącznie klientów objętych pomocą w ramach ustawy o pomocy społecznej, z wyłączeniem obywateli Ukrainy przybyłych po wybuchu wojny – dla tej grupy osób prowadzone są odrębne statystyki i odrębne zasady finansowania świadczeń.

a. Klienci łódzkiej pomocy społecznej

Liczba klientów pomocy społecznej w Łodzi na przestrzeni kilku ostatnich lat systematycznie ulega zmniejszeniu. Spadek ten jest równoległy do spadku ogólnej liczby mieszkańców miasta, jednakże ma charakter bardziej dynamiczny - obrazuje to wskaźnik deprivacji lokalnej porównujący liczbę korzystających do ogółu populacji.

<i>Korzystający ze świadczeń</i>	2015	2018	2019	2020	2021	2022	2023
<i>Liczba mieszkańców Miasta</i>	700 982	685 287	682 679	677 286	667 923	661 329	655 279
<i>Liczba osób korzystających z pomocy</i>	39 692	21 028	18 805	16 869	15 137	13 701	14 379

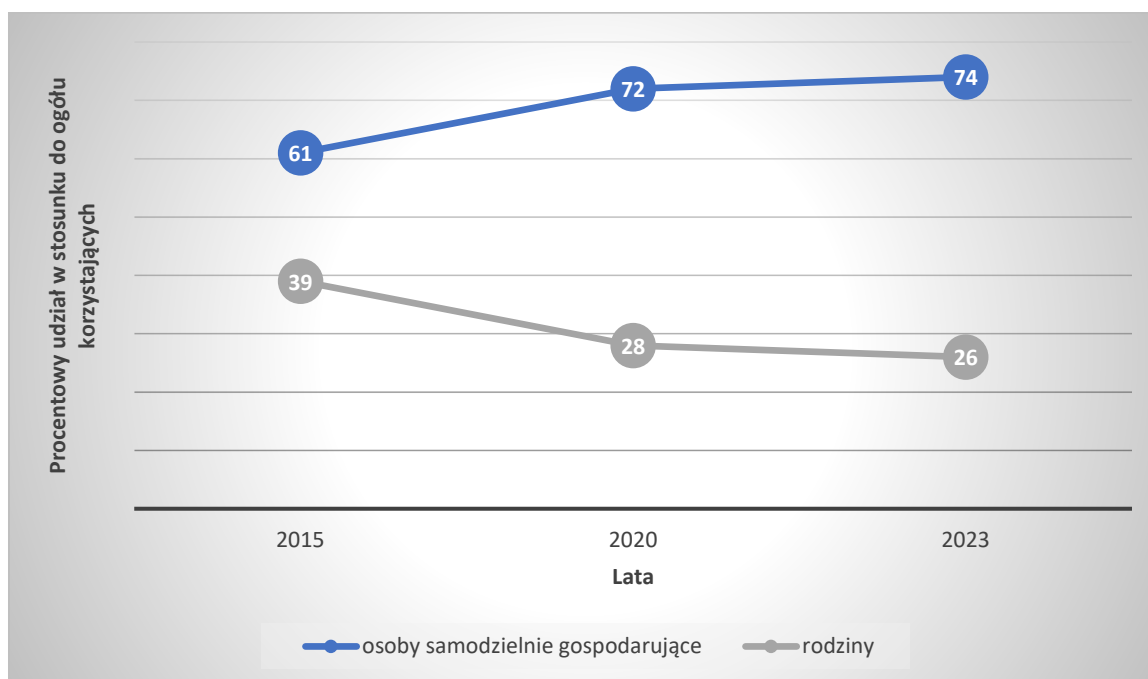
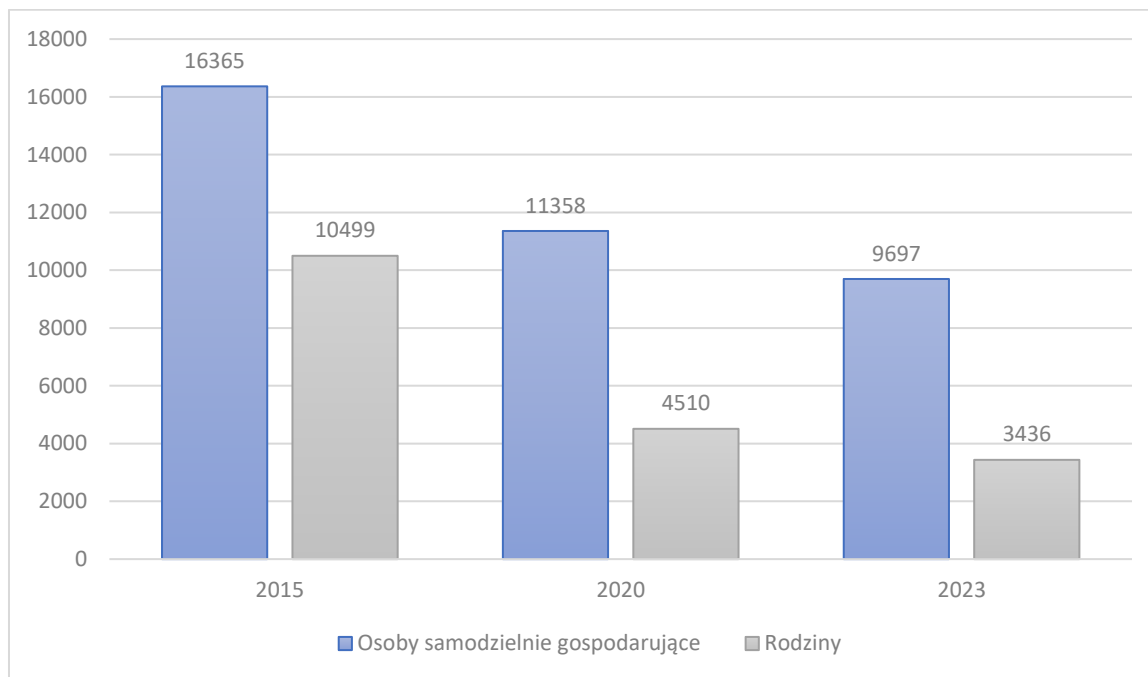
opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Łodzi

Przez cały wskazany okres widoczny jest spadek liczby klientów, co prawdopodobnie wynika z poprawy kondycji finansowej mieszkańców Łodzi. Rok 2023 jest pierwszym od kilku lat rokiem, w którym liczba klientów nieznacznie wzrosła – być może jest to wielkość graniczna w przypadku Łodzi, poniżej której liczba klientów nie będzie ulegała spadkowi. Aby dokładniej przeanalizować to zagadnienie konieczne jest porównanie typów gospodarstw domowych objętych świadczeniami oraz przestanek do obejmowania pomocą. Dla uproszczenia dane uwzględniono za lata 2015, 2020 i 2023.

Udział gospodarstw jednoosobowych i wieloosobowych wśród klientów MOPS w Łodzi w liczbach bezwzględnych i procentach:

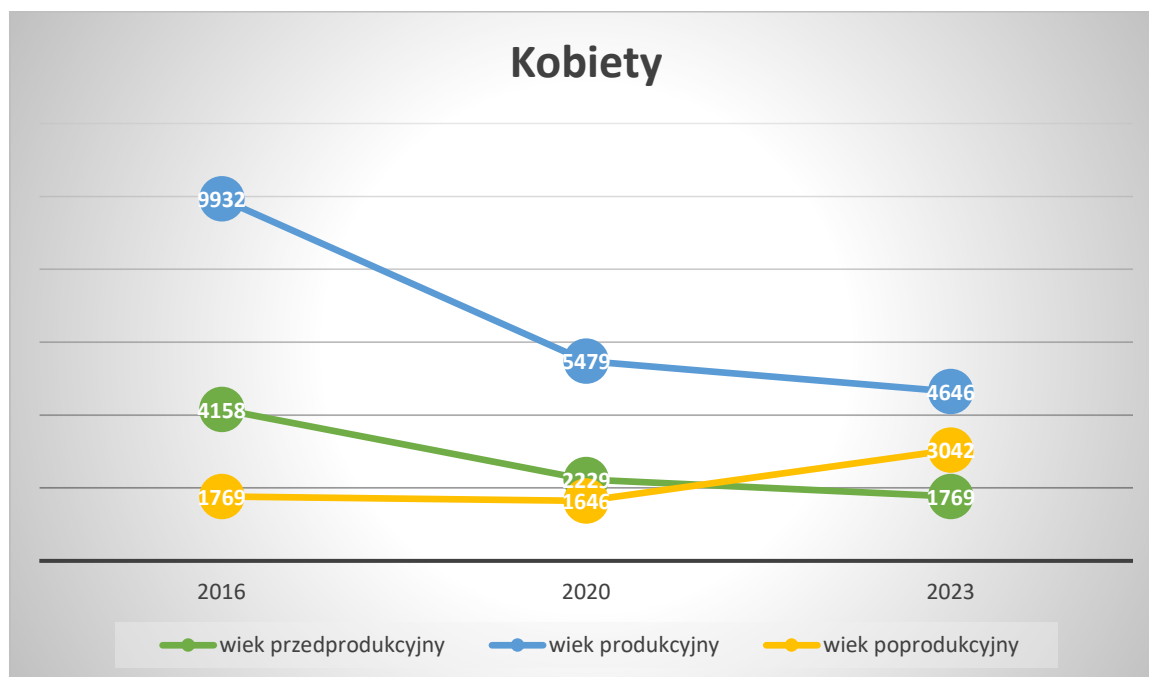
Widoczny jest trend wzrostu udziału gospodarstw jednoosobowych w stosunku do gospodarstw wieloosobowych, może być to skutkiem przyjętych programów osłonowych na rzecz rodzin w stosunku do znacząco mniejszego wsparcia kierowanego np. w stosunku do seniorów – oczywiście takie wsparcie było oferowane np. w postaci tzw. 13 i 14 emerytury, ale nie miało one charakteru ciągłego jak w przypadku świadczenia 500+ a obecnie 800+.

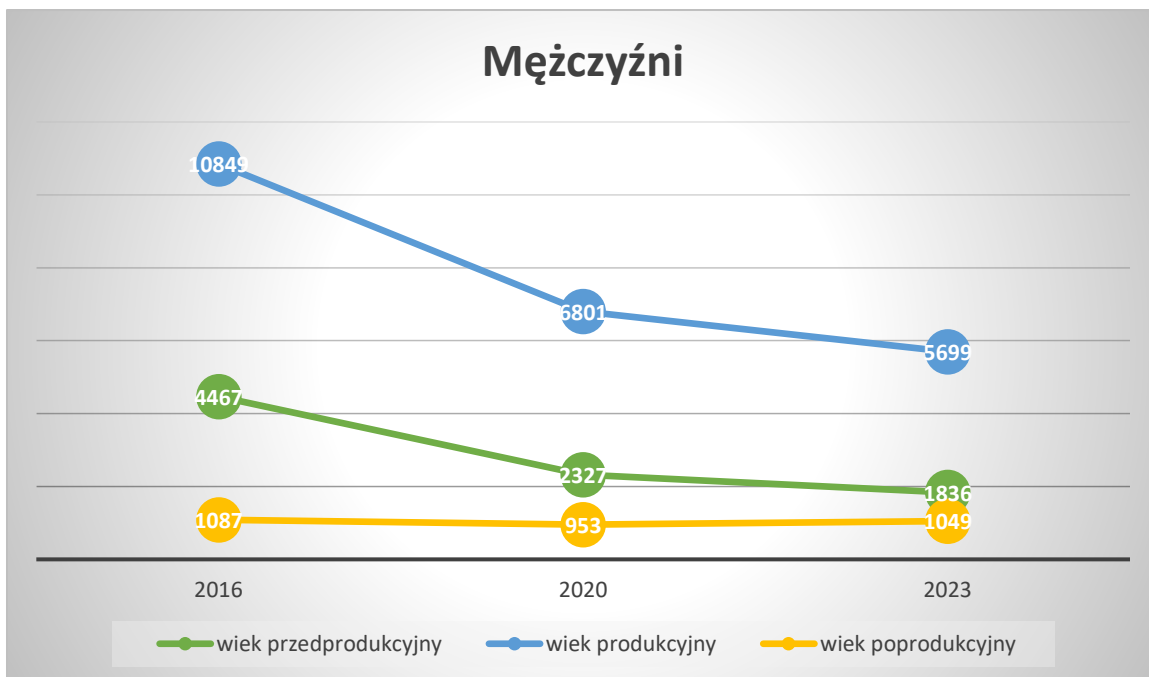
Według danych za 2023 roku struktura rodzin przedstawiała się następująco:

- liczba rodzin ogółem – 3 436,
w tym rodziny z dziećmi – 1 910:
  - z 1 dzieckiem – 861,
  - z 2 dziećmi – 592,
  - rodziny wielodzietne (3 dzieci i więcej) – 457,
- w tym rodziny niepełne – 1 212:
  - z 1 dzieckiem – 440,
  - z 2 dziećmi – 383,
  - rodziny niepełne wielodzietne (3 dzieci i więcej) – 228.

Analizując dane dotyczące rodzin korzystających ze wsparcia w dłuższej perspektywie czasowej, poza widocznym trendem zmniejszania liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej w Łodzi, widoczny jest również wzrost udziału rodzin niepełnych w relacji do ogółu rodzin z dziećmi objętych pomocą z poziomu 54% w 2015 roku do 63% w 2023 roku. Sytuacja ta będzie z dużym prawdopodobieństwem rodzić zapotrzebowanie na działania w obszarze wsparcia rodziny, w szczególności zagrożenia wystąpieniem problemów opiekuńczo – wychowawczych.

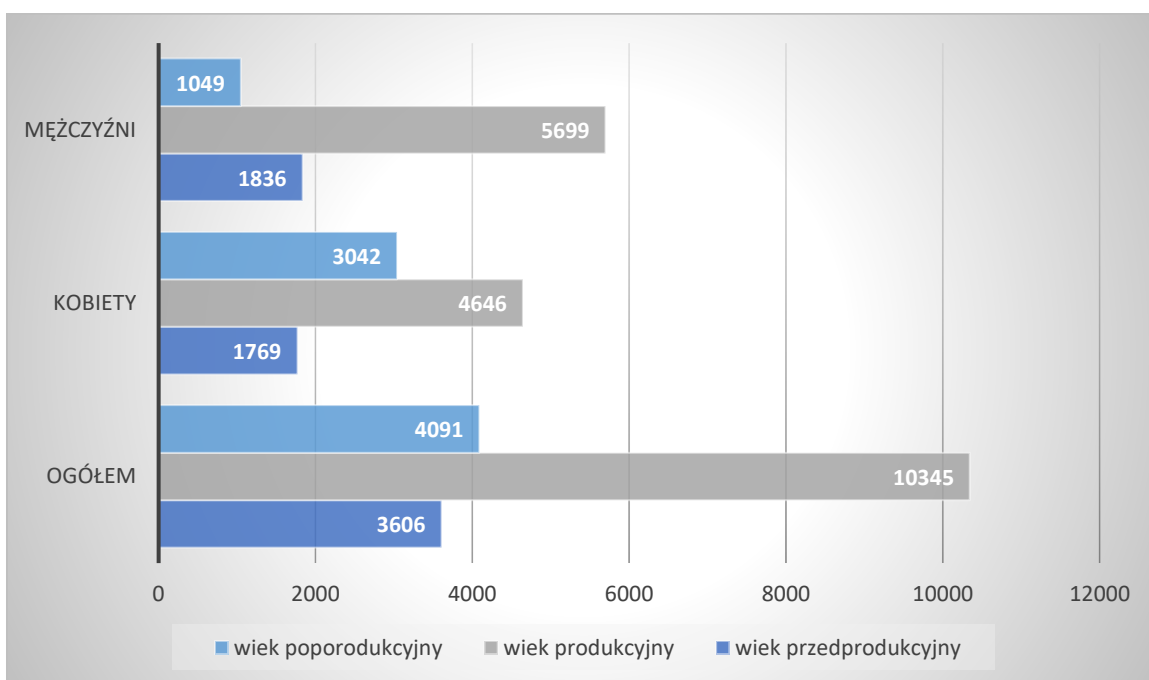
Korzystanie ze wsparcia pomocy społecznej ze względu na wiek i płeć obrazują poniższe grafiki (ze względu na dostępność danych wyjątkowo początkowy okres to 2016 rok):

opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Łodzi

Klienci pomocy społecznej w 2023 roku ze względu na wiek i płeć:

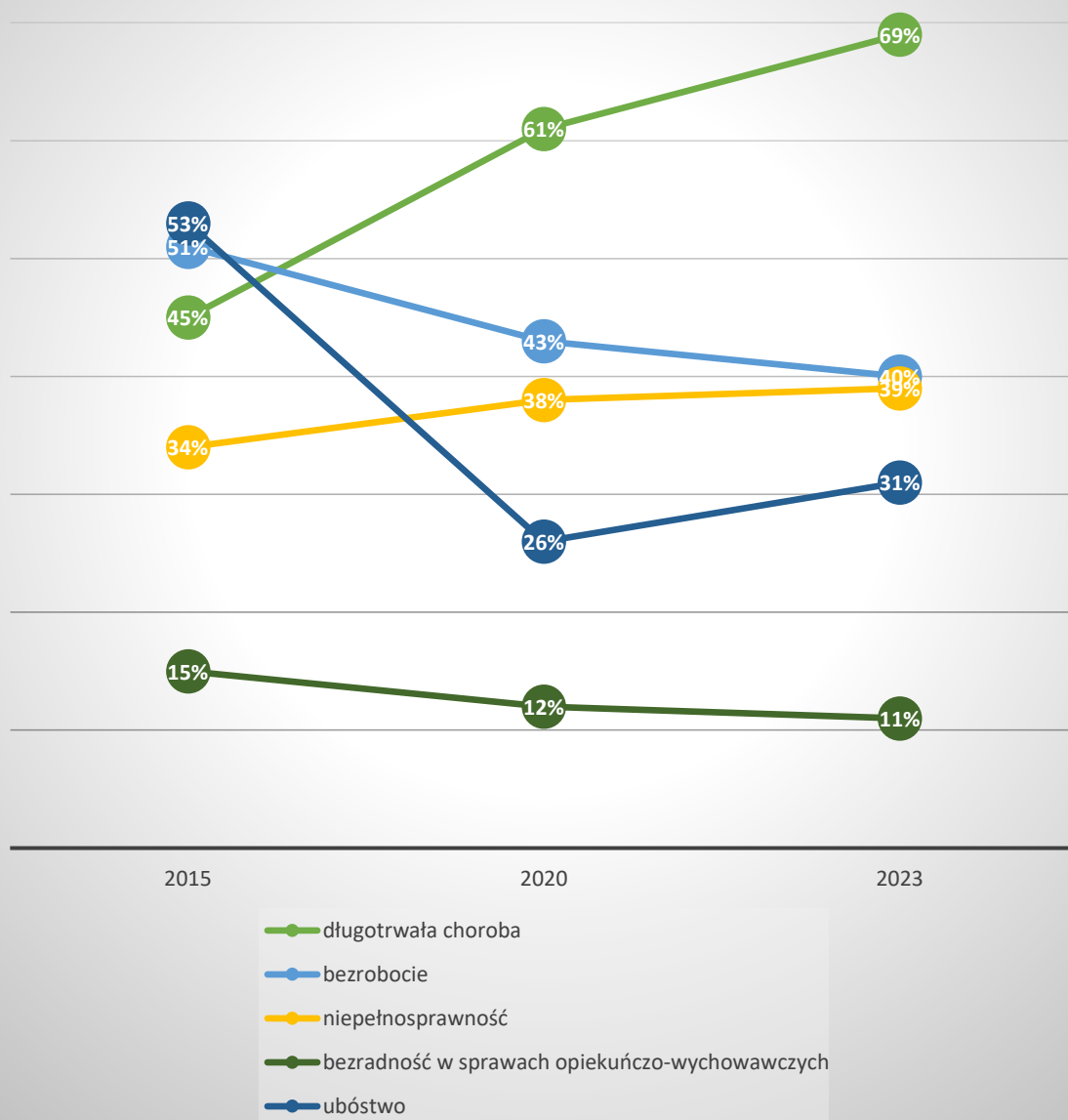

opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Łodzi

Największą grupę świadczeniobiorców stanowią osoby w wieku produkcyjnym, w większości mężczyźni, natomiast nasila się wzrost liczby kobiet w wieku poprodukcyjnym korzystających ze świadczeń, w tej grupie stanowią one 2/3 wszystkich klientów MOPS w Łodzi.

Tak jak wcześniej wspomniano osoby korzystające z pomocy społecznej muszą spełniać przynajmniej jedną przesłankę do przyznania pomocy, poniżej w formie graficznej przedstawiono najczęściej występujące przesłanki w porównywanym okresie.

Waga przesłanki w stosunku do ogółu korzystających

opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Łodzi

Dane jednoznacznie wskazują na spadek zjawiska ubóstwa wśród klientów pomocy społecznej co może prowadzić do wniosku o malejącym zapotrzebowaniu na świadczenia pieniężne z jednoczesnym skokowym wzrostem przesłanki w postaci długotrwałej choroby. W tej grupie korzystających będą zarówno osoby z niepełnosprawnościami, osoby czasowo niezdolne do podjęcia pracy oraz osoby w wieku poprodukcyjnym cierpiące na choroby przewlekłe, bez określonego stopnia niepełnosprawności. Analiza częstotliwości występowania tej przesłanki prowadzi do wniosku o rosnących potrzebach na instrumenty pomocy dla tej grupy osób zarówno finansowe jak i w postaci różnego rodzaju usług. Jednocześnie trzeba zwrócić uwagę na fakt niskiej wysokości kryteriów dochodowych w pomocy społecznej wynoszących dla osób samotnych lub samodzielnie gospodarujących 776 zł i 600 zł na osobę w rodzinie. Kryteria te na przestrzeni ostatnich lat wzrastają

o wiele wolniej w stosunku do innych obiektywnych wskaźników obrazujących realne koszty życia. Analizując okres od 2019 roku do stycznia 2024 r. kwota kryterium dla osoby samotnej lub samodzielnie gospodarującej wzrosła o 11% (z 701 zł do 776 zł) a na osobę w rodzinie o 14% (z 528 zł do 600 zł). W analogicznym okresie wzrost płacy minimalnej wyniósł 88% z 2.250 zł w 2019 roku do 4.242 zł od stycznia br. Powyższe zestawienie jednoznacznie wskazuje na postępującą pauperyzację świadczeniobiorców pomocy społecznej w skali nieadekwatnej do rosnących kosztów funkcjonowania.

Osobnym zagadnieniem jest liczba osób bezrobotnych. W analizowanym okresie przesłanka ta dotyczyła ponad 50% klientów w 2015 roku do ok. 30% w obecnym okresie. Biorąc pod uwagę statystyki bezrobocia rejestrowanego dla Łodzi wskaźniki te wynosiły odpowiednio 9,5% na koniec grudnia 2015 roku i 4,4% na koniec grudnia 2023 roku. Biorąc pod uwagę niski poziom bezrobocia rejestrowanego trudno uznać, że jest ono dzisiaj poważnym zagrożeniem społecznym, natomiast wśród osób korzystających z pomocy społecznej kryzys bezrobocia nadal stanowi jedną z podstawowych przesłanek korzystania z pomocy.

W ramach statystyk prowadzonych w obszarze bezrobocia dostępnych na podstawie danych publikowanych przez GUS (Bank Danych Lokalnych) w 2023 r. liczba osób bezrobotnych wyniosła 14 892 osoby, w tym długotrwale bezrobotnych 6 108 co stanowiło 41% ogółu bezrobotnych. Osoby w wieku 45 lat i powyżej stanowiły 49% ogółu bezrobotnych, natomiast najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowiły osoby z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym – 40,3%. Prawo do zasiłku posiadały 1 654 osoby. MOPS w Łodzi prowadzi działania aktywizacyjne kierowane do osób bezrobotnych, przytoczone powyżej dane wskazują na konieczność ich kontynuacji, w szczególności dla wskazanych grup o szczególnie wysokim poziomie bezrobocia ze względu na wiek i wykształcenie.

b. Zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej

Podstawowy podział rodzajów świadczeń pomocy społecznej to świadczenia pieniężne i niepieniężne, w tym różne formy usług. Dla potrzeb diagnozy uwzględniono te świadczenia, które są najczęściej występującymi i rodzą największe skutki finansowe.

Świadczenia pieniężne:

	2015	2020	2023
Zasiłek stały – osoby	5 591	4 351	3 919
Zasiłek stały – wydatek	24 674 325	23 204 133	21 997 897
Zasiłek okresowy - osoby	15 449	8 711	7 203
Zasiłek okresowy - wydatek	33 175 189	18 790 202	16 968 064
Zasiłek celowy – osoby	17 181	12 075	9 410
Zasiłek celowy - wydatek	14 393 019	13 590 183	12 636 344

opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Łodzi

Świadczenia niepieniężne – postać rzeczowa:

	2015	2020	2023
Posiłki - osoby	7 709	2 930	2 138
Posiłki - wydatek	5 200 900	1 498 631	2 134 393

opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Łodzi

Świadczenia niepieniężne – usługi świadczone w domu i półstacjonarne:

	2015	2020	2023
<i>Usługi opiekuńcze – osoby</i>	3 738	2 654	2 608
<i>Usługi opiekuńcze – koszt</i>	8 122 993	14 080 789	11 458 031
<i>Środowiskowe Domy Samopomocy - osoby</i>	299	263	393
<i>Środowiskowe Domy Samopomocy - koszt</i>	2 444 762	5 499 499	8 962 321
<i>Dzienne Domy Pomocy – osoby</i>	1 322	1 134	901
<i>Dzienne Domy Pomocy – koszt</i>	9 838 445	8 110 661	15 210 493
<i>Kluby Samopomocy – osoby</i>	95	113	161
<i>Kluby Samopomocy – koszt</i>	134 000	605 664	701 254

opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Łodzi

Świadczenia niepieniężne – usługi stacjonarne:

	2015	2020	2023
<i>Domy Pomocy Społecznej – osoby</i>	2 388	2 206	2 058
<i>Domy Pomocy Społecznej – koszt</i>	74 984 900	104 498 440	139 857 503

opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Łodzi

Świadczenia niepieniężne stanowią większość udzielanej pomocy, na szczególną uwagę zasługuje fakt rozwoju usług realizowanych w formach innych niż stacjonarne. Pomimo widocznego wzrostu kosztów udzielanej w tym trybie pomocy usługowej (wynikających z obiektywnych przesłanek w postaci np. inflacji, wzrostu płacy minimalnej czy zwiększenia liczby placówek), są one zdecydowanie mniej kosztochłonne niż formy pomocy stacjonarnej. Ponadto udzielanie pomocy w trybie domowym lub półstacjonarnym pozwala na funkcjonowanie osób korzystających w swoim środowisku domowym – kierunek taki zgodny jest z zasadami deinstytucjonalizacji usług pomocy społecznej.

Na szczególną uwagę zasługuje również wzrost liczby placówek w postaci mieszkań chronionych, obecnie treningowych i wspomaganych. W 2015 roku w Łodzi funkcjonowało 6 takich placówek, z których korzystało 77 osób, przeznaczonych wyłącznie dla osób opuszczających pieczę zastępczą, prowadzone przez Miasto i organizacje pozarządowe. W 2023 roku w Łodzi funkcjonowały już 22 mieszkania, w tym dla osób opuszczających pieczę zastępczą, dla osób z niepełnosprawnością ruchową i z niepełnosprawnością intelektualną. Placówki te pozwalają uczestnikom, przy wsparciu opiekuna, na wolne funkcjonowanie w życiu społecznym. Obecnie wszystkie mieszkania prowadzone są przez organizacje pozarządowe.

c. Osoby w kryzysie bezdomności

Problemy i programy na rzecz osób doznających kryzysu bezdomności zostały opisane w odrębnej, przyjętej uchwałą Rady Miejskiej w Łodzi, strategii. „Strategia rozwiązywania problemu bezdomności w Łodzi na lata 2024-2030” zakłada szereg działań na rzecz tej grupy osób w obszarze mieszkalnictwa, wsparcia doraźnego w kryzysie psychicznym związanym z bezdomnością, powołaniem instytucji mających z jednej strony wspierać osoby w kryzysie bezdomności a z drugiej przełamywać negatywne stereotypy społeczne związane z bezdomnością.

W ramach zadań przewidzianych w ww. strategii w MOPS w Łodzi został wyodrębniony Wydział Wspierania Osób w Kryzysie Bezdomności z siedzibą przy ul. Objazdowej 17. Wydział kompleksowo prowadzi pracę z osobami pozostającymi w kryzysie bezdomności na terenie Łodzi, zarówno z osobami pozostającymi w przestrzeni publicznej jak i korzystającymi ze wsparcia w schroniskach i noclegowniach dla osób bezdomnych. Udzielana jest w nim pomoc zarówno finansowa, prawna, obsługa administracyjna, jak i wsparcie streetworkerów, podejmujących pracę z osobami w przestrzeni publicznej. Wprowadzono także nową formę wsparcia w postaci asystenta osoby doświadczającej bezdomności. Jest to wsparcie kierowane do osób doświadczających bezdomności, realizujących działania na rzecz zmiany swojego życia, przebywających w placówkach, mieszkaniach socjalnych, wynajmowanych.

Zgodnie z ostatnim badaniem liczby osób bezdomnych zleconym przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej i przeprowadzonym przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w nocy z 28 na 29 lutego 2024 roku w Łodzi przebywało 726 osób pozostających w kryzysie bezdomności. Większość z nich stanowili mężczyźni (509 osób), znacznie mniej kobiet - 172 i dzieci - 45. Badanie prowadzone było nie tylko w przestrzeni miejskiej (pustostany, ogródki działkowe itp.), ale także w placówkach pomocowych (schroniska, noclegownia, dom samotnej matki, ośrodek wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie). Podczas badania 148 osób przebywało w tzw. miejscach niemieszkalnych (ulice, klatki schodowe, dworce), a 56 osób w pustostanach, altankach i domkach na działkach. Pozostałe osoby pozostające w kryzysie bezdomności znajdowały się w różnego typu placówkach, m.in. w noclegowni (66 osób), schroniskach (224 osoby), w domu dla matek z dziećmi (52), ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy (22), szpitalach i innych placówkach ochrony zdrowia (30), instytucjach zdrowia psychicznego i leczenia uzależnień (27), mieszkaniach chronionych (11) oraz w zakładzie karnym i areszcie (65). Większość osób biorących udział w badaniu deklarowała, że w kryzysie bezdomności pozostaje od 2 do 5 lat (126 osób) oraz od 5 do 10 lat (101); 17 badanych przyznało, że są bezdomni od ponad 20 lat, a 58 – od 10 do 20 lat. Jako źródła dochodu badani podawali zasiłek z pomocy społecznej (151 osób), pracę na czarno (102), rentę lub emeryturę (73), żebractwo (52), zbieractwo (45), świadczenia z ZUS (43). Z kolei 98 osób podało, że nie posiada żadnych dochodów.

Działania realizowane w MOPS w Łodzi na rzecz osób bezdomnych:

- schroniska i noclegownie - Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta, działając na zlecenie Miasta, prowadzi na terenie Łodzi 3 schroniska dla osób bezdomnych, w tym: 2 dla mężczyzn i 1 dla kobiet:
  - Schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn przy ul. Nowe Sady 17 – zaplanowane na 170 miejsc,
  - Schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn przy ul. Szczytowej 11 – zaplanowane na 70 miejsc,
  - Schronisko dla Kobiet przy ul. Kwietniowej 2/4 – zaplanowane na 60 miejsc.

Do listopada 2023 r. przy ul. Gałczyńskiego 7 funkcjonowało miejskie Schronisko dla Bezdomnych Kobiet, obecnie w tej lokalizacji prowadzony jest hostel ostonowy dla osób w kryzysie bezdomności „Nowy Początek”. Placówka oferuje nowy rodzaj wsparcia dla osób w kryzysie bezdomności – oprócz schronienia uzyskują w nim one dostosowaną do ich indywidualnych potrzeb pomoc specjalistów, m.in. psychiatry, terapeuty uzależnień, doradcy zawodowego, psychologa czy trenera umiejętności społecznych. Placówka dysponuje 40 miejscami w pokojach dostosowanych do potrzeb m.in. dla matki z dzieckiem, osoby uczącej się czy pary. W budynku jest też jeden lokal interwencyjny, w którym na krótko będzie można umieścić osoby w nagłych kryzysowych sytuacjach. Hostel jest placówką koedukacyjną, a więc będą mogli zamieszkiwać w nim razem członkowie rodzin, partnerzy, w razie potrzeby także dzieci z rodzicami;

- Mieszkania wspierane dla osób bezdomnych - pomoc w formie umożliwienia pobytu w mieszkaniu wspomagany adresowana jest do osób w kryzysie bezdomności mających możliwość usamodzielnienia się, dążących do wyjścia z bezdomności i uzależnień. Celem funkcjonowania mieszkań była pomoc w wykształceniu umiejętności samodzielnego życia i integracji ze społecznością lokalną. Mieszkania wspierane dla osób bezdomnych prowadzone są przez Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta przy ul. Trębackiej 3;
- Świetlica dla osób bezdomnych - w okresie zimowym (od grudnia do połowy marca następnego roku) przy al. Piłsudskiego 119 w Łodzi funkcjonuje Świetlica dla Osób Bezdomnych prowadzona na zlecenie Miasta przez Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta Koło Łódzkie. Placówka czynna jest codziennie w godzinach 8 - 16. W Świetlicy osoby w kryzysie bezdomności mają zapewniony pobyt dzienny, gorący posiłek i napoje, możliwość uzupełnienia brakującej garderoby w odzież odpowiednią do pory roku, możliwość skorzystania z węzła sanitarnego, środków czystości i higieny osobistej, pomocy pielęgniarstwa. Dziennie w Świetlicy przebywa kilkadziesiąt osób;
- Autobus dla bezdomnych i potrzebujących – w okresie zimowym w miejscach gromadzenia się osób bezdomnych kursuje autobus, w którym potrzebujący mogą się ogrzać, zjeść gorący posiłek, otrzymać leki, odzież, a także skorzystać z pomocy pielęgniarki. Autobus obsługują wolontariusze rekrutujący się z mieszkańców Schroniska przy ul. Nowe Sady 17 oraz opiekun. w 2023 roku trasa Autobusu przebiegała ze Schroniska dla Bezdomnych Mężczyzn przy ul. Nowe Sady 17, poprzez Dworzec Łódź - Kaliska (przy al. Unii Lubelskiej), Stary Rynek przy ul. Podrzecznej, Plac Barlickiego przy ul. Małej, następnie, Ryneczek na skrzyżowaniu ulic Przybyszewskiego/Tatrzańska , do Schroniska dla Bezdomnych Mężczyzn przy ul. Nowe Sady 17. Inicjatywa realizowana jest na zlecenie Miasta przez Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta.

4. Usługi społeczne – idea deinstytucjonalizacji

a. Założenia procesu deinstytucjonalizacji

Deinstytucjonalizacja usług społecznych to proces rozwoju usług opiekuńczych na poziomie rodziny i lokalnej społeczności, który ma umożliwiać pozostawanie przez osobę potrzebującą pomocy jak najdłużej w swoim środowisku zamieszkania.

Jak wykazano w poprzednich częściach diagnozy maleje zapotrzebowanie na różnego rodzaju świadczenia o charakterze pieniężnym na rzecz usług, przy czym koszty form stacjonarnych w przeliczeniu na indywidualnego uczestnika, poza faktem zmiany naturalnego środowiska zamieszkania, rodzą nieporównywalnie wyższe skutki finansowe, np. w przypadku umieszczenia w domu pomocy społecznej ok. dziesięciokrotnie wyższe w stosunku do usługi opiekuńczej zapewnionej w miejscu zamieszkania.

Podstawowym krajowym dokumentem wytyczającym kierunki deinstytucjonalizacji usług społecznych jest przyjęta Uchwałą Nr 135 Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 2022 r. Strategia Rozwoju Usług Społecznych - polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.).

Zgodnie ze Strategią usługi społeczne są dedykowane wszystkim, ale w sposób szczególny tym osobom, które z racji swoich indywidualnych cech i szeroko rozumianych uwarunkowań mogą być narażone na jakikolwiek przejaw wykluczenia społecznego czy dyskryminacji, w szczególności:

- dzieci, w tym dzieci z niepełnosprawnościami,
- osób z niepełnosprawnościami i osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu,
- osób w kryzysie psychicznym,
- osób starszych,
- osób w kryzysie bezdomności,
- wszystkich innych grup zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Zgodnie z założeniami dokumentu proces deinstytucjonalizacji obejmuje następujące kierunki działań:

- priorytet usług społecznych realizowanych w społeczności lokalnej przed usługami stacjonarnymi,
- rozwój zindywidualizowanych usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej, w tym usług o charakterze profilaktycznym, które wpłyną na ograniczenie konieczności opieki instytucjonalnej,
- wykorzystanie zasobów i potencjału instytucjonalnej opieki długoterminowej na poczet rozwoju nowych usług środowiskowych w społeczności lokalnej,
- rozwój różnych form mieszkalnictwa.

Jako kluczowe działania wskazane w strategii wskazano m.in.:

- rozbudowę systemu usług środowiskowych pozwalających na wybór formy i sposobu świadczenia usług społecznych przez osobę potrzebującą wsparcia,
- kontynuację działań z zakresu deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej,
- zmianę sposobu funkcjonowania domów pomocy społecznej – DPS jako środowiskowe centrum usług,
- rozwój kadr świadczących usługi społeczne,
- opracowanie lub modyfikację narzędzi pozwalających na bieżący monitoring procesu deinstytucjonalizacji,
- rozbudowę miejsc czasowego pobytu z usługami społecznymi zgodnymi z potrzebami osoby potrzebującej wsparcia w codziennym funkcjonowaniu,

- podejmowanie działań zmierzających do ekonomicznego usamodzielnienia osób z niepełnosprawnościami przez ich aktywizację zawodową,
- zagwarantowanie świadczenia usług społecznych w środowisku lokalnym dla każdego obywatela,
- praktyczne wdrożenie idei niezależnego życia dla każdej osoby z niepełnosprawnościami,
- wspieranie rozwoju potencjału podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej.

Określono również pięć podstawowych celów strategicznych:

Cel strategiczny 1: Zwiększenie udziału rodzin i rodzinnych form pieczy zastępczej w opiece i wychowaniu dzieci, poprzez:

- Rozwój usług profilaktycznych i bezpośrednich usług środowiskowych wspierających dzieci i rodzinę;
- Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej;
- Zmiana funkcjonalności placówek całodobowych długookresowego pobytu;
- Poprawa jakości usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej i placówek całodobowego pobytu.

Cel strategiczny 2. Zbudowanie skutecznego i trwałego systemu świadczącego usługi społeczne dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, poprzez:

- Wdrożenie systemu koordynacji oraz standaryzacji usług społecznych;
- Wsparcie rodziny i osób pełniących opiekę nad osobą potrzebującą wsparcia w codziennym funkcjonowaniu;
- Rozwój środowiskowych form wsparcia w postaci usług społecznych;
- Zmiana sposobu funkcjonowania stacjonarnej instytucji opieki długoterminowej;
- Trwały system finansowania opieki długoterminowej w obszarze usług społecznych;
- Wsparcie i rozwój kadr świadczących usługi społeczne.

Cel strategiczny 3. Włączenie społeczne osób z niepełnosprawnościami dające możliwość życia w społeczności lokalnej niezależnie od stopnia sprawności, poprzez:

- Wdrożenie systemu koordynacji oraz standaryzacji usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami;
- Wsparcie rodziny realizującej opiekę nad osobą z niepełnosprawnościami, w tym wsparcie w postaci realizacji usług;
- Wdrożenie systemowej usługi mieszkalnictwa wspomaganego;
- Wdrożenie idei niezależnego życia dla osób z niepełnosprawnościami zamieszkujących w społeczności lokalnej oraz mieszkańców domów pomocy społecznej.

Cel strategiczny 4. Stworzenie skutecznego systemu usług społecznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, poprzez:

- Wdrożenie systemu koordynacji oraz standaryzacji usług społecznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- Rozwój zintegrowanych usług społecznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi i w kryzysie psychicznym;
- Zmiana sposobu funkcjonowania stacjonarnej instytucji opieki dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Cel strategiczny 5. Stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla osób w kryzysie bezdomności oraz osób zagrożonych bezdomnością, poprzez:

- Wdrożenie systemu koordynacji i standaryzacji usług społecznych zapobiegających bezdomności;
- Opracowanie i wdrożenie rozwiązań na rzecz przejścia ze wsparcia instytucjonalnego do wsparcia w formie mieszkaniowej;

- Wsparcie osób doświadczających bezdomności.

b. Działania realizowane w Łodzi zgodne z ideą deinstytucjonalizacji

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łodzi realizuje działania wpisujące się w proces deinstytucjonalizacji zarówno te wpisane bezpośrednio w przepisy o randze ustawowej, np. usługi opiekuńcze, dzienne domy pomocy jak i te wynikające z dedykowanych programów rządowych oraz finansowane ze środków europejskich (dane za 2023 rok):

- projekty finansowane ze środków europejskich:
  - Projekt „Dobry początek” (realizowany w okresie 06/2020 – 11/2023)
Projekt skierowany jest do usamodzielniających się wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej. Celem projektu jest aktywizacja społeczna i zawodowa uczestników projektu, podniesienie kompetencji społecznych i zawodowych młodzieży opuszczającej pieczę zastępczą, ułatwienie startu w dorosłe życie.
  - Projekt „Furtka do aktywizacji” (realizowany w okresie 06/2021 – 11/2023)
Projekt skierowany do 100 osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, nieaktywnych zawodowo, klientów MOPS. Celem projektu było przywrócenie zdolności do zatrudnienia poprzez wdrożenie instrumentów aktywizacji społecznej i zawodowej, których efektem będzie w pierwszej kolejności wzrost kompetencji społecznych i przywrócenie zdolności do wypełniania ról społecznych, a w konsekwencji wzrost kompetencji i kwalifikacji zawodowych i przywrócenie zdolności do zatrudnienia.
  - Projekt „Aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców obszaru rewitalizowanego miasta Łodzi” (realizowany w okresie 06/2022 – 11/2023)
Projekt skierowany do 50 osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, nieaktywnych zawodowo, klientów MOPS, zamieszkałych teren rewitalizacji M. Łódź. Celem projektu było przywrócenie zdolności do zatrudnienia 50 osobom zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.
  - Projekt „U siebie – usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla niesamodzielnymi mieszkańców Łodzi” (realizowany w okresie 07/2022 – 12/2023)
Projekt skierowany do 30 osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, zakwalifikowane jako niesamodzielne, tj. osoby starsze, chore, niepełnosprawne. Celem projektu jest było umożliwienie osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w dotychczasowym środowisku oraz integracji z nim. Uczestnicy projektu uzyskali dostęp do usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania i pracy socjalnej.
  - Projekt „Rodzina jest dla dzieci” (realizowany w okresie 01/2022 – 10/2023)
Projekt realizowany w partnerstwie z Centrum Administracyjnym Pieczy Zastępczej. Celem projektu jest poprawa dostępu do realizowanych w regionie usług społecznych ograniczających ubóstwo i wykluczenie społeczne oraz wzmocnienie funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodzin biologicznych przeżywających trudności w tym obszarze oraz rodzin zastępczych, w których zdiagnozowano trudności wymagające specjalistycznej pomocy.
- projekty finansowane w ramach programów rządowych:
  - Program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” (edycje roczne)
Celem Programu jest wprowadzenie usługi asystencji osobistej jako formy ogólnodostępnego wsparcia dla osób z niepełnosprawnością oraz przeciwdziałanie dyskryminacji i wykluczeniu społecznemu poprzez umożliwienie uczestnictwa w wydarzeniach społecznych, kulturalnych czy sportowych, ze szczególnym uwzględnieniem poprawy jakości życia osób z niepełnosprawnością, w szczególności poprzez umożliwienie im jak najbardziej niezależnego życia.

- Program „Opieka wytchnieniowa” (edycje roczne)

Celem opieki wytchnieniowej jest odciążenie członków rodzin lub opiekunów osób z niepełnosprawnością poprzez wsparcie ich w codziennych obowiązkach lub zapewnienie czasowego zastępstwa. Dzięki temu wsparciu osoby zaangażowane na co dzień w sprawowanie opieki mogły dysponować czasem, który mogły przeznaczyć na odpoczynek i regenerację, jak również na załatwienie niezbędnych spraw. Usługi opieki wytchnieniowej służyły również okresowemu zabezpieczeniu potrzeb osoby z niepełnosprawnością w sytuacji, gdy opiekunowie z różnych powodów nie mogli wykonywać swoich obowiązków.

- Program „Wspieraj Seniora” (edycje roczne)

Program zakładał dwa moduły polegające na wsparciu funkcjonowania seniorów poprzez asystę wolontariusza np. podczas zakupów, wizyty w aptece, wizyty u lekarza oraz moduł polegający na zapewnieniu obsługi opasek bezpieczeństwa. Oba moduły miały na celu bezpieczne funkcjonowanie seniorów w miejscu dotychczasowego zamieszkania.

- prowadzenie Środowiskowych Domów Samopomocy i Klubów Samopomocy (zadanie stałe)

Są to placówki typu dziennego zapewniające wsparcie osobom z zaburzeniami z zaburzeniami psychicznymi, w szczególności w zakresie aktywizacji, rehabilitacji i integracji społecznej, w miarę możliwości przy współudziale najbliższej rodziny uczestnika. W 2023 roku funkcjonowało 7 domów i 4 kluby samopomocy.

- programy w ramach Łódzkiego Budżetu Obywatelskiego:

- Bezpłatna całodobowa łazienka z pralnią i suszarnią dla bezdomnych łodzian

Celem programu była poprawa stanu higieny oraz zdrowia psychicznego osób w kryzysie bezdomności poprzez obsługę 2 łazni kontenerowych znajdujących się przy al. Piłsudskiego 119 oraz przy ul. Złotniczej 10.

- działania finansowane w ramach środków własnych:

- Mieszkania wspomagane dla osób z niepełnosprawnościami

Mieszkania wspomagane są formą pomocy przygotowującą osoby tam przebywające, przy wsparciu specjalistów, do prowadzenia niezależnego życia lub wspierającą te osoby w codziennym funkcjonowaniu, prowadzenia samodzielnego życia lub zastępującą pobyt w placówce zapewniającej całodobową opiekę. W 2023 roku funkcjonowało 6 mieszkań wspomaganych, w tym jedno dla osób z niepełnosprawnością intelektualną, trzy dla osób z zaburzeniami psychicznymi i dla osób z niepełnosprawnością ruchową i sprzężoną.

- Mieszkania treningowe dla osób opuszczających pieczę zastępczą

Jest to forma pomocy pełnoletnim osobom opuszczającym pieczę zastępczą, poza możliwością uzyskania lokalu z zasobu lokalowego Miasta. Samodzielnie funkcjonujący podopieczni pieczy zastępczej mają do dyspozycji mieszkania treningowe, w których zapewnia się usługi bytowe oraz naukę, rozwijanie lub utrwalanie samodzielności i sprawności w zakresie samoobsługi, pełnienia ról społecznych w integracji ze społecznością lokalną, w celu umożliwienia prowadzenia samodzielnego życia. W 2023 r. na terenie Łodzi funkcjonowało sześć mieszkań treningowych.

- Program osłonowy „Mieszkania wspierane dla osób bezdomnych”

Pomoc w formie umożliwienia pobytu w mieszkaniu wspomagany adresowana była do osób w kryzysie bezdomności mających możliwość usamodzielnienia się, dążących do wyjścia z bezdomności i uzależnień. Celem funkcjonowania mieszkań była pomoc w wykształceniu umiejętności samodzielnego życia i integracji ze społecznością lokalną. W czasie pobytu w mieszkaniach osoby w kryzysie bezdomności miały zapewniony m.in. udział w terapii wychodzenia z sytuacji bezdomności, realizację indywidualnego planu pracy oraz grupowych działań aktywizujących, praktyczne przygotowanie do samodzielnego życia. W 2023 r. w

mieszkaniach wspieranych dla osób bezdomnych przebywało rotacyjnie 18 osób bezdomnych, które zrealizowały podstawowy program pomocy osobie bezdomnej prowadzony w schroniskach i oczekiwały na mieszkanie z zasobów gminy.

- Program ostonowy „Świetlica dla osób bezdomnych”

W okresie zimowym funkcjonuje Świetlica dla Osób Bezdomnych. Placówka czynna jest codziennie w godzinach 8 - 16. W Świetlicy osoby w kryzysie bezdomności mają zapewniony pobyt dzienny, gorący posiłek i napoje, możliwość uzupełnienia brakującej garderoby w odzież odpowiednią do pory roku, możliwość skorzystania z węzła sanitarnego, środków czystości i higieny osobistej, pomocy pielęgniarskiej.

- Program ostonowy „Autobus dla bezdomnych i potrzebujących”

Program realizowany jest w okresie zimowym. Założeniem programu jest zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych osobom bezdomnym (zapewnienie posiłku, ciepłej odzieży, leków, podstawowej opieki pielęgniarskiej), motywowanie osób bezdomnych do zmiany sposobu życia i podjęcia próby wyjścia z bezdomności, minimalizowanie zagrożenia zamarnięciem, podniesienie świadomości społecznej w zakresie problematyki bezdomności oraz instytucji i placówek pomocowych, zmniejszenie liczby osób bezdomnych pozostających bez schronienia i zabezpieczenia socjalnego, podniesienie bezpieczeństwa mieszkańców Miasta poprzez zgromadzenie w jednym miejscu o określonej porze znacznej grupy bezdomnych, co umożliwi monitoring przez służby prewencji, przełamanie stereotypów dotyczących zjawiska bezdomności. W ramach programu w miejscach gromadzenia się osób bezdomnych kursuje Autobus, w którym potrzebujący mogli się ogrzać, zjeść gorący posiłek, otrzymać leki, odzież, a także skorzystać z pomocy pielęgniarki. Autobus obsługują wolontariusze rekrutujący się z mieszkańców Schroniska przy ul. Nowe Sady 17 oraz opiekun. Trasa Autobusu przebiega ze Schroniska dla Bezdomnych Mężczyzn przy ul. Nowe Sady 17, poprzez Dworzec Łódź - Kaliska (przy al. Unii Lubelskiej), Stary Rynek przy ul. Podrzecznej, Plac Barlickiego przy ul. Małej, następnie, Ryneček na skrzyżowaniu ulic Przybyszewskiego i Tatrzańskiej, do Schroniska dla Bezdomnych Mężczyzn przy ul. Nowe Sady 17.

Wskazane powyżej przykłady działań zgodnych z kierunkiem deinstytucjonalizacji realizowane były bezpośrednio przez MOPS w Łodzi lub we współpracy z innymi komórkami miejskimi oraz we współpracy z organizacjami pozarządowymi i związkami wyznaniowymi. Katalog nie wyczerpuje całości zadań realizowanych w tym zakresie przez Miasto.

c. Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych

Obecnie trwają prace nad przyjęciem w Łodzi Lokalnego planu deinstytucjonalizacji usług społecznych, który będzie całościowo diagnozował i wytyczał kierunki działań w tym obszarze, istniejące zasoby oraz grupy interesariuszy. Przy opracowaniu dokumentu zostaną wykorzystane Ogólnopolskie ramowe wytyczne tworzenia lokalnych planów deinstytucjonalizacji usług społecznych opracowane w ramach projektu „Opracowanie i pilotażowe wdrożenie mechanizmów i planów deinstytucjonalizacji usług społecznych” realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014–2020, Osi Priorytetowej II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, Działanie 2.8 Rozwój usług społecznych świadczonych w lokalnej społeczności, współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego.

Celem Planu będzie wyznaczenie kierunków rozwoju usług społecznych w Łodzi, zarówno w zakresie koniecznych interwencji, jak i podjęcia działań o charakterze prewencyjnym i profilaktycznym.

Elementami Planu będą:

- dokonanie pogłębionej diagnozy potrzeb społecznych co do zakresu i form usług, uwzględniającej opis struktury społecznej Łodzi,
- identyfikacja głównych występujących problemów społecznych,
- analiza podstawowych dokumentów strategicznych samorządu i innych podmiotów m.in. Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej oraz Regionalnego Centrum Polityki Społecznej w Łodzi,
- określenie konkretnych celów i działań w poszczególnych obszarach lokalnej polityki społecznej,
- analiza kosztowa inwestycji w usługi społeczne w kontekście możliwości budżetowych samorządu i innych podmiotów.

5. Analiza SWOT

SWOT to technika służąca do porządkowania i analizy informacji. Nazwa jest akronimem od angielskich słów określających cztery elementy składowe analizy (Strengths – silne strony, Weaknesses – słabe strony, Opportunities – szanse, okazje i Threats – zagrożenia).

Analiza SWOT jest stosowana do oceny wewnętrznego i zewnętrznego otoczenia organizacji, jest stosowana jako uniwersalne narzędzie pierwszego etapu analizy strategicznej. Pozwala wykorzystać zgromadzone informacje do opracowania strategii działania opartej na silnych stronach i szansach, przy jednoczesnym eliminowaniu bądź ograniczaniu słabych stron i zagrożeń.

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - duża różnorodność wsparcia społecznego realizowanego przez podmioty publiczne i niepubliczne (pomoc stacjonarna, dzienna, finansowa, usługi w miejscu zamieszkania); - rozwój oferty mieszkań wspomaganych i treningowych; - stała współpraca Miasta Łodzi, finansowa i pozafinansowa, z organizacjami pozarządowymi w zakresie działań na rzecz seniorów, osób z niepełnosprawnościami, usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej; - zwiększanie dostępności przestrzeni i usług publicznych dla osób z ograniczeniami w samodzielnym funkcjonowaniu; - doświadczenie w realizacji programów finansowanych ze środków zewnętrznych; - rosnąca atrakcyjność Miasta m.in. poprzez realizację Programu Rewitalizacji Miasta Łodzi; 	<ul style="list-style-type: none"> - wysoki udział w populacji osób w wieku poprodukcyjnym oraz niekorzystna relacja osób w wieku produkcyjnym do osób w wieku przed i poprodukcyjnym; - nadreprezentacja kobiet w grupie osób w wieku poprodukcyjnym; - wysoki ujemny przyrost naturalny; - niższy, w stosunku do innych ośrodków wielkomiejskich, - w przeliczeniu na mieszkańca – udział dochodu PKB a tym samym środków pozostających w dyspozycji budżetu Miasta, - mała liczba mieszkań treningowych i wspomaganych, - niewystarczająca liczba usług wsparcia środowiskowego (m.in. dostępność usług opiekuńczych i asystenckich, liczba miejsc w środowiskowych domach samopomocy); - niewystarczające środki finansowe na działania w obszarze wsparcia społecznego przez podmioty publiczne; - brak integracji działań różnych podmiotów z terenu Łodzi na rzecz osób z niepełnosprawnościami (instytucje publiczne, pomoc społeczna, placówki edukacyjno-wychowawcze, organizacje pozarządowe); - brak systemowego stałego wsparcia dla opiekunów osób z niepełnosprawnościami w formie opieki wytchnieniowej; - wysoki poziom instytucjonalizacji wsparcia, istnienie dużych placówek.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - rozwój infrastruktury w samym mieście jak i wokół miasta umożliwiający przyciąganie kapitału i tworzenie bardziej atrakcyjnych miejsc pracy; - rozwój infrastruktury połączeń kolejowych zwiększająca mobilność społeczną; - doświadczenie w pozyskiwaniu zewnętrznych źródeł finansowania, w szczególności po odblokowaniu środków europejskich w ramach Krajowego Planu Odbudowy; - integracja migrantów przybywających do Łodzi – wysoki odsetek osób podejmujących pracę oraz studentów; - tożsamość historyczna Łodzi jako miasta wielokulturowego; - doświadczenia we współpracy przy zlecaniu zadań organizacjom pozarządowym działającym w obszarze zabezpieczenia społecznego; 	<ul style="list-style-type: none"> - starzenie się społeczeństwa; - niska dzietność; - wyludnianie się Łodzi; - wielkość Miasta i związana z tym skala zadań, w szczególności wobec seniorów i osób z niepełnosprawnościami; - funkcjonujący stereotyp miasta biednego, sfrustrowanego; - niższe dochody mieszkańców w stosunku do innych ośrodków wielkomiejskich; - niestabilność sytuacji finansowo-gospodarczej (skutki wysokiej do zeszłego roku inflacji, wysokie koszty życia, surowców energetycznych, usług); - wysoki udział osób długotrwale bezrobotnych w tej grupie osób, pomimo niskiego poziomu bezrobocia;

<ul style="list-style-type: none"> - rozwój sieci podmiotów ekonomii społecznej; - włączanie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w proces decyzyjny dotyczący planowania działań na ich rzecz; - wzrost świadomości społecznej poprzez działania integracyjne; - popularność i dobre praktyki Łodzi w zakresie działań realizowanych w ramach kolejnych edycji Budżetu Obywatelskiego – wzrost partycypacji społecznej. 	<ul style="list-style-type: none"> - w grupie osób z niepełnosprawnościami niski poziom wykształcenia, mała aktywność zawodowa, niskie dochody i zła sytuacja ekonomiczna gospodarstw domowych z osobami niepełnosprawnymi, niedostateczna liczba profesjonalnych asystentów i opiekunów osób z niepełnosprawnością na rynku i zbyt niskie nakłady na prowadzenie tego rodzaju usług, małe zainteresowanie po stronie pracodawców zatrudnianiem niepełnosprawnych pracowników; - brak ogólnokrajowej polityki migracyjnej mogący negatywnie wpływać na możliwość integracji cudzoziemców; - brak narzędzi monitorowania dotyczących dalszych losów i wyborów życiowych przybywających do Łodzi osób zarówno migrantów krajowych i międzynarodowych, uchodźców i osób z nadanym statusem ochrony uzupełniającej; - potencjalny odpływ pracowników do miejsc pracy tworzonych w strefie Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego przy jednoczesnych skutkach społecznych na terenie samego Miasta.
--	--

6. Misja strategii rozwiązywania problemów społecznych

Misja to generalna wartość, do której dążenie jest niezmiennym celem samorządu miasta Łodzi w perspektywie długoletniej. Misja strategii musi stanowić inspirującą odpowiedź na zdefiniowane problemy społeczne. Przyjęta misja Strategii brzmi:

CZŁOWIEK W CENTRUM UWAGI

Rozumiemy tę misję następująco:

- **Żaden z mieszkańców nie pozostanie na marginesie ze względu na swój wiek, stan zdrowia, pochodzenie – to Twoje problemy są ważne**
- **Odpowiemy na Twoje potrzeby - dzięki wiedzy, doświadczeniu, znajomości przepisów prawa i możliwościom organizacyjno - finansowym**
- **Łódź zaprasza nowych mieszkańców, włącza ich w przyjazną lokalną wspólnotę, szanuje ich zwyczaje i wspólnie przełamuje schematy**
- **Włączamy każdego, zwłaszcza grupy trapiące przez szczególne problemy**

7. Wizja strategii

Kierunki w jakich zmierzamy:

- **wspieramy w społeczności lokalnej**
chcemy wspierać na miejscu, nie izolować, zmniejszać wpływ instytucjonalnych form wsparcia na rzecz działań lokalnych – to zawsze jest wydajniejsze i mniej kosztowne
- **skutecznie realizujemy założone cele, te duże i te małe, nie ma spraw nieważnych**
realizujemy duże i małe projekty, te wynikające z ustaw, strategii, programów ale równie ważne są działania będące odpowiedzią na wyzwania tych niewielkich grup
- **podnosimy kompetencje kadr szeroko pojętego wsparcia społecznego**
szkolenia, warsztaty, wizyty studyjne i inne formy podnoszenia kwalifikacji realizujemy zarówno dla urzędników, organizacji pozarządowych i beneficjentów działań
- **współpracujemy i korzystamy z wiedzy i zaangażowania organizacji pozarządowych w obszarze wsparcia społecznego**
organizacje pozarządowe to cenny element wsparcia społecznego, poszerzamy współpracę z trzecim sektorem
- **odpowiedzialnie i kompetentnie korzystamy z nowych możliwości organizacyjnych i finansowych**
profesjonalnie korzystamy z przyjmowanych programów ośłonowych na poziomie krajowym i europejskim, skutecznie wykorzystujemy mechanizmy finansowe, w szczególności wynikające z nowego rozdania środków europejskich
- **skutecznie korzystamy z narzędzi cyfrowych w kontaktach z osobami wymagającymi wsparcia, umożliwiamy im możliwy dostęp do nowoczesnych środków komunikacji**
podnosimy dostępność urzędów dla interesariuszy zewnętrznych, wdrażamy nowoczesne narzędzia komunikacji, sami też podnosimy swoje kwalifikacje w tym zakresie

8. Obszary strategiczne – cele operacyjne główne i szczegółowe, wskaźniki realizacji działań

Strategia zakłada interwencje w następujących obszarach:

1. **Polityka senioralna - Osiągnięcie wysokiej jakości życia osób starszych poprzez wzmacnianie ich aktywności i samodzielności, a także zapewnienie pomocy i wsparcia** – cele operacyjne:
  - Cel operacyjny I: Promowanie aktywnego starzenia się
  - Cel operacyjny II: Formy opieki senioralnej

2. **Wsparcie osób z niepełnosprawnościami - Ochrona i poprawa jakości życia oraz zapewnienie osobom niepełnosprawnym pełnego udziału w życiu społecznym i zawodowym** – cele operacyjne:
  - Cel operacyjny I: Rozwój lokalnych usług wsparcia dla osób niepełnosprawnych
  - Cel operacyjny II: Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych
  - Cel operacyjny III: Włączanie społeczne i integracja osób z niepełnosprawnościami
  - Cel operacyjny IV: Zwiększenie dostępności transportowej, architektonicznej, cyfrowej, dostępności informacyjno-komunikacyjnej dla osób z niepełnosprawnościami

3. **Wsparcie rodzin w sytuacjach kryzysowych** – cele operacyjne:
  - Cel operacyjny I: Monitorowanie skuteczności działań służących trwałości rodziny
  - Cel operacyjny II: Monitorowanie skuteczności działań w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej

4. **Wspieranie działań na rzecz integracji cudzoziemców w Łodzi**
  - Cel operacyjny I: Wdrożenie mechanizmów integracji cudzoziemców w warunkach lokalnych
  - Cel operacyjny II: Monitoring sytuacji cudzoziemców

5. **Rozwój usług społecznych na terenie Łodzi**

Cel strategiczny 1- Osiągnięcie wysokiej jakości życia osób starszych poprzez wzmacnianie ich aktywności i samodzielności, a także zapewnienie pomocy i wsparcia

Cel operacyjny I- Promowanie aktywnego starzenia się

W zakresie tego celu działania realizowane są zarówno przez Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych UMŁ (WZiSS) jak i MOPS w Łodzi. Działania realizowane przez WZiSS są przedmiotem osobnej strategii, tym samym wskazano działania w tym obszarze realizowane przez MOPS.

Aktywizacja Seniorów uczestników Domów Dziennego Pobytu			
	Liczba uczestników DDP	Nazwa wskaźnika	Liczba uczestników zajęć
1	880	Liczba seniorów korzystających z usług edukacyjnych	40%
2		Liczba seniorów korzystających z usług kulturalno-oświatowych	50%
3		Liczba seniorów korzystających z usług sportowo-rekreacyjnych	50%
4		Liczba seniorów korzystających z usług aktywności ruchowej lub kinezyterapii	50%
5		Liczba seniorów korzystających z usług aktywizujących społecznie	50%
6		Liczba seniorów korzystających z terapii zajęciowej	60%

Zajęcia finansowane będą ze środków miejskich w ramach budżetu na funkcjonowanie Domów dziennego pobytu oraz środków zewnętrznych w ramach rządowego programu wieloletniego „Senior+”

Cel operacyjny II: Formy opieki senioralnej

Działanie II.1

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łodzi tak jak w ubiegłych latach nadal będzie zapewniał osobom starszym dotychczasowe instytucjonalne formy opieki. Osoby o obniżonej sprawności psychofizycznej, które z uwagi na zaawansowany wiek, stan zdrowia lub skomplikowaną sytuację rodzinną wymagające wsparcia w organizacji życia codziennego korzystać będą mogły z funkcjonujących na terenie Miasta dziennych domów pomocy (zwanymi domami dziennego pobytu). Placówki te prowadzone są przez Miasto oraz na zlecenie Miasta Łodzi przez dwa podmioty niepubliczne.

W ramach działalności ww. placówek osoby w wieku poprodukcyjnym niepodlegające zatrudnieniu, niepracujący emeryci i renciści oraz niepracujące osoby niepełnosprawne będą mogły korzystać m.in. z możliwości pobytu i wypoczynku na terenie Domu, wyżywienia, uczestniczyć w wydarzeniach kulturalnych i towarzyskich, a także korzystać z zajęć służących utrzymaniu sprawności psychofizycznej w zależności od potrzeb uczestników i możliwości Domu.

Działanie II.2

Od 1 listopada 2023 r. obowiązuje nowelizacja ustawy o pomocy społecznej, która pozwala domom pomocy społecznej na oferowanie krótkoterminowej opieki nad osobami starszymi, niepełnosprawnymi i chorymi. Opiekun może przekazać do DPS czasowo opiekę na czas swojej choroby, wyjazdu, zmian zawodowych. Opieka krótkoterminowa odciąży członków rodzin lub opiekunów osób zależnych poprzez wsparcie ich w codziennych obowiązkach lub zapewnienie czasowego zastępstwa. Pomocą dla osób sprawujących codzienną, a często całodobową, opiekę nad bliskim w domu mogą być pobyty krótkoterminowe w wyspecjalizowanych ośrodkach. Pobytu takie zgodnie z nowelizacją ustawy o pomocy społecznej mogą być dzienne bądź też całodobowe, z zastrzeżeniem, że pobyt ten jest na czas określony, nie dłuższy niż 30 dni w roku kalendarzowym, z możliwością przedłużenia pobytu w uzasadnionych przypadkach o nie więcej niż 30 kolejnych dni w roku kalendarzowym.

Z myślą o opiekunach, którzy nie chcą rozstawać się z bliską osobą na dłuższy czas a stracili nagle możliwość sprawowania opieki nad współmałżonkiem czy rodzicem bądź muszą się przygotować na ich powrót ze szpitala, albo po prostu potrzebują chwili wytchnienia od codziennych obowiązków, w domach pomocy społecznej będzie oferowana właśnie opieka krótkoterminowa.

Nr	Działanie	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa 2023 rok	Wartość docelowa
1	Prowadzenie dziennych domów pomocy (z wyłączeniem placówek dla osób z niepełnosprawnościami)	a. liczba placówek b. liczba miejsc	a. 18 b. 860	a. 19 b. 900
2	Opieka krótkoterminowa w DPS	a. liczba placówek b. liczba miejsc	a. 0 b. 0	a. 1 b. 10

Cel Strategiczny 2- Ochrona i poprawa jakości życia oraz zapewnienie osobom niepełnosprawnym pełnego udziału w życiu społecznym i zawodowym

Cel operacyjny I: Rozwój lokalnych usług wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami

Zadania:

1. Zapewnienie usług wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami w miejscu zamieszkania przy jednoczesnej redukcji liczby miejsc w placówkach pobytu całodobowego.
2. Prowadzenie ośrodków wsparcia dziennego.
3. Zapewnienie opieki wytchnieniowej dla opiekunów osób z niepełnosprawnością.
4. Zapewnienie różnych form pomocy mieszkaniowej dla osób z niepełnosprawnością, w tym rozwijanie bazy mieszkań wspomaganych i treningowych.
5. Zapewnienie funkcjonowania już istniejących instytucjonalnych form opieki dla osób z niepełnosprawnością z uwzględnieniem wzrostu znaczenia form opieki domowej i półstacjonarnej.
6. Wspieranie działalności Warsztatów Terapii Zajęciowej.
7. Zapewnienie wsparcia psychologicznego osobom niepełnosprawnym oraz ich rodzinom i opiekunom.
8. Udzielanie indywidualnej pomocy finansowej osobom z niepełnosprawnościami w zakresie rehabilitacji społecznej.
9. Współpraca finansowa z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób z niepełnosprawnościami w trybie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.
10. Przygotowanie i realizacja programu deinstytucjonalizacji jako alternatywy dla osób z niepełnosprawnością.
11. Uwzględnienie potrzeb osób z niepełnosprawnościami w Centrum Interwencji Kryzysowej oraz zapewnienie dostępności tego miejsca dla osób z niepełnosprawnością.

Nr	Działanie	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa 2023 rok	Wartość docelowa
1	Zapewnienie usług opiekuńczych	a. Liczba godzin zrealizowanych usług b. Liczba beneficjentów	a. 465 196 b. 2634	a. 500 000 b. 2 750
2	Zapewnienie usług asystenckich	a. Liczba godzin zrealizowanych usług b. Liczba beneficjentów	a. 41 439 b. 83	a. 50 000 b. 100

3	Prowadzenie środowiskowych domów samopomocy oraz klubów samopomocy	a. Liczba placówek b. Liczba beneficjentów	a. 7 b. 393	a. 9 b. 450
4	Prowadzenie domów dziennego pobytu dla osób z niepełnosprawnościami	a. Liczba placówek b. Liczba beneficjentów	a. 2 b. 92	a. 2 b. 100
5	Prowadzenie rodzinnych domów pomocy	a. Liczba placówek b. Liczba mieszkańców	a. 1 b. 4	a. 2 b. 10
6	Rozszerzanie oferty mieszkań treningowych i wspomaganych dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności	a. Liczba mieszkań treningowych i wspomaganych b. Liczba mieszkańców	a. 19 b. 89	a. 25 b. 125
7	Zwiększanie liczby wynajętych lokali mieszkalnych z zasobu lokalowego gminy, dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnością	Liczba wynajętych lokali mieszkalnych	8	10
8	Prowadzenie domów pomocy społecznej	a. Liczba placówek b. Liczba miejsc	a. 15 b. 1 960	a. 15 b. 1 900
9	Wskaźnik trendu deinstytucjonalizacji form pomocy na rzecz osób z niepełnosprawnościami: liczba uczestników form pomocy świadczonej w środowisku lokalnym i półstacjonarnej (wymienionych w działaniach 1 do 6) w stosunku do całodobowych form stacjonarnych (wymienionych w działaniu 8)	a. wskaźnik liczbowy b. wskaźnik procentowy	a. 3295/1960 b. 168%	a. 3535/1900 b. 186%
10	Rozszerzanie działalności warsztatów terapii zajęciowej	a. Liczba warsztatów terapii zajęciowej b. Liczba uczestników warsztatów terapii zajęciowej	a. 9 b. 326	a. 9 b. 350
11	Dofinansowywanie likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się osób z niepełnosprawnością	Liczba zrealizowanych wniosków	626	690
12	Dofinansowywanie zakupu sprzętu rehabilitacyjnego i pomocniczego dla osób z niepełnosprawnością	Liczba zrealizowanych wniosków	2 959	3 300
13	Dofinansowywanie udziału osób z niepełnosprawnością i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych	Liczba beneficjentów	1 200	1 320
14	Wspieranie finansowe projektów organizacji pozarządowych w zakresie rehabilitacji leczniczej osób z niepełnosprawnością	a. Liczba dofinansowanych projektów b. Liczba beneficjentów	a. 11 b. 173	a. 12 b. 190

15	Wspieranie finansowe przedsięwzięć na rzecz wyrabiania i podtrzymywania możliwości samodzielnego funkcjonowania oraz aktywności społecznej osób z niepełnosprawnością	a. Liczba dofinansowanych projektów b. Liczba beneficjentów	a. 6 b. 521	a. 7 b. 550
16	Opieka wytchnieniowa	a. liczba beneficjentów b. liczba godzin	a. 201 b. 30 003	a. 240 b. 36 000
17	Prowadzenie poradnictwa psychologicznego dla osób z niepełnosprawnością i ich opiekunów	Liczba beneficjentów	24	30

Realizatorzy:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łodzi.
- Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych w Departamencie Zdrowia, Sportu i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Łodzi.
- Organizacje pozarządowe.

Cel operacyjny II: Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych.

Zadania:

1. Promowanie zatrudnienia osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy.
2. Prowadzenie i rozwijanie usług poradnictwa zawodowego i pośrednictwa pracy dla osób niepełnosprawnych.
3. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób niepełnosprawnych zgodnie z ich psychofizycznymi możliwościami oraz potrzebami rynku pracy.
4. Wspieranie tworzenia miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych przy wykorzystaniu środków PFRON przeznaczonych na rehabilitację zawodową.
5. Pozyskiwanie środków oraz realizacja programów aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych ze źródeł krajowych i unijnych.
6. Wspieranie podejmowania działalności gospodarczej przez osoby niepełnosprawne.
7. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych pośredników pracy i doradców zawodowych zajmujących się obsługą osób niepełnosprawnych.
8. Wspieranie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej, zatrudniających osoby niepełnosprawne.
9. Zwiększenie zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami w jednostkach administracji publicznej.

Nr	Działanie	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa 2020 rok	Wartość docelowa
1	Organizacja kampanii informacyjnych adresowanych do pracodawców, promujących zatrudnianie osób z niepełnosprawnością	a. Liczba przeprowadzonych działań	a. 3	a. 4
2	Organizacja szkoleń oraz spotkań informacyjnych dla pracodawców dot. instrumentów wspierających zatrudnianie osób z niepełnosprawnością	a. Liczba przeprowadzonych działań	a. 18	a. 20
		b. Liczba uczestników	b. 162	b. 200
3	Organizacja kursów i szkoleń dla osób z niepełnosprawnością w zakresie przygotowania do niezależnego funkcjonowania i wejścia na rynek pracy oraz praw i obowiązków jako pracowników	a. Liczba przeprowadzonych działań	a. 0	a. 5
		b. Liczba uczestników	b. 0	b. 60
4	Organizacja staży i prac interwencyjnych dla osób z niepełnosprawnością	a. Liczba zorganizowanych staży i prac interwencyjnych	a. 6	a. 8
		b. Liczba osób korzystających ze staży i prac interwencyjnych	b. 23	b. 30
5	Organizacja szkoleń zawodowych dla osób z niepełnosprawnością	a. Liczba zorganizowanych szkoleń	a. 0	a. 5
		b. Liczba uczestników	b. 0	b. 60
6	Realizacja indywidualnych usług pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego dla osób z niepełnosprawnością, w tym pomoc doradców zawodowych w opracowaniu indywidualnych planów działania, mających na celu podjęcie aktywności zawodowej na rynku pracy	a. Liczba opracowanych indywidualnych planów działania	a. 418	a. 425
		b. Liczba osób korzystających z usług	b. 2 800	b. 2 850
7	Udzielanie pomocy finansowej dla osób z niepełnosprawnością w podjęciu działalności gospodarczej	a. Liczba beneficjentów	a. 34	a. 35
		b. Wysokość przyznanych środków	b. 2 105 416 zł	b. 2 120 000 zł
8	Udzielanie pomocy finansowej pracodawcom zatrudniającym osoby z niepełnosprawnością	a. Liczba pracowników	a. 22	a. 25
		b. Wysokość przyznanych środków	b. 1 338 474 zł	b. 1 400 000 zł
9	Zwiększenie zatrudnienia osób z niepełnosprawnością w Urzędzie Miasta Łodzi i miejskich jednostkach organizacyjnych	Liczba zatrudnionych osób z niepełnosprawnością	506	525

10	Zapewnienie szkoleń dla pośredników pracy i doradców zawodowych w zakresie pracy z osobami z różnego rodzaju niepełnosprawnościami	a. Liczba szkoleń	a. 3	a. 5
		b. Liczba uczestników	b. 52	b. 70

Realizatorzy:

- Powiatowy Urząd Pracy w Łodzi.
- Urząd Miasta Łodzi.
- Miejskie jednostki organizacyjne.
- Organizacje pozarządowe.

Cel operacyjny III: Włączanie społeczne i integracja osób z niepełnosprawnościami

Zadania:

1. Zwiększanie świadomości społecznej i przełamywanie stereotypów w zakresie niepełnosprawności poprzez organizowanie działań informacyjno-edukacyjnych.
2. Przeciwdziałanie wykluczeniu i stygmatyzacji osób niepełnosprawnych.
3. Umożliwienie osobom z różnego rodzaju niepełnosprawnościami korzystania z oferty instytucji kultury, przedsięwzięć kulturalnych i sportowych.
4. wsparcie uczestnictwa osób z niepełnosprawnością w rywalizacji sportowej

Nr	Działanie	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa 2020 rok	Wartość docelowa
1	Organizowanie i wspieranie organizacji spotkań i przedsięwzięć o charakterze integracyjnym i włączającym, w tym w szczególności w zakresie kultury, sportu i rekreacji	a. Liczba zrealizowanych przedsięwzięć b. Liczba uczestników	a. 25 b. 114 194	a. 30 b. 120 000
2	Realizacja i wspieranie organizacji kampanii informacyjnych i edukacyjnych oraz wydarzeń (konferencji, wystaw, pokazów) mających na celu zmianę wizerunku osób z różnymi niepełnosprawnościami oraz podnoszenie wiedzy o niepełnosprawności	Liczba zrealizowanych przedsięwzięć	38	40

3	Zapewnienie dostępności zbiorów Biblioteki Miejskiej m.in. poprzez wyposażenie czytelni w specjalistyczny sprzęt do czytania dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności	Liczba czytelni wyposażonych w specjalistyczny sprzęt	3	5
4	Rozwój oferty w ramach projektu Łódzka karta „Bez barier”	Liczba partnerów w projekcie	58	65
5	Propagowanie twórczości i osiągnięć osób z niepełnosprawnością (np. wystawy prac, warsztaty)	Liczba zrealizowanych przedsięwzięć	2	4
6	Kontynuacja i poszerzenie zakresu projektu „Kultura bez barier” (np. spektakl teatralny, koncert, wystawa, wycieczka, warsztaty)	Liczba zrealizowanych przedsięwzięć	10	15
7	Organizacja zajęć i imprez sportowych z udziałem osób z niepełnosprawnościami	a. Liczba zrealizowanych przedsięwzięć b. Liczba uczestników	a. 17 b. 370	a. 20 b. 400

Realizatorzy:

- Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych w Departamencie Zdrowia, Sportu i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Łodzi.
- Wydział Kultury w Departamencie Pracy, Edukacji i Kultury Urzędu Miasta Łodzi.
- Wydział Sportu w Departamencie Zdrowia, Sportu i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Łodzi.
- Organizacje pozarządowe.
- Osoby z niepełnosprawnościami oraz ich rodzice i opiekunowie.

Cel operacyjny IV: Zwiększenie dostępności transportowej, architektonicznej, cyfrowej, dostępności informacyjno-komunikacyjnej dla osób z niepełnosprawnościami.

Zadania:

1. Wdrożenie w Urzędzie Miasta Łodzi i miejskich jednostkach organizacyjnych ustaw: ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami i ustawy z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych.
2. Poprawa dostępności obiektów i przestrzeni publicznej podczas realizacji inwestycji finansowanych ze środków budżetu miasta poprzez zwiększanie skuteczności oddziaływania na nie z uwzględnieniem standardu dostępności.
3. Dostosowanie miejskich usług przewozowych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
4. Zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami oraz ich rodzinom i opiekunom informacji o przysługujących im ulgach i uprawnieniach oraz porad prawnych.
5. U uruchomienie specjalistycznego transportu dla osób z niepełnosprawnościami – rozszerzenie możliwości praktycznego korzystania z niego.

Nr	Działanie	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa 2020 rok	Wartość docelowa
1	Działania mające na celu poprawę dostępności architektonicznej, informacyjno-komunikacyjnej i cyfrowej Urzędu Miasta Łodzi (Usługi wideo-tłumacza dla osób głuchych; usługi mobilne; zamieszczanie dostępnych cyfrowo dokumentów i informacji; opracowanie wytycznych dla pracowników; tłumaczenie informacji na język migowy)	Liczba zrealizowanych działań	5	5
2	Działania mające na celu poprawę dostępności architektonicznej, informacyjno-komunikacyjnej i cyfrowej miejskich jednostek organizacyjnych	a. Liczba zrealizowanych działań w zakresie poprawy dostępności informacyjno-komunikacyjnej	a. 49	a. 50
		b. Liczba zrealizowanych działań w zakresie poprawy dostępności informacyjno-komunikacyjnej	b. 532	b. 540
3	Szkolenie i podnoszenie kwalifikacji pracowników Urzędu Miasta Łodzi i miejskich jednostek organizacyjnych (w tym instytucji kultury i obiektów sportowych i rekreacyjnych) w zakresie obsługi osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności	a. Liczba szkoleń	a. 56	a. 60
		b. Liczba uczestników szkoleń	b. 738	b. 800
4	Zapewnienie osobom z różnego rodzaju niepełnosprawnościami specjalistycznych usług przewozowych w systemie door-to-door	Liczba osób, które skorzystały z usług	45 467	46 000
5	Udzielanie osobom z niepełnosprawnością oraz ich rodzinom i opiekunom nieodpłatnych informacji o przysługujących im ulgach i uprawnieniach oraz porad prawnych	Liczba beneficjentów	6 364	6 500

Realizatorzy:

- Komórki organizacyjne Urzędu Miasta Łodzi.
- Zarząd Inwestycji Miejskich.
- Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji.
- Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne Sp. z o.o.

Źródłem finansowania działań określonych w Celu Strategicznym II będą:

- środki własne Miasta Łodzi, ujęte w uchwalanym corocznie budżecie,
- środki z budżetu państwa, w tym pozostające w dyspozycji Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- Fundusz Solidarnościowy,
- Fundusz Dostępności,
- środki zewnętrzne, w szczególności pochodzące z programów operacyjnych Unii Europejskiej, środki własne realizatorów zadań, w tym organizacji pozarządowych.

Cel strategiczny 3- Wsparcie rodzin w sytuacjach kryzysowych

Szczegółowe zadania na rzecz rodzin z problemami opiekuńczo – wychowawczymi oraz pieczy zastępczej regulują odrębne, przyjmowane w okresach trzyletnich programy wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej. Programy szczegółowo diagnozują problemy rodzin, określają cele strategiczne i operacyjne, wskaźniki przyjmowanych do realizacji zadań oraz środki finansowe. Podobnie w przypadku rodzin, w których zdiagnozowano występowanie form przemocy domowej – zdaniem Zespołu Interdyscyplinarnego (w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej) jest opracowanie i realizacja gminnych programów przeciwdziałania przemocy domowej. Celem niniejszej Strategii jest wypracowanie krzyżowych wskaźników obrazujących skuteczność działań podejmowanych w powyższych obszarach.

Cel operacyjny I: Monitorowanie skuteczności działań służących trwałości rodziny

L.p.	Nazwa wskaźnika	Opis wskaźnika	Wartość bazowa (2023)	Pożądane działanie
1.	Nasycenie pomocą asystenta rodziny	Porównanie liczby rodzin objętych asystą rodziny do liczby rodzin ze stwierdzoną bezradnością w sprawach opiekuńczo - wychowawczych	44%	Wzrost liczby rodzin objętych wsparciem
2.	Skuteczność form pracy w obszarze wspierania rodziny	Porównanie liczby rodzin objętych asystą rodziny w stosunku do liczby dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej	515/376 (159)	Spadek liczby dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej
3.	Wzrost znaczenia rodzinnych form pieczy zastępczej	Porównanie liczby dzieci umieszczanych w pieczy instytucjonalnej w stosunku do dzieci umieszczanych w pieczy rodzinnej	70%	Spadek liczby dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej

Wskaźniki będą opracowywane w okresach rocznych na podstawie danych pozyskiwanych z CAPZ w Łodzi i MOPS w Łodzi.

Działanie będzie realizowane bezkosztowo.

Cel operacyjny II: Monitorowanie skuteczności działań w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej

Rekomendacje:

Celem ograniczenia zjawiska przemocy domowej należy podejmować i rozwijać działania w zakresie:

- Edukacji mającej wpływ na zwiększenie świadomości społecznej dotyczącej problematyki przemocy domowej, w zakres której wpisuje się warsztaty, prelekcje, kampanie społeczne, poradnictwo psychospołeczne
- Regularnego szkolenia kadry pracującej ze środowiskami dotkniętymi przemocą domową, celem wypracowania jak najbardziej profesjonalnego podejścia do problematyki przemocy i umiejętności pracy z osobami znajdującymi się w kryzysie
- Łatwego i szybkiego dostępu do wyspecjalizowanej kadry udzielającej pomocy i wsparcia, ze zwróceniem uwagi na środowiska cudzoziemskie w zakresie edukacji, przekazywania informacji, swobodnego dostępu do wsparcia socjalnego, psychologicznego i prawnego z wykorzystaniem tłumacza

- Wdrożenie działań mających na celu minimalizowanie krzywdzenia dzieci we wszystkich podmiotach zajmujących się opieką nad dziećmi, poprzez opracowanie i uruchomienie wewnętrznych procedur w tym zakresie
- Stworzenie efektywnych instrumentów, umożliwiających przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, poprzez zwiększenie dostępu do miejsc udzielających schronienia dla osób doświadczających przemocy, z naciskiem na stworzenie miejsc schronienia dla osób niepełnosprawnych – miejsca hostelowe w Ośrodku Interwencji Kryzysowej,
- Zapewnienie tymczasowych/przejściowych lokali na preferencyjnych warunkach dla ofiar przemocy domowej opuszczających specjalistyczny ośrodek wsparcia

Cel strategiczny 4- Wsparcie działań na rzecz integracji cudzoziemców w Łodzi

Cel operacyjny I: Wdrożenie mechanizmów integracji cudzoziemców w warunkach lokalnych

Projekt „Разом - wsparcie integracji obywateli państw trzecich”

Celem projektu jest wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym głównie obywateli Ukrainy, którzy w wyniku zbrojnej napaści Federacji Rosyjskiej na Ukrainę znaleźli się w Łodzi.

Projekt skierowany jest do 200 dzieci i młodzieży oraz 800 osób dorosłych - obywateli państw trzecich, przebywających lub pracujących na terenie Łodzi, a także 135 dzieci i młodzieży polskich zamieszkujących uczących się lub pracujących na terenie woj. łódzkiego, 8 osób dorosłych - nauczycieli pracujących w Łodzi.

W ramach projektu partnerstwo MOPS, CAPZ i Wydział Edukacji UMŁ planuje realizację takich działań, jak: wsparcie asystenta rodziny, wsparcie pomocy administracyjnej, asysta zdalna, usługi tłumaczeniowe i tłumaczenie strony internetowej MOPS, wsparcie asystenta międzykulturowego, prowadzenie oddziałów przygotowawczych, wsparcie psychologiczne, pedagogiczne, logopedyczne, poradnictwo specjalistyczne, trening umiejętności społecznych, grupa wsparcia, korepetycje, doradztwo zawodowe, szkolenia i staże, a także kolonie, obozy i półkolonie zimowe integrujące społeczność przyjmującą i obywateli państw trzecich.

Okres realizacji: 08/2024 – 07/2027

Działania:

Nr zadania	Nazwa zadania	Opis działań Realizator	Wskaźniki realizacji
1	Praca socjalna	Celem zadania jest dopasowanie form wsparcia do indywidualnych potrzeb uczestników poprzez indywidualne spotkania w MOPS lub w miejscu zamieszkania uczestników projektu poświęcone sporządzeniu Indywidualnego Planu Integracji i Adaptacji. Wsparcie realizowane przy udziale tłumacza języka ukraińskiego. MOPS w Łodzi	200 osób/3 godziny dla każdego uczestnika
2	Diagnoza potrzeb dzieci, młodzieży i młodych dorosłych	Celem zadania jest dopasowanie form wsparcia do indywidualnych potrzeb. Udzielane wsparcie będzie adekwatne do potrzeb uczestnika projektu – jego sytuacji na rynku pracy, znajomości języka polskiego, wykształcenia, kwalifikacji, różnic kulturowych, płci, wieku, sytuacji zdrowotnej itp. Przeprowadzenie przez asystenta usamodzielnienia wstępnej diagnozy potrzeb uczestników i przygotowanie go w formie Indywidualnego Planu Integracji i Adaptacji określającego zaplanowane formy wsparcia w projekcie uwzględniające indywidualne potrzeby i predyspozycje. CAPZ w Łodzi	200 osób - obywatele państw trzecich (180 dzieci/młodzieży do 17 roku życia i 20 osób młodych dorosłych 18-24)
3	Wsparcie asystenta rodziny	Celem zadania jest wsparcie rodzin ukraińskich w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych i	60 rodzin

		zapobieganie negatywnym zjawiskom w rodzinach. Zadanie skierowane jest do rodzin dysfunkcyjnych i zmagających się z trudnościami w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W ramach zadania będą świadczone usługi asystenta rodziny. MOPS w Łodzi	
4	Wsparcie asystenta międzykulturowego dla dzieci, młodzieży	Wsparcie asystenta międzykulturowego polega na pomocy w nauce oraz w procesie integracji ze społecznością szkolną, pomocy w tłumaczeniu z języka polskiego na język ojczysty dziecka i jego rodziny (oraz odwrotnie), zarówno podczas zajęć szkolnych jak i podczas zebrań rodziców oraz spotkań indywidualnych z psychologiem/pedagogiem szkolnym, dyrekcją lub kadrą pedagogiczną szkoły, pośredniczenie w kontaktach pomiędzy szkołą a rodzicami lub opiekunami prawnymi dzieci, mediacje w przypadku konfliktów na tle kulturowym, narodowym, rasowym, etnicznym lub religijnym. CAPZ w Łodzi	180 osób-obywateli państw trzecich (dzieci i młodzież do 17 r.ż.)
5	Wsparcie asystenta usamodzielniania dla młodych dorosłych	Wsparcie asystenta usamodzielniania mające na celu przygotowanie do funkcjonowania w społeczeństwie. Każdy uczestnik będzie objęty wsparciem przez cały okres realizacji projektu (36 msc) w oparciu o Indywidualny Program Usamodzielnienia. Zakres: wsparcie w nabywaniu kompetencji, radzenie sobie z formalnościami w urzędzie, pomoc w poszukiwaniu pracy bądź w zmianie pracy. Wyposażenie uczestników w umiejętności, które pozwolą im swobodnie korzystać z rynku pracy zarówno w Polsce jak i w ich ojczystym kraju. CAPZ w Łodzi	20 osób-obywateli państw trzecich (młodych dorosłych 18-24)
6	Pomoc administracyjna	Celem zadania jest ułatwienie przybywającym i zostającym na terenie Łodzi osobom z Ukrainy pobyt na terenie Rzeczypospolitej Polskiej poprzez likwidację bariery językowej i pomoc w załatwianiu spraw urzędowych. Zakres: przyjmowanie wniosków na świadczenia realizowane przez MOPS w Łodzi na podstawie przepisów ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (jednorazowe świadczenie na zagospodarowanie 300 zł, wnioski na pokrycie kosztów utrzymania i zakwaterowania – 40 zł/dziennie; świadczenia z pomocy społecznej, tj.: zasiłki stałe, okresowe, celowe, sprawienie pogrzebu); pomoc w sprawach będących we właściwości innych organów administracji publicznej (m.in.: Centrum Świadczeń Socjalnych, ZUS, MZOSN). MOPS w Łodzi	10 pracowników MOPS w Łodzi (obywatele Ukrainy)
7	Asysta zdalna	Celem zadania jest dodatkowe wsparcie uczestników projektu w procesie adaptacji. Zakres wsparcia:	100 osób

		<p>wyposażenie uczestników w urządzenia dostępne umożliwiające kontakt z asystentami zdalnymi w ramach dedykowanego systemu informatycznego, umożliwiające komunikację głosową, tekstową, analizę danych odnośnie stanu użytkownika, jego lokalizacji, historii kontaktów oraz jego danych identyfikacyjnych. Usługa świadczona 7 dni/tyg. w godz. 8-22. Usługa będzie realizowana przy użyciu urządzeń dostępowych, jak również z pomocą aplikacji mobilnej dedykowanej dla wykorzystywanego systemu. Usługa zdalnej asysty będzie uzupełnieniem wsparcia oferowanego w ramach pozostałych zadań, poprzez swój egalitarny charakter, w szczególności możliwość objęcia wsparciem wszystkich uczestników, bez względu na ich lokalizację czy stan zdrowia, niepełnosprawność. Dodatkowo będzie miała interwencyjny charakter, gdyż w odróżnieniu od pozostałych form, nie będzie wymagała wcześniejszego zgłaszania / umawiania asysty, lecz będzie dostępna w wariantcie przywoławczym. Całość wsparcia w ramach zadania będzie koordynowana, w szczególności merytorycznie przez Asystenta wiodącego.</p> <p>MOPS w Łodzi</p>	
8	Wsparcie tłumaczeniowe	<p>Celem zadania jest wsparcie dorosłych obywateli państw trzecich - klientów MOPS w Łodzi w zakresie tłumaczenia pisemnego, w tym tłumaczenia przysięgłego na języki ukraiński/polski dokumentów, w tym: dokumentów potwierdzających kwalifikacje, kompetencje, wykształcenie, staż pracy, historii leczenia, orzeczenie o niepełnosprawności i inne.</p>	60 stron tekstu
9	Prowadzenie oddziałów przygotowawczych	<p>Cel zadania jest wsparcie w integracji dzieci/młodzieży-obywateli państw trzecich do otoczenia społecznego, którzy nie znają języka polskiego lub znają go na poziomie niewystarczającym do nauki oraz nie są objęci nauką w polskim systemie edukacji. Działanie przyczyni się do włączenia ich do polskiego systemu edukacji. W ramach zadania zostaną utworzone 4 oddziały przygotowawcze, w tym 2 oddziały dla dzieci z niepełnosprawnościami. Uczestnikami będą dzieci w wieku 10-15 nieznające języka polskiego, charakteryzujące się poczuciem wyobcowania, mające trudności z adaptacją ze społeczeństwem polskim, w szczególności .z grupą rówieśniczą.</p> <p>Wydział Edukacji UMŁ</p>	50 dzieci w wieku 10 – 15 lat, w tym 10 dzieci z niepełnosprawnościami
10	Wsparcie specjalistyczne dla dzieci i młodzieży	<p>Celem zadania jest podniesienie kompetencji społecznych, przezwyciężenie trudności/radzenie sobie z traumą, poprawa jakości życia, w tym komfortu psychicznego, uzupełnianie deficytów edukacyjnych, wsparcie w rozwiązaniu trudności młodych dorosłych. Zakres dostosowany do Indywidualnego Planu Integracji i Adaptacji (zadanie</p>	<p>200 uczestników projektu-obywateli państw trzecich (180 dzieci/młodzieży do 17 roku życia i 20 osób Młodych dorosłych 18-24)</p> <p>a) 1 psycholog/1 pedagog</p>

		<p>6) oraz Indywidualnego Programu usamodzielniania (zadanie 9). Formy wsparcia:</p> <p>a) Poradnictwo psychologiczno-pedagogiczne</p> <p>b) Trening Umiejętności Społecznych</p> <p>c) Grupy wsparcia</p> <p>d) Korepetycje według indywidualnych potrzeb</p> <p>e) wsparcie specjalistyczne wg indywidualnych potrzeb (logopeda, psychoterapeuta/psychotraumatolog, psychiatra, prawnik, tłumacz)</p> <p>MOPS w Łodzi, CAPZ w Łodzi</p>	<p>b) min. 40 uczestników</p> <p>c) min. 24 uczestników</p> <p>d) min. 60 uczestników</p> <p>e) min. 60 uczestników</p>
11	Aktywizacja zawodowa młodych dorosłych	<p>Celem zadania jest aktywizacja zawodowa młodych dorosłych-obywateli państw trzecich, wzrost ich kwalifikacji/kompetencji zawodowych, integracja z otoczeniem gospodarczym. Zadanie przyczyni się do asymilacji społ.-gosp. i zwiększenia szans na usamodzielnienie się. Formy wsparcia:</p> <p>a) doradztwo zawodowe dopasowane do indywidualnych preferencji, predyspozycji i zainteresowań zawodowych, opracowanie IPD. Przyjęte metody skupią się na diagnozie indywidualnego stanu uczestnika w kontekście braku pracy (w szczególności osoby z niepełnosprawnościami) i z poszanowaniem wyborów zawodowych ze względu na płeć.</p> <p>b) szkolenia/ kursy podnoszące kwalifikacje/kompetencje zawodowe, szkolenia zawodowe o zindywidualizowanym charakterze tj. program wynikać będzie z predyspozycji uczestnika projektu.</p> <p>c) 3-miesięczne staże zawodowe. Uczestnik ma zapewnione: badania lekarskie, stypendium stażowe. CAPZ w Łodzi</p>	<p>20 uczestników- młodych dorosłych obywateli państw trzecich (wiek 18-24)</p> <p>a) 20 osób x 4 godziny</p> <p>b) 20 osób x 120 godzin</p> <p>c) 20 osób x 3 m-ce</p>
12	Integracja obywateli	<p>Celem zadania jest integracja dzieci/młodzieży-obywateli państw trzecich ze społecznością polską, a przede wszystkim z grupą rówieśniczą. Formy wsparcia:</p> <p>a) Trening adaptacyjny - wyjazd integracyjny 9 grup x 30 os. x 5 dni (15 osób-obywateli państw trzecich i 15 osób pochodzenia polskiego w grupach wiekowych). Organizator zapewni: dojazd,</p> <p>b) Półkolonie zimowe – 18 grup x 15 osób (7/8 osób-dzieci i młodzieży-obywateli państw trzecich oraz 7/8 dzieci i młodzieży polskiego pochodzenia) - 5 dni.</p> <p>c) Kolonie letnie - 9 turnusów x 10 dni.</p> <p>Wydział Edukacji UMŁ</p>	<p>270 osób – 135 dzieci i młodzieży-obywateli państw trzecich oraz 135 dzieci i młodzieży polskiego pochodzenia.</p>
13	Tłumaczenie strony MOPS na język ukraiński	<p>Celem zadania jest zwiększenie dostępu do świadczonych usług społecznych na rzecz obywateli państw trzecich. W ramach zadania zostanie</p>	-

	przetłumaczona i opublikowana treść strony https://mops.uml.lodz.pl na język ukraiński	
--	--	--

Budżet projektu - 13 644 061,90 zł, w tym:

- dofinansowanie - 12 908 471,50 zł - Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027,
- wkład własny – 735 590,40 zł – budżet Miasta Łodzi.

Cel operacyjny II: Monitoring sytuacji cudzoziemców

Celem działania jest pozyskanie danych o sytuacji cudzoziemców przebywających na terenie Miasta w dłuższej perspektywie, tj. po zakończeniu udzielanego wsparcia ze strony instytucji pomocowych. Dodatkowo doprecyzowanie danych pozostających w systemie ZUS a publikowanych w skali całego województwa – pomimo, iż Łódź jako stolica regionu przyciąga prawdopodobnie największą liczbę cudzoziemców de facto szczegółowe analizy opracowywane przez ZUS nie dają jednoznacznej odpowiedzi o sytuacji tych osób bezpośrednio na terenie Miasta. Osobnym zagadnieniem są dalsze losy osób z nadanym statusem uchodźcy lub ochrony uzupełniającej już po zakończeniu rocznych indywidualnych programów integracji – celem działania będzie ustalenie dalszych losów tych osób, czy podjęły pracę, osiedliły się w Łodzi czy zdecydowały się na dalszą migrację. Zadanie nie będzie rodziło dodatkowych kosztów i będzie polegało na nawiązaniu współpracy i pozyskiwaniu danych od ZUS Oddział w Łodzi, Wydziału Spraw Obywatelskich i Komunikacji UMŁ oraz danych będących w dyspozycji MOPS w Łodzi.

Proponowane wskaźniki:

Numer wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Źródło danych
1	Liczba cudzoziemców w statystykach ZUS ogółem: w tym: a) kobiety b) mężczyźni	ZUS O/Łódź
2	Liczba cudzoziemców ze względu na wiek: a) liczba osób w wieku przedprodukcyjnym b) liczba osób w wieku produkcyjnym c) liczba osób w wieku poprodukcyjnym	ZUS O/Łódź
3	Pochodzenie cudzoziemców: a) Europa – obszar UE b) Europa – spoza obszaru UE c) Z innych kontynentów	ZUS O/Łódź
4	Aktywność zawodowa cudzoziemców: a) Pracownicy b) Osoby prowadzące pozarolniczą działalność c) Osoby wykonujące pracę na podstawie umowy zlecenia lub umowy agencyjnej d) Bezrobotni e) Emeryci i renciści	ZUS O/Łódź
5	Liczba cudzoziemców posiadających zameldowanie na pobyt stały lub czasowy na terenie Łodzi ogółem: w tym: a) Kobiety b) Mężczyźni	WSOiK UMŁ

6	<p>Cudzoziemcy ze względu na kraj pochodzenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Obywatele Ukrainy b) Obywatele Białorusi c) Obywatele z innych krajów Europy spoza obszaru UE d) Obywatele z obszaru UE e) Obywatele z innych kontynentów 	WSOiK UMŁ
7	<p>Cudzoziemcy, którzy zakończyli Indywidualne Programy Integracji: Liczba ogółem: w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Kobiety b) Mężczyźni <p>w tym ze względu na kraj pochodzenia</p>	MOPS w Łodzi
8	<p>Dalsze plany życiowe cudzoziemców , którzy zakończyli Indywidualne Programy Integracji:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Zamieszkanie w Łodzi b) Dalsza migracja krajowa lub zagraniczna 	MOPS w Łodzi

Cel Strategiczny 5- Rozwój usług społecznych na terenie Łodzi

Projekt „Centrum Usług Środowiskowych w Łodzi”

Celem głównym projektu jest zwiększenie samodzielności oraz zdolności do uczestniczenia w życiu społecznym, zawodowym, edukacyjnym osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym osób starszych lub osób z niepełnosprawnościami, poprzez kompleksowe rozwijanie usług służących zaspokojeniu rosnących potrzeb, w następstwie umożliwiające ich opiekunom powrót na rynek pracy. Działania nakierowane będą na świadczenie usług w warunkach domowych i środowisku naturalnym oraz na przygotowanie najbliższego środowiska do pomocy osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.

Okres realizacji: 11/2023 do 12/2026.

Działania:

Nr zadania	Nazwa zadania	Opis działań Realizator	Wskaźniki realizacji
1	Wsparcie towarzyszące - praca socjalna oraz poradnictwo psychologiczne	Pracownicy socjalni obejmą wsparciem 450 uczestników projektu, będą przeprowadzać wywiady środowiskowe, aktualizacje, rozpoznawać i ustalać potrzeby, określać indywidualny wymiar i zakres wsparcia - Indywidualna ścieżka wsparcia, w tym kwalifikować do usług, świadczeń, ustalać plan pomocy, prowadzenie działań zmierzających do poprawy sytuacji osób wymagających wsparcia, będą odpowiedzialni za nawiązanie i utrzymanie kontaktu z opiekunami. MOPS w Łodzi	450 osób (150 osób rocznie)
2	Usługa asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej	Usługa asystencji osobistej w okresie realizacji projektu będzie udzielana osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu posiadającym znaczny stopień niepełnosprawności – sprzężony, znaczny lub umiarkowany. Każdy uczestnik projektu będzie objęty wsparciem w wymiarze średnio 40 godzin miesięcznie. Usługi świadczone będą w dowolne dni tygodnia w godz. 8-22. MOPS w Łodzi	150 osób – 50 osób rocznie, w tym 26 kobiet i 24 mężczyzn
3	Usługi Asystenta Osobistego Osoby Niepełnosprawnej i psychologa	W ramach zadania realizowane będzie wsparcie w postaci usług asystenckich świadczonych przez Asystentów Osobistych Osób Niepełnosprawnych. Pomoc dedykowana będzie przede wszystkim osobom z zaburzeniami psychicznymi i chorobami neurologicznymi. TPN	25 osób, w tym 15 kobiet i 10 mężczyzn, 32 godziny wsparcia miesięcznie na uczestnika
4	Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu oraz wsparcie psychologiczne	W ramach zadania zapewnione zostaną usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla uczestników projektu. Ilość godzin i długość wsparcia określał będzie kontrakt trójstronny. Przyjmuje się, że średnia liczba godzin przysługująca na 1 uczestnika projektu to 40 godzin miesięcznie. Usługi świadczone będą od	60 osób – 40 kobiet i 20 mężczyzn

	i wolontariackie dla opiekunów faktycznych	poniedziałku do niedzieli w godzinach 6:00-22:00, z wyłączeniem dni ustawowo wolnych od pracy. W ramach zadania przewidziane jest dodatkowe wsparcie psychologa oraz 8 wolontariuszy. W ramach zadania realizowana będzie również pomoc psychologiczna (poradnictwo, diagnostyka, interwencja kryzysowa) dedykowana dla opiekunów faktycznych osób niesamodzielnych. Rolą psychologa i wolontariuszy będzie m.in. wsparcie w procesie opieki nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (m.in. nauka prawidłowych zasad higieny, pierwszej pomocy przedmedycznej, psychoedukacje i konsultacje), zabezpieczenie żywotnych potrzeb opiekunów faktycznych oraz wypracowanie prawidłowego funkcjonowania systemu rodzinnego. TPN	
5	Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu oraz wsparcie psychologiczne i wolontariackie dla opiekunów faktycznych	Opis działania jak w pkt 4 Kłós Sp. z o.o.	30 osób – 20 kobiet i 10 mężczyzn
6	Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania i wsparcie towarzyszące - zapewnienie posiłków	Usługi opiekuńcze świadczone będą polegały na dobraniu i dostosowaniu odpowiedniego opiekuna do osoby potrzebującej wsparcia. Wymiar i zakres wsparcia będzie dostosowywany do indywidualnych potrzeb uczestników projektu poprzedzony oceną sytuacji materialnej oraz życiowej przeprowadzoną na podstawie ankiety rekrutacyjnej oraz innych dokumentów potwierdzających sytuację życiową. W ramach zadania wsparciem w postaci posiłków objętych zostanie 50 najbardziej potrzebujących uczestników korzystających z usług opiekuńczych. Pomoc w postaci posiłków będzie udzielana od poniedziałku do piątku. Fundacja Pomocy Niepełnosprawnym "Okaż Serce"	371 osób – 250 kobiet i 121 mężczyzn
7	Specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi i psycholog	Wsparciem objęte będą osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym starsze i posiadające niepełnosprawności. Pomoc dedykowana będzie również osobom, które opuściły opiekę instytucjonalną na rzecz usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej. TPN	60 osób – 35 kobiet i 25 mężczyzn
8	Sąsiedzkie usługi opiekuńcze	Usługi sąsiedzkie będą świadczone osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu które z powodu wieku, choroby lub	10 osób – 6 kobiet i 4 mężczyzn

		<p>z innych przyczyn wymagają pomocy. Usługi sąsiedzkie będą świadczone z częstotliwością uzależnioną od potrzeb osoby będącej odbiorcą usługi. Zakłada się, że wsparcie w formie usługi sąsiedzkiej realizowane będzie na rzecz jednej osoby w średnim wymiarze 30 godzin w miesiącu.</p> <p>Stowarzyszenie Wsparcie Społeczne "Ja-Ty-My"</p>	
9	Dzienny Dom Pomocy dla młodzieży i młodych osób dorosłych z niepełnosprawnościami	<p>W ramach zadania prowadzony będzie Dzienny Dom Pomocy dla młodzieży i młodych osób dorosłych z niepełnosprawnościami. DDP realizować będzie wsparcie w dniach roboczych przez co najmniej 8 godzin dziennie w godzinach dostosowanych do potrzeb uczestników i ich rodzin, w wyjątkowych przypadkach liczba dni i godzin funkcjonowania DDP może zostać dostosowana do lokalnych potrzeb. DDP zapewni usługi opiekuńcze oraz zabezpieczy wsparcie dla uczestników wynikające z ich indywidualnych potrzeb i oczekiwań. DDP zapewni wyżywienie - 2 posiłki dziennie, pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, pielęgnację, kontakty z otoczeniem oraz opiekę i wsparcie kadry specjalistycznej.</p> <p>Łódzki Sejmik Osób Niepełnosprawnych</p>	Placówka dla 14 osób (8 kobiet i 6 mężczyzn)
10	Klub pomocy wzajemnej dla 12 osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu	<p>Uczestnikami Klubu będą osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Głównym celem Klubu będzie:</p> <p>a) zagospodarowanie czasu wolnego, w tym rozwijanie umiejętności i indywidualnych zainteresowań;</p> <p>b) zwiększenie aktywności i uczestnictwa osób w życiu społecznym;</p> <p>c) działalność prozdrowotna, w tym: edukacja zdrowotna i spotkania edukacyjno-informacyjne z lekarzami, dietetykami, terapeutami, itp.;</p> <p>d) działalność kulturalna, w tym wyjścia do kina czy teatru, rozwój umiejętności artystycznych;</p> <p>e) działalność edukacyjna, w tym nauka obsługi komputera, korzystania z Internetu, spotkania edukacyjno-informacyjne z ekonomistami, prawnikami, itp.;</p> <p>f) prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych mających na celu usprawnienie organizmu oraz minimalizowanie ograniczeń fizycznych wynikających z wieku i stanu zdrowia;</p> <p>g) tworzenie grup samopomocowych, których członkowie będą wzajemnie się wspierać w trudnościach życia codziennego;</p> <p>h) świadczenie poradnictwa i terapii psychologicznej;</p>	12 osób (7 kobiet i 5 mężczyzn)

		<p>i) świadczenie poradnictwa rodzinnego.</p> <p>Fundacja Piotrkowska 17</p>	
11	Klub pomocy wzajemnej dla 12 osób starszych potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu	<p>Głównym celem Klubu będzie:</p> <p>a) zagospodarowanie czasu wolnego, w tym rozwijanie umiejętności i indywidualnych zainteresowań;</p> <p>b) zwiększenie aktywności i uczestnictwa osób w życiu społecznym;</p> <p>c) działalność prozdrowotna, w tym: edukacyjna zdrowotna i spotkania edukacyjno-informacyjne z lekarzami, dietetykami, terapeutami, itp.;</p> <p>d) działalność kulturalna, w tym wyjścia do kina czy teatru, rozwój umiejętności artystycznych;</p> <p>e) działalność edukacyjna, w tym nauka obsługi komputera, korzystania z Internetu, spotkania edukacyjno-informacyjna z ekonomistami, prawnikami, itp.;</p> <p>f) prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych mających na celu usprawnianie organizmu oraz minimalizowanie ograniczeń fizycznych wynikających z wieku i stanu zdrowia;</p> <p>g) tworzenie grup samopomocowych, których członkowie będą wzajemnie się wspierać w trudnościach życia codziennego;</p> <p>h) świadczenie poradnictwa i terapii psychologicznej;</p> <p>i) świadczenie poradnictwa rodzinnego.</p> <p>Stowarzyszenie Wsparcie Społeczne "Ja-Ty-My"</p>	<p>12 osób (7 kobiet i 5 mężczyzn)</p>
12	Usługi asystenta usamodzielnienia	<p>Wsparciem zostaną objęte osoby przebywające lub mających zamieszkać w całodobowych instytucjach opieki (posiadających skierowanie). Rolą asystenta usamodzielnienia będzie objęcie całościowym wsparciem uczestników, którzy przebywają i rokują na opuszczenie placówki lub którzy mają w niedalekiej przyszłości zamieszkać w całodobowych instytucjach opieki, tj. np. DPS (posiadających skierowanie). Asystent usamodzielnienia otoczy profesjonalnym wsparciem uczestnika w zakresie codziennego funkcjonowania, a zwłaszcza planowania budżetu domowego, dbania o osobiste sprawy finansowe, mieszkaniowe (opłacanie rachunków, planowanie i robienie zakupów), dbania o czystość osobistość i mieszkania. Asystent usamodzielnienia będzie pomagał również w nawiązywaniu i utrzymywaniu kontaktów społecznych, rozwoju zainteresowań, wzbudzaniu ciekawości świata i poszerzaniu horyzontów. Będzie towarzyszył i pomagał w korzystaniu ze wsparcia specjalistycznego w projekcie i poza nim.</p>	<p>5 osób (3 kobiety i 2 mężczyzn)</p>

		MOPS w Łodzi	
13	Mieszkania wspomagane dla 6 osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu	<p>W Mieszkanium Wspomaganiem będą świadczone usługi bytowe w postaci miejsca całodobowego pobytu, praca socjalna, usługi polegające na nauce rozwijania lub utrwalania umiejętności praktycznych, służących prowadzeniu niezależnego życia w zakresie samoobsługi, zaspokajania codz. potrzeb życiowych, w tym przygotowywania posiłków, efektywnego zarządzania czasem, efektywnego zarządzania finansami, prowadzenia gospodarstwa domowego, załatwiania spraw osobistych i urzędowych, utrzymywania więzi rodzinnych, rozwiązywania konfliktów interpersonalnych i rozwijania autonomii decyzyjnej, uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej, poszukiwania pracy oraz utrzymania zatrudnienia, usługi zapewniające pomoc osobom z niepełnosprawnościami, osobom w podeszłym wieku lub przewlekle chorym w wykonywaniu czynności niezbędnych w codziennym funkcjonowaniu.</p> <p>TPN</p>	6 osób (2 kobiety i 4 mężczyzn)
14	Wsparcie towarzyszące - poradnictwo psychologiczne, pedagogiczne i prawne	<p>Usługa dedykowana osobom z niepełnosprawnościami:</p> <p>a) poradnictwo prawne w zakresie prawo lokalowe, prawo dotyczące niepełnosprawności, rodzinne, administracyjne, obsługa administracyjna procesu oddłużenia ustawowego osób fizycznych,</p> <p>b) Treningi umiejętności społecznych – warsztaty prowadzone w 5 modułach: Nauka czynności życia codziennego, Treningi higieniczne, Modelowanie zachowań prozdrowotnych, Nauka zarządzania budżetem, Nabywanie umiejętności obywatelskich.</p> <p>Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych/Oddział ds. Osób z Niepełnosprawnościami i Dostępności</p>	40 osób (25 kobiet i 15 mężczyzn)
15	Wsparcie towarzyszące - Poradnictwo prawne dla UP i ich opiekunów faktycznych	<p>Proponowany zakres wsparcia towarzyszącego obejmuje poradnictwo prawne, mediacje, przygotowywanie pism procesowych, ugody, odwołań. Tematyka: prawo z zakresu ustawy o rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, w tym orzecznictwo, prawo oświatowe w zakresie orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego, prawo administracyjne, pomoc społeczna, prawo lokalowe, prawo pracy, prawo rodzinne, prawo cywilne, ochrona przed niezgodną z prawem eksmisją, ochrona dłużnika przed nieuczciwym wierzycielem, ochrona przed ubezwłasnowolnieniem. Poradnictwo będzie dostępne dla osób głuchych (zapewnienie zdalnego</p>	135 osób (81 kobiet i 54 mężczyzn)

		tłumacza oraz tłumacz w terenie po wcześniejszym umówieniu).	
		Stowarzyszenie Wsparcie Społeczne "Ja-Ty-My"	
16	Wsparcie towarzyszące - Prowadzenie wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego i pielęgnacyjnego	<p>W ramach zadania prowadzona będzie wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego i opiekuńczego niezbędnego do opieki nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Od uczestników projektu nie będą pobierane opłaty za wypożyczenie, przyjmowana będzie jednak kaucja zwrotna, podpisywana będzie także umowa o wypożyczenie, regulująca ich obowiązki związane z dbaniem o wypożyczony sprzęt.</p> <p>Fundacja Piotrkowska 17/Łódzki Sejmik Osób Niepełnosprawnych</p>	-
17	Wsparcie towarzyszące - Usługi transportu osobowego, zapewnienia posiłków, sprzątające i naprawcze dla UP	<p>a) Wsparciem w formie transportu specjalistycznego będzie udzielane w przypadkach, których potrzeba wsparcia w codziennym funkcjonowaniu ogranicza bądź wyklucza korzystanie z innych powszechnie dostępnych środków lokomocji. Usługa transportowa, świadczona będzie przez pięć dni w tygodniu w godz. 7.00 – 18.00.</p> <p>b) Wsparciem w formie usługi dowożenia posiłków (obiad dwudaniowy) przewidywane jest objęcie osób, w przypadku których występują trudności w samodzielnym przygotowaniu posiłku. Posiłki będą rozwożone do miejsc zamieszkania przez 5 dni w tygodniu z wyłączeniem dni ustawowo wolnych od pracy.</p> <p>c) Wsparcie w formie drobnych usług naprawczych dla osób potrzebujących wsparcia w tym zakresie.</p> <p>d) Wsparcie w formie usług sprzątających dla osób potrzebujących wsparcia w tym zakresie.</p> <p>Stowarzyszenie Wsparcie Społeczne "Ja-Ty-My"</p>	<p>a) 136 osób b) 50 osób c) 68 osób d) 340 osób</p>
18	Wsparcie towarzyszące - Teleopieka	<p>Teleopieka świadczona będzie w oparciu zakup usługi, której elementami będzie dostęp do specjalistycznego systemu, dzierżawa urządzeń ubieralnych komunikacyjno-przyzywowych, aplikację mobilną dla personelu i opiekunów oraz wsparcie Centrum Teleopieki. System pozwoli na monitorowanie parametrów życiowych, takich jak temperatura, saturacja, ciśnienie, puls i rejestrowanie ich w bazie, oraz predykcję zdarzeń zdrowotnych w oparciu o modele AI i ML. Rozwiązanie pozwoli na rejestrowanie zdarzeń - upadek, uszkodzenie opaski, zmiana lokalizacji oraz generowanie alertów, które zostaną wysłane do telecentrum, kadry projektu i opiekunów. Opaska</p>	230 osób

		<p>dodatkowo umożliwić będzie sam. wystanie zgłoszenia do Centrum Teleopieki poprzez wciśnięcie przycisku alarmowego opisanego językiem Braille'a, znajdującym się na opasce. Uczestnicy projektu z pomocą telecentrum będą w stanie otrzymać wsparcie psychologiczne, zamówić drobne naprawy do domu, lub inne wsparcie zgodnie z zapotrzebowaniem społeczności lokalnej.</p> <p>Fundacja Wiosna Jesień</p>	
19	<p>Wsparcie towarzyszące - wsparcie coacha/mentora/trenera osobistego, specjalisty do ćwiczeń usprawniających, trenera kulinarnego i dietetyka</p>	<p>W ramach zadania dla osób, które korzystają z usług AON, realizowany będzie program aktywizacji społecznej ukierunkowany na przywrócenie zdolności do prawidłowego wypełniania ról społecznych, obejmujący: wsparcie indywidualne coacha/mentora/trenera osobistego w zakresie podniesienia kompetencji życiowych, specjalisty do ćwiczeń usprawniających, dietetyka oraz trenera kulinarnego.</p> <p>TPN</p>	15 osób

Budżet projektu - 48 475 968,24 zł, w tym:

- dofinansowanie - 45 827 786,84 zł - Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027,
- wkład własny – 36 000,00 zł – budżet Miasta Łodzi,
- środki prywatne - 2 612 181,40 zł.

Projekt „Wspólnie- wsparcie rodziny i pieczy zastępczej w Łodzi”

Celem projektu jest wsparcie integracji społecznej rodzin i dzieci poprzez rozwój usług wspierania rodziny i pieczy zastępczej, rozwój usług skierowanych do dzieci i młodzieży, oraz podnoszenie kwalifikacji i kompetencji kadr na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej i zapewnienie dostępu do superwizji. Projekt skierowany jest do rodziny, w tym rodziny dysfunkcyjnej lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, rodziny zastępczej, dzieci, młodzieży i młodych dorosłych wymagających wsparcia, w tym przebywających w pieczy zastępczej. Projekt zakłada objęcie wsparciem w społeczności lokalnej łącznie 2270 os.

Okres realizacji: 07/2024 – 06/2027

Działania:

Nr zadania	Nazwa zadania	Opis działań Realizator	Wskaźniki realizacji
1	Wsparcie rodzin biologicznych (prewencyjne)	<p>Celem zadania jest zapobieganie przeniesieniu dziecka z rodziny biologicznej do pieczy zastępczej. W ramach zadania będą świadczone usługi asystenta rodziny, usługi psychologa i pedagoga.</p> <p>MOPS w Łodzi</p>	360 rodzin z trudnościami w pełnieniu funkcji opiekuńczo - wychowawczych
2	Wsparcie kompetencyjne dla	Zadanie obejmuje regularne, comiesięczne warsztaty umiejętności na temat:	130 osób (91 kobiet i 39 mężczyzn)

	rodzin biologicznych zagrożonych odebraniem dzieci	<p>a) Rozwijanie umiejętności rodzicielskich - Szkoła dla Rodziców,</p> <p>b) Praca nad rozwiązywaniem konfliktów w rodzinie - Porozumienie bez przemocy - szkolenia nt. skutecznego radzenia sobie z konfliktami i problemami w rodzinie,</p> <p>c) Przygotowanie do roli rodzica - Aspekty prawne związane z opieką nad dzieckiem,</p> <p>d) Grupa wsparcia - pomoc rodzicom w tworzeniu sieci wsparcia w swojej społeczności, co może pomóc w zwiększeniu stabilności rodziny,</p> <p>e) Rozwijanie umiejętności finansowych - szkolenia z zakresu zarządzania budżetem i finansami,</p> <p>f) Zrozumienie potrzeb i etapów rozwoju dziecka - edukacja na temat rozwoju dzieci w różnym wieku,</p> <p>g) Rozumienie systemu wsparcia społecznego - edukacja na temat dostępnych źródeł wsparcia społecznego i organizacji, które mogą pomóc rodzinom w trudnych chwilach,</p> <p>h) Konsultacje z prawnikiem lub mediatorem.</p> <p>Większość działań będzie prowadzona w formie warsztatów lub szkoleń.</p> <p>Zlecenie organizacji pozarządowej</p>	
3	Wsparcie młodych dorosłych	<p>Zadanie polega na wsparciu młodego dorosłego przez pracownika socjalnego, nazwanego w projekcie asystentem usamodzielniania. Wsparcie skierowane do młodych dorosłych opuszczających pieczę zastępczą lub jeszcze w niej przebywających. Wsparcie polega m.in. na: zdiagnozowaniu potrzeb uczestnika projektu, zaplanowaniu działań mających na celu osiągnięcie założonych zmian, monitorowanie realizacja zadań z Indywidualnego Programu Usamodzielniania, uzupełnianie informacji dotyczących przysługujących im świadczeń, wdrażanie i nauka wypełniania druków urzędowych, pomocy w znalezieniu zatrudnienia, integracja grupy młodych dorosłych, wsparcie w zakresie dbania o zdrowie (profilaktyka prozdrowotna).</p> <p>MOPS w Łodzi</p>	<p>70 osób (35 kobiet i 35 mężczyzn)</p>
4	Wsparcie młodzieży i młodych dorosłych	<p>Celem zadania jest podniesienie kompetencji społecznych i edukacyjnych uczestników i ułatwienie im startu w dorosłe życie. Zadanie obejmie uczestników projektu w wieku 14-17 lat (z pieczy zastępczej) i młodych dorosłych (18-24 l.) opuszczających pieczę zastępczą bądź w niej przebywających, którzy zostaną objęci wsparciem w postaci instrumentów aktywnej integracji społecznej, edukacyjnej.</p> <p>Zlecenie organizacji pozarządowej</p>	<p>180 osób (80 w wieku 14 – 17 lat i 100 w wieku 18 – 24 lata)</p>
5	Wsparcie rodzin zastępczych	<p>Zadanie ma na celu wsparcie rodzin zastępczych w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wobec</p>	<p>200 rodzin</p>

		<p>dzieci w pieczy zastępczej poprzez wsparcie koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.</p> <p>CAPZ w Łodzi</p>	
6	Wsparcie dzieci przebywających w pieczy zastępczej	<p>Celem zadania jest reintegracja rodzinna i przeniesienie min. 120 dzieci umieszczonych w pieczy instytucjonalnej, w szczególności w typie placówek interwencyjnych, do rodzin zastępczych lub powrót do rodzin biologicznych poprzez rozpoznanie potrzeb dzieci w sferze: opiekuńczej, rozwojowej, emocjonalnych, więzi z rodziną, relacji społecznych i funkcjonowania w grupie i środowisku rówieśniczym i szkolnym, poznanie jego środowiska, z którego dziecko pochodzi, zaznajomienie się z rozwojem edukacyjnym każdego dziecka, oraz wpływem sytuacji kryzysowej w rodzinie na rozwój każdego z nich.</p> <p>CAPZ w Łodzi</p>	<p>Liczba dzieci wracających z pieczy instytucjonalnej do rodziny naturalnej</p> <p>Liczba dzieci przeniesionych z pieczy instytucjonalnej do pieczy rodzinnej</p>
7	Promowanie idei rodzicielstwa zastępczego	<p>Zadanie ma na celu dystrybucję informacji i zachęty do przyjęcia roli rodziny zastępczej w formie kampanii promocyjnej w Internecie i w przestrzeni miejskiej, w tym pojazdach MPK.</p> <p>- Inicjatywy w mediach tradycyjnych i elektronicznych na rzecz pozyskania kandydatów na rodziny zastępcze w ramach kampanii promocyjnych „Rodzina jest dla dzieci” oraz „Test serca” z pogranicza marketingu i social mediów;</p> <p>- kontakt z odbiorcami inicjatyw/potencjalnymi kandydatami na rodziny zastępcze. Pierwsze kontakty będą się odbywały za pośrednictwem mediów elektronicznych jak i tradycyjnych: drogą telefoniczną i osobistą rozmową oraz rozpoczęciem wstępnej procedury weryfikacyjnej.</p> <p>CAPZ w Łodzi</p>	-
8	Szkolenia dla kandydatów na rodziny zastępcze	<p>Szkolenia będą realizowane w grupach 8-12 osób zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2011 r. w sprawie szkoleń dla kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej oraz w oparciu o program PRIDE, zakończone uzyskaniem kompetencji: zaspokajania potrzeb opiekuńczych, zaspokajania potrzeb rozwojowych dzieci i młodzieży oraz kompensowania opóźnień rozwojowych, umiejętność wzmacniania więzi uczuciowych pomiędzy dziećmi a ich rodzinami naturalnymi, umiejętność wspierania dzieci i młodzieży w nawiązywaniu trwałych, bezpiecznych i pozytywnych wychowawczo relacji, umiejętność współpracy w zespole.</p> <p>Szkolenie dla 1 grupy obejmuje 12 sesji grupowych, główne tematy spotkań: współpraca na rzecz dziecka,</p>	<p>70 osób (35 kobiet i 35 mężczyzn)</p> <p>14 grup</p>

		<p>więź, znaczenie rodziny w życiu dziecka, strata, trauma i proces zdrowienia, poczucie własnej wartości, porozumiewanie się, wychowanie wspierające, planowanie stałych, stabilnych rozwiązań oraz zmiany i funkcjonowanie rodziny po przyjęciu dziecka.</p> <p>CAPZ w Łodzi</p>	
9	Wsparcie rodzin biologicznych powrotowych	<p>Wsparcie jest uzupełniające wobec działań asystentów powrotowych, psychologów i pedagogów (zad. 6) i polega na realizacji szkoleń i warsztatów i jest adresowane do rodzin biologicznych, w tym rodzin dysfunkcyjnych lub rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zabiegających o powrót dziecka z pieczy zastępczej.</p> <p>Zlecenie organizacji pozarządowej</p>	395 osób
10	Wsparcie wielospecjalistyczne dzieci z pieczy instytucjonalnej	<p>Zadanie polega na wsparciu wielospecjalistycznym, w tym psychologicznym, psychoterapeutycznym, pedagogicznym skierowanym do dzieci i młodzieży umieszczonej w pieczy instytucjonalnej i otoczenia, tj. osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą, członków ich rodzin oraz innych osób z najbliższego środowiska dzieci i młodzieży umieszczonej w pieczy zastępczej.</p> <p>Zlecenie organizacji pozarządowej</p>	70 osób 6 000 godzin wsparcia
11	Superwizja dla kadry merytorycznej projektu	<p>Celem zadania jest omówienie problemów, ukierunkowanie praktyki, feedback i osiągnięcie lepszych wyników w pracy z grupą docelową, a także lepsze radzenie sobie z własnymi emocjami oraz poszukiwanie lepszych rozwiązań napotykanym problemom.</p> <p>Program zakłada:</p> <p>a) szkolenia dla asystentów rodziny, pracowników socjalnych i koordynatorów pieczy zastępczej, asystentów rodziny "powrotowych": Kształtowanie się więzi oraz jej wpływ na rozwój oraz funkcjonowanie dziecka w systemie rodzinnym, Wspieranie rozwoju dziecka, Rozwijanie kompetencji korzystania z pomocy i wsparcia osób zaangażowanych w realizowanie i koordynowanie opieki zastępczej;</p> <p>b) superwizje dla psychologów, pedagogów i pracowników socjalnych;</p> <p>c) wsparcie grupowe – spotkania grupy specjalistów współpracujących z rodzinami zastępczymi i/lub biologicznymi z superwizorem (psychologiem/psychoterapeutą/ innym specjalistą posiadającym doświadczenie w prowadzeniu superwizji indywidualnych/grupowych oraz posiadającym</p>	łącznie 50 pracowników MOPS i CAPZ

		<p>kwalifikacje i doświadczenie w tematyce pieczy zastępczej).</p> <p>Zlecenie organizacji pozarządowej</p>	
--	--	---	--

Budżet projektu - 21 977 683,11 zł, w tym:

- dofinansowanie - 20 877 683,11 zł - Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027,
- wkład własny – 1 100 000,00 zł – budżet Miasta Łodzi.

Projekt „Nasze świetlice 2”

Projekt ma na celu poprawę integracji społecznej 300 dzieci i młodzieży w wieku 3-18 lat zamieszkujących lub uczących się na terenie Łodzi, zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym poprzez rozszerzenie oferty placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży w Łodzi o zajęcia mające na celu zwiększenie kompetencji matematycznych, informatycznych, w zakresie posługiwania się językiem polskim i językami obcymi, w zakresie ekspresji kulturalnej rozwijania zainteresowań i pasji. Dzieci i młodzież zostaną objęte również wsparciem kadry specjalistycznej (psycholog, psychoterapeuta, pedagog, logopeda), a najmłodsze zajęciami z zakresu edukacji wczesnoszkolnej. Zaproponowane w projekcie działania zmniejszą ryzyko informacyjnego i wiedzowego wykluczenia dzieci i młodzieży wynikającego m.in. z trudności rodzinnych. Wsparcie w ramach projektu będzie realizowane wyłącznie w społeczności lokalnej, będzie bezpłatne, zindywidualizowane i dostosowane do potrzeb uczestnika/uczestniczki.

Okres realizacji: 07/2024 – 06/2027

Działania:

Nr zadania	Nazwa zadania	Opis działań	Wskaźniki realizacji
1	Rozszerzenie oferty świetlic: podnoszenie kompetencji matematycznych, naukowo-technicznych i informatycznych, językowych, świadomości i ekspresji kulturalnej	Zakłada się, że w każdej świetlicy realizowanych będzie średnio 3 h/dzień zajęć dodatkowych względem dotychczasowej oferty. Wsparcie realizowane w oparciu o indywidualną ścieżkę wsparcia uczestnika/uczestniczki. Celem jest poprawa kompetencji dzieci w matematyce, naukach ścisłych, informatyce i językach polskim i obcych dla ich lepszego funkcjonowania w życiu społecznym. Zajęcia grupowe z ekspresji kulturalnej dadzą dzieciom możliwość rozwinięcia kompetencji twórczych i rozwijania talentów, zachęcą do uczestnictwa w kulturze.	12 świetlic środowiskowych 300 dzieci (180 dziewczynek i 120 chłopców)
2	Rozszerzenie oferty świetlic: wsparcie specjalistyczne	Wsparcie logopedy, psychologa, psychoterapeuty, socjoterapeuty, w zależności od potrzeb. Zakłada się, że w każdej świetlicy realizowanych będzie średnio od 12 do 24 h zajęć miesięcznie, łącznie 200 h / średnio miesięcznie przez 34 miesiące.	12 świetlic środowiskowych 275 dzieci (165 dziewczynek i 110 chłopców)
3	Rozszerzenie oferty świetlic: wsparcie dzieci w edukacji wczesnoszkolnej	Zajęcia z edukacji wczesnoszkolnej będą wsparciem w nauce i społecznym funkcjonowaniu dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych i innych potrzebujących wsparcia. Wsparcie udzielane przez pedagogów wczesnoszkolnych. Kadra będzie zwracała szczególną uwagę na potrzeby dzieci z niepełnosprawnością.	12 świetlic środowiskowych 165 dzieci (99 dziewczynek i 66 chłopców)

4	Wypłata zasiłków i świadczeń dla UP	Zadanie ma na celu wsparcie uczestników projektu pozostających pod opieką Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w zakresie materialnym, zgodnie z kryteriami pomocy w MOPS. Zasiłki i świadczenia przyczynią się do włączenia społecznego dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach świetlicowych. Wypłata zasiłków dotyczy tylko rodzin, w których dzieci zostaną objęte wsparciem w projekcie.	Średnio 9 400 zł x 34 miesiące
---	-------------------------------------	--	--------------------------------

Budżet projektu - 6 348 259,46 zł, w tym:

dofinansowanie - 6 028 659,46 zł - Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027,

wkład własny – 319 600,00 zł – budżet Miasta Łodzi.

9. Monitoring Strategii

Zgodnie z art. 110 ust. 4 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej ośrodek pomocy społecznej, koordynuje realizację strategii rozwiązywania problemów społecznych.

Monitoring strategii będzie prowadzony dwutorowo:

- w ramach przyjętego systemu monitorowania Strategii Rozwoju Miasta Łodzi 2030+ - w postaci kart realizacji strategii – niniejsza Strategia jest strategią resortową w obszarze problematyki społecznej wpisującą się w zakres dokumentu podstawowego,
- osobnego corocznego sprawozdania przekazywanego Prezydentowi Miasta Łodzi, zgodnie z wzorem, który zostanie opracowany przez MOPS w Łodzi uwzględniającym:
  - wskaźniki całościowe i roczne dla poszczególnych celów operacyjnych,
  - wydatki na realizację zadań całościowe i roczne z uwzględnieniem wkładu własnego, dotacji zewnętrznych i środków prywatnych,
- sprawozdanie będzie przekazywane do końca marca roku następnego.

